T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

ANKARA ROMA HAMAMI VE HAMAMDA ELE GEÇEN SÜTUN BAŞLIKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. A. Ahmet Tırpan

HAZIRLAYAN
Nur BAKAR
064203011002

KONYA 2008

Özet

Hamamlar büyük şehirler için önemli yapılardır antik devirde. Çünkü bu şehirlerde oturan ve konuk olan insanlar bu hamamlardan faydalanmaktaydı. Bu binalar eğlenme, temizlenme ve tedavi amaçlı kullanılıyordu. Özellikle Roma dönemi şehirlerinin önemli yapıları arasına girmiştir. Roma'nın Galatia eyaletine merkezlik yapan Ankara da anıtsal boyutta bir hamama sahipti.

Ankara Roma Hamamı döneminin ünlü yapıları arasında olup, ihtişamlı mimarisiyle dikkat çekmektedir. Büyük mimari bir kompleks olarak tasarlanan hamam yapısı, İS. 3. yy'da Roma İmparatoru Caracalla döneminde (İS. 212-217), tanrı Asklepion adına yaptırılmıştır. Günümüzde Ulus meydanından kuzeye çıkan Çankırı caddesi üzerindedir.

Araştırmada, hamam bahçesinde sergilenen 64 adet sütun başlığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler ve karşılaştırmalar sonucunda başlıklara tarihlendirme yapılmıştır. Sadece 1 adet İon Başlığı vardır, geriye kalan eserler Korinth Başlığı'dır. Sadece 1 adet İon Başlığı vardır, geriye kalan eserler Korinth Başlığı'dır. Buna göre, Geç Hadrian döneminden (İS.140) başlamak üzere, İS. 230 yılına kadar tarihlenen eserler mevcuttur. Ayrıca, tahribattan dolayı 7 adet esere tarihlendirme yapılamamıştır.

Belirlenen ters çan biçimli yalın kalathos formu, bazı değişiklikle her evrede kullanılmıştır. Başta birbirlerine belli bir aralıkla işlenen ilk sıra akanthus yaprakları, İS.150'lerde birbirlerine yaklaşmaya başlamış ve 2. yy'ın sonlarından itibaren bitişik işlenmiştir. Buna bağlı olarak, ilk başlarda yaprak uçlarında yüzük formu görülürken, yapraklar birleştikten sonra bu form üçgen bir hal almıştır. Bunun içindir ki, başlık, doğallıktan uzaklaşıp, basma kalıp bir düzene oturtulmuştur. Matkabın yoğun kullanımıyla, başlıklarda sert bir görünüm olmuştur. Metalliğe doğru uzanan bu görünüm, Caracalla döneminin sert ve tutucu yönünü vurgular gibidir.

SUMMARY

As natives and quests in capitals used baths, in ancient times baths are important structures in these capitals. These structures were being used for entertainment, purity, treatment. Especially, it is included in the important structures of the cities in Rome Period. Ankara which was the centre of the Galatia, had a monumental bath.

Ankara is included in the important structures of Roman Bath Period, and also draws attention with its magnificence architecture. Its bath structure, which was planned as a big arhitecture complex, were made for the honour of the God Asklepion, during AD 3rd century , in the period of the Rome Emperor Caracalla. Nowadays it is on the street of Çankırı which is in the North of the Ulus Square.

In research 64 column capitals were examined, which were on display in bath Garden. As a result of examination and comparasion capitals were put a date on. There is only one Ion Capital, others are Korinth Capital. According to this these are historical buildings which were put a date on from the Late Hadrion Period to the AD 230. Because of the destructions seven historical building could not put a date on.

The bare Kalathos form, which was determined as a reciprocal bell, was used in every stage with come changes . Firstly Akanthus leaves were processed as discontinuously, during 150 AD. They started to approach each other and after 2th century. They were processed spaceless. Be subject to this, ring form was seen in leaf point, after processing spaceless this form was transformed into triangle. Because of this, capital lost its naturality, and turned into cliche. As drill was used frequently, capitals have started to be seen hard. This hard appearance, which is like metal, is something emphasizing the hard and fundamentalist side of the Caracalla Period.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ
1. GİRİŞ 1
1.1. Ankara'nın Adı 3
1.2. Coğrafyası 4
1.3. Tarihçesi 5
2. ANKARA ROMA HAMAMI 9
2.1. Yeri ve Araştırma Tarihi 9
2.2. Çankırı Kapı Ören Yerinde Açığa Çıkarılan Arkeolojik Buluntular 10
2.2.1. Sütunlu Yol 11
2.2.2. Hamam Binası 12
3. HAMAM BİNASININ YAPI MALZEMESİ VE KURULUŞ ŞEKLİ 13
4. HAMAM'IN PLANI VE ALANA YAYILIŞI 14
4.1. Palaestra 14
4.2. Hamam'ın Kapalı Kısmı 15
4.2.1. Frigidarium 15
4.2.2. Apoditerium 15
4.2.3. Tepidarium 16
4.2.4. Calidarium 16
4.2.5. Külhan Ve Servis Yerleri 17
4.2.6. Salon Tabanları ve Cehennemlik Tesisleri 17
4.2.7. Su Deposu ve Kanal Tesisleri 18
KATALOG 19
SONUÇ 82
KAYNAKÇA 85
LEVHALAR
ÇİZİMLER, PLANLAR VE HAMAM FOTOĞRAFLARI

ÖNSÖZ

Başkentimiz Ankara tarih öncesinden beri sürekli yerleşim görmüş, stratejik konumu ile de birçok uygarlığa başkentlik yapmış bir kenttir. Günümüzde Ankara ve çevresinde bu uygarlıkların kalıntıları rahatlıkla görülebilmektedir. Bunlar; Kale, Frig Tümülüsleri, Julian Sütunu, Roma Çağı Tiyatrosu, Augustus Tapınağı, Hacı Bayram Camii ve Roma Hamamı'dır. Bu araştırmada mimarisiyle ile ünlü Roma Hamamı, planı ve sütun başlıkları açısından incelenecektir.

Araştırmanın kökeninde yatan ana düşünce, dünya kültürünün ve tarihinin en önemli mimarlık yapılarından biri olan Ankara Roma Hamamı'nı ve Hamam'da ele geçen sütun başlıklarını, Roma Çağı'nın siyasal ve dinsel açıdan getirdiği yeniliklerin mimariye yansımasını saptayıp, konuya genel bir bakış açısı sunabilmektir. Ankara'nın tarihi coğrafyası anlatıldıktan sonra, Hamamın ilk olarak planı ve bezemeleri hakkında genel bir bilgi verilmiş, sütun başlıkları detaylı bir şekilde incelenmiş, karşılaştırma yöntemiyle başlıklara tarihlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın yapımında, başta bu araştırmaya danışmanlık eden sayın hocam Prof. Dr. A. Ahmet TIRPAN'a, araştırma imkanı veren Selçuk Üniversitesi'ne, çeşitli kaynaklara ulaşmamdaki yardımlarından dolayı Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Roma Hamamı görevlilerine ve maddi manevi bana yardımını esirgemeyen, sabrını bir an olsun eksiltmeyen, şu anda askerde olan hayat arkadaşım Ali BAKAR'a ayrı ayrı teşekkür ve minnetlerimi sunmayı vazife bilirim.

Söyleyecek sözlerimizin hiç bitmemesi ve çalışma azmimizin azalmadan artması dileğiyle…

Nur BAKAR

KONYA- 2008

1. GİRİŞ

Ankara'nın bugünkü kent sınırları ve çevresinde Prehistorik dönemler kadar uzanan birçok yerleşme bulunmaktadır. Ankara'da antik dönemdeki en önemli yerleşmeye Frig döneminde rastlanmaktadır. Nitekim sayıları yirmiden fazla olan Ankara tümülüsleri M.Ö. 750-500 yılları arasında Ankara'nın Frig döneminde önemli bir merkez olduğunun kanıtıdır. Bu tümülüslerde çok önemli Frig eserleri de ele geçmiştir. Fakat eserlerin ele geçtiği nekropolün bağlı olduğu kent bu güne kadar bulunamamıştır.

Frigler'den sonra M.Ö. 3. yy.'ın ikinci dörtlüğünden başlayarak Ankara, Galat'ların egemenliği altına girmiş ve kent Galat kabilelerinden Tektosagların başkenti olmuştur.

Daha sonra Roma imparatoru Augustus İ.Ö 25 yılında Galatya'yı Roma egemenliğine sokmuştur. Antik devirde Ankara'nın Akropolisi bugünkü Hacı Bayram Camii'nin bulunduğu yerde idi. Roma döneminde Ankara kenti, Augustus Tapınağı'nın bulunduğu bu kutsal tepenin etrafını çeviriyordu. Çankırı caddesi üzerindeki Roma Hamamı, kale dibindeki Roma Tiyatro'su, Hisar'daki Kale'nin kendisi Roma kenti sınırları içinde idi.

Roma dönemi sikkelerindeki tasvirlerden ve yazıtlardan anlaşıldığına göre Ankara'da Romalılar'dan önce tanrıça Kybele ve Ay Tanrısı Men'e tapılıyordu. Roma Dönemin'de tapınmaların etkisini Augustus Tapınağı'nda daha belirgin bir biçimde görmekteyiz.

Bununla birlikte 12.yy'ın başlarında Ankara'ya gelen Türkler, Augustus ve Roma Tapınağı'na hiç dokunmayarak, Hacı Bayram Camii'ni, kilisenin hemen yanına inşa etmişlerdir.

Bu nedendir ki, Ankara Akropolisi'nin en yüksek yerinde, İ.Ö.8. yy'dan ve daha da eski dönemlerden itibaren Frig, Hellen, Roma ve Hristiyanlık ile Türk uygarlıklarının kutsal yapılarını yan yana bulmamız mümkündür.

Bugün yaşamımızı sürdüğümüz Ankara kentinin antik çağlardan bu yana birçok uygarlığı, kültürü ve kavimleri içinde barındırdığından söz etmiştim.

Bunun içindir ki yaşadığımız şehri geçişi ile birlikte bir bütün olarak, tüm bu uygarlıkların gelişimi ile tarihi bir süreç içinde incelemenin ve tanımanın burada yaşayanlar için bir görev olduğuna inanmaktayım.

Araştırmanın kökeninde yatan bu düşüncenin yanı sıra, diğer bir amaç ise, dünya kültürünün ve tarihinin en önemli mimarlık yapılarından biri olan Ankara Roma Hamamı'nı

ve Hamam'da ele geçen sütun başlıklarını, Roma Çağı'nın siyasal ve dinsel açıdan getirdiği yeniliklerin mimariye yansımasını saptayıp, konuya genel bir bakış açısı sunabilmektir.

Ankara'nın genel olarak tarihçesi ve coğrafi yapısını belirtmek, Ankara Roma Hamamı, planı, tarihçesi ve bezemeleri bakımından incelemek amacı ile yapılan bu araştırma, Üniversitemiz bünyesinde yer alan Merkez kütüphanesi, Fen- Edebiyat Fakültesindeki A. M. Mansel kütüphanesi ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinin kütüphanesindeki kaynaklardan ve Ankara Milli kütüphanesindeki kaynaklardan yararlanılarak yapılacaktır.

Bu çalışmada ilk olarak konuyla ilgili yayınlanmış yerli ve yabancı makaleler incelecektir. Daha sonra konu hakkında yazılmış kitaplar ve dergilerden faydalanılacaktır.

Konuya benzer daha önce ele alınmış tez çalışmaları gözden geçirilecektir. Son olarak ilgili web sitelerinden yararlanılacaktır. Ele alınan ve yararlanılan yerli ve yabancı kaynaklar dipnot gösterilerek ve kaynakça kısmında yer verilerek belirtilecektir. Çalışma, Times New Roman yazı karakterinde tez yazım kurallarına göre bilgisayarda yazılacaktır.

Genelden özele doğru yapılacak bu çalışmada ilk olarak, Ankara'nın tarihi ve coğrafyası, Roma Hamamı'nın özellikleri ve son olarak sütun başlıkları başka eserlerle karşılaştırma yapılarak incelenecek, sonuç olarak başlıklara tarihlendirme yapılacaktır.

1.1. Ankara'nın Adı

Ankara hakkında İlkçağ yazarları çeşitli fikirler yürütmüşlerdir. Bunlardan en önemli olanları Stephanos Byzantinos'un kendi coğrafya sözlüğünde Ankara maddesinde Aphrodisias'lı Apollonios'a verdiği bilgi ve kayıtlardır.[1]

"Ankara; Galatya'nın bir şehridir. Ankara her ikisine (Galatya ve Frigya'ya) ait olduğundan olacak ki, bazıları Ankara'yı Frigya'nın bir şehri olarak düşünürler. Zira Ankara Galatlar'ın, Büyük Frigya hududunda bulunan bir şehridir.

Strabon'un 12. kitabında bildirdiğine göre, Keltler memleketlerinden bu bölgelere gelen Galatlar üç kabileye ayrıldıkları gibi, aynı nedenle memleketi de üç parçaya böldüler. Fakat Apollonios yazmış olduğu Karia tarihinin 17.bölümünde, Galatların hemen gelir gelmez Mitridathes ve Ariobarzanes ile birlikte Ptolemaios'un göndermiş olduğu Mısırlılara karşı harp edip, onları denize kadar sürerek gemilerinin çapalarını zabdetmiş oldukların bildirmektedir. Zafer mükafatı olarak, bir şehir kurmak ve gemi çapasına göre bu şehri adlandırmak için kendilerine arazi verilmiştir. Onlar (Galatlar) üç şehir kurmuşlardır: Harpte kazanılan gemi çapasına göre adlandırdıkları Ankyra; ikincisi, kumandanlarına ithaf edilen Pessinus ismini taşımakta ve diğer bir kumandan ismini alan üçüncü şehir, Tavia'dır. Ankara sakinlerine "Anküranos" denilmektedir."

Latince "ancyra" kelime anlamı "Gemi Çapası" veya "Gemi Demiri" dir.

Pausanias ise Ankara hakkında verdiği bilgilerle Apollonio'tan ayrılır. Başlıca farklılıklardan en önemlisi de Ankara'nın eski zamanlarda Gordios'un oğlu Midas tarafından kurulmuş olup, gemi çapasını da Midas'ın icat etmiş olduğu ve Pausanias'ın kendi zamanına kadar bu gemi çapasının Zeus mabedinde bulunmasıdır.[2]

Önemli olan diğer bir nokta ise Anadolu'nun doğal coğrafyası göz önüne alındığı zaman bütün bunlar ihtimal olarak değerlendirilebilir.

Ortaçağ ve Yeniçağ yazarlarının eserlerinde Ankira, ankura, Ankuriya, Angur, Engürü, Engüriye, Angara, Angora şekilleri görülür. Avrupalıların kullandıkları şekil ise

[1] A. Erzen, İlkçağda Ankara, 1943, sf.15.

[2] A. Erzen, İlkçağda Ankara, 1943, sf.20; bkz. Gordion için: R.Young, The Royal Tomb at Gordion's Royal Tomb,Archaeology,11, 1957, sf.217; Bronzes from Gordion's Royal Tomb, 1958, sf.227; Gordion Kazıları ve Müzesi Rehberi, 1975; Gordion, The Princeton Encyclepedia of Classical Sites, 1976; The Great Early Tumuli, 1891.

Angora, M.Schede'ye göre [3], Latince-İtalyanca Ancora'ya karşılık olarak Grekçe-Latince Angora'dan alınmıştır.

17.yy'da resmi olarak Osmanlı Devletin'ce "Ankara" şekli kabul edilmiştir. Böylece M.Ö. 3000'den bu güne kadar şehir pek az değişikliklerle aynı ismi taşımıştır.

1.2. Coğrafyası

Genel coğrafi konum olarak Ankara, Orta Anadolu'yu çevreleyen şehirler kuşağına dahildir. Anadolu'nun genel morfolojisinde, İç Anadolu ile bu bölgeyi denizden ve diğer bölgelerden ayıran sıradağlar arasında yerleşmeye elverişli bir eşik kuşağı ortaya çıkar. Dağlardaki su birikiminden faydalanarak bozkırın kuraklığından kurtulmak, sıcak yaz aylarında yüksekliklerin sunduğu serinlik, düşmandan korunmak imkanı tarih boyunca şehirlerin kurulup gelişmesine olanak vermiştir. Morfoloji, iklim, flora, iskan şekilleri v.b. farklı göstergelere göre Orta Anadolu'nun farklı sınırlamaları yapılmaktadır.[4]

Tarih boyunca batıyı doğuya bağlayan ve Orta Anadolu bozkırının kuzeyinden ve güneyinden geçerek, Anadolu'yu kat eden ana yollar bu bölgedeki şehirleri de beslemiştir.[5]

Ankara'nın böylesine önemli yol kavşaklığı durumu, tarihi ve politik çerçeveye, teknolojik gelişmeye oranla zaman içinde büyük değişmelere tabi olmuştur. Genel yol çerçevesi içinde batıdan Beypazarı'ndan ve Polatlı yönlerinden gelen doğal yol güzergahları, doğuda Delice Irmağı veya Kırşehir üzerinden Kayseri'ye ulaşırlar. Tarih boyunca, bu doğal güzergahlar büyük değişmelere tanık olmalarına, yunan döneminde Ege'ye, Helenistik dönemden itibaren de İstanbul'a yönelmelerine rağmen belirli bir öneme sahip olmuşlardır. Hatta bazı tarihçiler, "Kral Yolu" diye adlandırılan ana bağlantının bu güzergahları izlediğini ve dolayısıyla Ankara'dan geçen yolun tarihin bazı devrelerinde büyük önem taşıdığını ileri sürmüşlerdir.

Ankara'nın doğal bölgesini, doğu-batı yönünde uzanan Engürü Ovası oluşturur. Şehir, ovanın doğu yamaçlarında bulunmaktadır. Ova, kuzeyde 1200-1500 m. arasındaki Karyağdı Dağları; güneyde, Meşe ve Hacıdağları; güneydoğuda ise, Elmadağ'da 1800m. 'ye varan dağlar ile sınırlanmaktadır. Hacılar ile Elmadağ arasında arazi hafifçe yükselmekte, sonra Gölbaşı'na doğru tekrar alçalmaktadır. İklim ve bitkiörtüsü yönünden, güneydeki bozkırla,

[3] D.Krencker – M. Schede, Der Tempel in Ankara, 1936, sf.1; B. Darkot, İslam Ansiklopedisi, 1943, sf.438.

[4] T. Akçura, 1971, sf. 9, Besim Darkot, İslam ansiklopedisi, 1943, sf.437.

[5] A. Erzen, İlkçağda Ankara, 1943,sf. 29

kuzeydeki ormanlık bölge arasında makilik bir geçit bölge karakterindedir.
Ankara'nın yer seçiminde ve tarih boyunca önemini korumasında diğer önemli etken, şehrin yerleştiği yöre yani kalenin bulunduğu tepe olmuştur. Ortalama 850 m. yükseklikteki ovadan 978 m'ye yükselen ve kuzeyinde derenin olduğu dik meyillerle düzlükten ayrılan tepe, çok uygun savunma imkanları sağlamıştır.

1.3. Tarihçesi

Günümüz Ankara'sının yayıldığı alan ve çevresinde paleolitik dönemlere ait buluntular çok eski çağlardan beri insanların Ankara ve çevresinde yaşadığını gösterir. İl sınırları içinde fark edilen M.Ö. 3. binden kalma birçok küçük höyük üçüncü binde sürekli bir yerleşim olduğunu gösterir. M.Ö. 2. binde ise Ankara ve çevresinin Hititler tarafından ele geçirildiği ve yerleşime uğradığı bilinmektedir. Mürted ovası yakınında Bitik'te eski Hitit dönemine ait bir yerleşim saptanmış. Ayrıca Haymana yakınlarında Gavurkale'de Hitit İmparatorluk Dönemine ait bir kutsal alan bulunmakta ve Hititlerin Batı Anadolu seferlerinde konakladıkları bir ön karakol olmalıdır. Yine Haymana'da bulunan Külhöyük önemli bir Hitit yerleşmesidir. Eski Ankara olarak bilinen Kale ve çevresinde herhangi bir Hitit buluntusu ele geçmese de bu dönemde Hititlerin kalede bir garnizon bulundurduğu bilinmektedir. Ancak bu bilgiler, Ankara kentinin Hititlerce iskân edildiğini kanıtlamaz.[6]

Önemli ilk yerleşim Frigler Döneminde olmuştur.[7] Ankara'nın kuruluşunu Frigler'e bağlayan hikayeleri Roma dönemi kaynaklarından duymaktayız. Arkeolojik veriler de bunu doğrular.[8] Frig kentinin kazılar sonucu Augustus tapınağı ve çevresinde bulunduğu ve bunun İ.Ö.750-İ.Ö.500 yılları arasında önemli bir Frig yerleşimi olduğu anlaşılmıştır.[9] Bu hikayelere göre gemi çapasını Frigler'in ünlü kralı Midas icat etmiş ve bu yeni kurduğu kente de bu adı vermiştir. Ancak Frigler kurdukları bu kente geldikleri bölge olan Trakya ile ilgili bir ad vermiş olmalılar ve Galatlar geldiklerinde ise kentin adını gemi çapası anlamı olan Ankyra olarak telaffuz etmiş olmalılar. Antik devirde Ankyra adı ile bilinen iki kent daha vardır. Birincisinin Trakyada olduğu bilinsede yeri belli değildir, diğer Strabo'dan öğrendiğimize

[6] E. Akurgal, Anadolu Uygarlıkları, (İstanbul,2000),434 vd.,S. Buluç, "İlkçağda Ankara" Ankara Dergisi 2, 1991, 13vd; Ankara Anadolu Müzesi, Müze Rehberi,(Ankara,?), 233.
[7] E. Akurgal, Anadolu Uygarlıkları, (İstanbul,2000),434.; Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, AGE, 233.
[8] S. Buluç, AGE, 14.
[9] H.Z. Koşay, "Ankara Augustus Mabedi Kazısı", Anatolia 2, 1957, 134; A.Erzen, İlk Çağda Ankara, (Ankara, 1946), 29.

göre Anadolu'dadır ve küçük bir Frig kentidir.[10] Bugün Anıt Kabir çevresinde geniş bir alana yayılmış olan tümülüsler Frig dönemi Ankyra'sından kalmadır. Yine Frigler'in başkenti Gordion da Ankara ilinin sınırları içindedir.

Frigler'den sonra Makedonya Kralı B. İskender'in zamanına kadar Ankyra için fazla bilgimiz yoktur. Ama Pers Kralı I. Dareios döneminde (İ.Ö.522 - İ.Ö.486) yapılmış olan ünlü "Kral Yolu" üzerinde bulunan kent bu dönemde küçük bir ticaret merkezidir. B. İskender Asya seferinde İ.Ö. 334-333 kışını Gordion'da geçirmiş ve ilkbaharda da Ankyra'ya gelerek Pers ordusunu yaz aylarının başına kadar burada beklemiştir.[11] Bu durum Ankyra'nın stratejik bakımdan olan önemini, İskender'in de fark etmiş olduğunu gösterir. M.Ö. 333'den sonra Pers İmparatorluğunun tüm toprakları gibi Ankara da B. İskender'in hakimiyetinde idi. Ankara Perslerin hakimiyetinde olduğu gibi B. İskender zamanında da Frigia Satraplığının bir kenti oldu. İskender'in İ.Ö. 323 yılında Babil'de ölümünden sonra Frigia M.Ö. 301 yılına kadar Antigonos hakimiyetin de kalmıştır. Bölge dolayısı ile Ankara, M.Ö. 301 yılındaki İpsos savaşı ile Lysimakhos idaresine geçmiştir. M.Ö. 281 Kurupedion savaşıyla da Seleukos idaresine geçti. Bu savaştan sonraki karışıklıklar esnasında da Galat kavimlerinin Balkanlara ve Trakya'ya akınları başlamıştır.[12]

Üç büyük kol halinde Avrupa'dan Anadolu'ya akın eden Galatlar İ.Ö. 278-277 yıllarında Anadolu'ya paralı asker olarak geçmiştirler. Galatların Frigia'ya yerleştikleri tarihi antik kaynaklar farklı bilgiler verirler. Ancak Kızılırmak yayı ile Ankara çevresine yerleşen Galat (Kelt) akıncılarının bir boyu olan Tektosagların Ankyra'yı başkentleri yaptıkları bilinmektedir. Bergama'nın müttefiki olarak Romalı komutan G. Manlius Vulso İ.Ö. 189 yılında Ankyra'ya gelmiş ve Galatları yenerek kendi bölgelerinde kalmak koşulu ile Bergama Krallığının yönetimine bırakmıştır.[13]

Bergama Krallığının İ.Ö.133 yılında vasiyet yolu ile Roma İmparatorluğuna katılması sırasında, Büyük Frigya'nın içinde kalan Galatia, Pontus Krallığının yönetimine verilmiştir. Ancak Pontus Krallığı Ankyra çevresinde etkisini gösterememiş ve bölge Galatların hakimiyetinde kalmıştır. Karışıklıklarla geçen bir dönemin sonunda, Roma İmparatoru Augustus'un İ.Ö.25 yılında Galatya'yı Roma egemenliğine almıştır.[14]

[10] S. Buluç, AGE, 15.
[11] A. Erzen, AGE, 29 vd.; F. Arrianus, Anabasis, 2,4,1.;Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, AGE, 233.
[12] A.Erzen, AGE, 40.
[13] A.Erzen, AGE, 40 vdd.; S. Buluç, AGE, 17.; Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, AGE,234
[14] A.Erzen, AGE, 49 vdd.; S. Buluç, AGE, 17.; Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, AGE,234

Ankyra bu kez, artık Roma'nın bir eyaleti olan Galatia'nın Başkenti olmuştur. Bundan sonra kente Augustus'a hürmeten "Sebaste" (saygı değer) adı takılmış ve Augustus kente adını taşıyan bir tapınak inşa ettirmiştir. Roma'nın doğu sınırı ile Avrupa'dan gelen yolların birleşme noktasında bulunan Ankyra, stratejik konumu nedeni ile Roma egemenliği altında hızlı bir gelişme göstermiş ve doğudaki savaşlar sırasında İmparatorlar ile ordularının dinlendikleri önemli bir üs olmuştur. Kent özellikle İ.S. 2. yy.da en parlak dönemini yaşamıştır. İ.S. 3. yy.da İmparator Caracalla, Kalenin surlarını onarmış ve kalenin alt kısmında büyük bir hamam inşa ettirmiştir. İ.S. 4.yy.ın ortasında Hıristiyanlığın yayılması ile Ankyra, dinsel yönden önemli bir merkez olmuştur. Kentte İ.S. 314 ve 358 yıllarında iki meclis toplantısının yapıldığı ve piskoposların önemli kararlar aldığı bilinmektedir. İ.S. 362 yılında İmparator Julian, Ankyra'da bir süre kalmış ve kent yönetimini güçlendirmek için yasalar çıkarmıştır. İ.S.395 yılında Roma'nın ikiye bölünmesi ile kent Doğu Roma İmparatorluğuna geçmiştir.[15]

Bizans egemenliği altında İ.S. 7. yüzyıla değin çoğunlukla barış içinde yaşayan Ankyra, bu yüzyıldan başlayarak Arap akınlarına uğramış ve yağma edilmiştir. 1071 yılında Selçuk Sultanı Alparslan'ın Malazgirt'te Bizans ordusunu yenmesinden sonra 1073 yılında Ankyra, Selçuk hükümdarlığının yönetimi altına girmiştir. Sultan Alaeddin Keykubat'ın hüküm sürdüğü dönem (1219-1237) Selçukluların en parlak devridir ve Ankyra, bu dönemde büyük imar faaliyetlerine sahne olmuştur.

Moğolların Anadolu'yu istilası sırasında diğer Selçuklu kentleri gibi Ankara'da sarsılmış ve Moğollara yenilen II. Gıyaseddin Keyhüsrev güçlü bir kalenin olması nedeniyle Ankara'ya sığınmıştır. Ancak Anadolu Selçuklu devleti'nin 1243 yılından başlayarak, Moğol egemenliği altına girmeye başlaması üzerine, Selçuk hükümdarlarının etkisi kalmamış ve 1304 yılında Osmanlılar tarafından ele geçirilmiştir. Osmanlı Padişahı I. Murad 1362-1363 yıllarında Ankara'da hüküm sürmüştür. Timur'un Anadolu'yu istilası sırasında kent, 1402 yılında çubuk ovasında yapılan ve Yıldırım Beyazıd'ın Timura yenilmesi ile sonuçlanan Ankara Savaşına sahne olmuştur. Daha sonra Timur'un Anadolu'dan çekilmesi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun genişlemesi ve eyalet teşkilatının kurulması ile Ankara bir süre Anadolu Eyaletinin merkezi olmuştur.Ankara 17. yüzyılın başlarında bölgede başlayan Celali isyanlarına sahne olmuştur. Bunlar sırasında kentin bir kısmı yakılmıştır. Osmanlının gerileme döneminde Ankara'da öteki kentler gibi sönük bir dönem geçirmiştir. Kent bu

[15] A.Erzen, AGE, 54 vdd.; S. Buluç, AGE, 17 vd.; Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, AGE,234

dönem'de Bölgenin önemli bir gelir kaynağı olan tiftik ve tiftikten yapılan kumaş ve deri ticareti ile önemli bir merkezdir. [16]

Osmanlı'nın yıkılışı ile Kurtuluş Savaşı sırsında kent yeniden önem kazanmaya başlamış savaşın kazanılmasından sonra 13 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti olmuştur.

[16] Ankara Anadolu Müzesi, Müze Rehberi,(Ankara,?), 234 vd.

2. ANKARA ROMA HAMAMI

2.1. Yeri ve Araştırma Tarihi

Ankara'da Ulus meydanından, Dışkapı alanına doğru uzanan geniş caddenin, meydandan itibaren 400 m. kadar ilerisinde ve batı yönünde, cadde seviyesinden 2.5 m yükseklik gösteren bir plato üzerinde, modern Ankara şehri planında Arkeolojik Park diye ayrılmış bir bölüm vardır. Bu platonun ortasında, İlkçağ yerleşmesinden kalma bir hamam öreni kazılarda meydana çıkarılmıştır.

Bu semte eski adıyla Çankırı Kapı denilmekte idi [17]. Arkeolojik Park alanında eskilerin yoğun duvar dedikleri birtakım yapı öreni sahayı kaplamakta idi.

1926 yılında, bu yere Milli Savunma Bakanlığı binasının kurulması düşünüldüğünden, toprak tesviyesine başlanılmış ve büyük yığınlar halinde bulunan ve Roma Çağı hamamına ait olan duvar ve yapı enkazı dinamitlerle atılarak yıktırılmıştır. Buradan çıkarılan enkaz, yakın çevrede bulunan Hatip Çayı kenarındaki bataklık kısımlara doldurulmuştur.

Tesviye işi sırasında, burada bulunan ören ve enkaz ile eski eser yönünden kimse ilgilenmemiş ve bu suretle tarihi hamam binasının ayaktaki kısımları tespit edilmeden, alan belli bir yüzeye kadar yarı enkazından temizlenmiştir.

O zaman, bu yerde bakanlık binası kurulmasından vazgeçilip, burası boş bir arsa olarak Milli eğitim Bakanlığı'na bırakılmıştır. 1927-28 yıllarında bu alana, Milli Eğitim Bakanlığı, Genel Kitaplık binasını kurmayı düşünmüş ise de bir höyük ve tarihi iskan yeri olabileceği düşüncesi ile bu durumdan cayılmıştır.

1931 yılında, Ulus meydanından Dışkapı istikametine doğru açılan geniş caddenin, adı geçen tarihi alanın yerini de kısmen yarıp geçilmesiyle, ortaya çıkan bazı Klasik Çağ mimari parçaları dikkati çekmiştir. Bu buluntuların incelenmesini, o zaman Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Müzeler Müdürlüğü, İstanbul'da bulunan Alman Arkeoloji Enstitüsü'nden istemiştir.

Adı geçen Enstitünün uzmanlarından, Kurt Bittel ve Dalman buluntuları yerinde incelemişlerdir[18]. Bu incelemeler sonucunda hamam binasına ait kesin sonuçlar söylenememiştir.

[17] Semte bu ismin verilmesinin sebebi, eski Ankara şehrinin dış surlarından bu adı taşıyan bir kale kapısının bu yerde bulunmasından ileri gelmektedir.
[18] B. Kurt, Archölogiseher Anzeiger, 47, 1932, s. 256-259.

1937 yılında, Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık'ın Ankara sınırları içindeki arkeolojik araştırmaları arasında, bu yerde kazı yapmış ve höyük olduğu kabul edilen be yerin Arkeolojik tabakaları kesin olarak tespit edilmiştir[19].

1938-39 yıllarında, kesin bir şekilde Arkeolojik araştırma alanı olarak kabul edilen Çankırı Kapı Höyüğü'nde, Milli Eğitim Bakanlığı Müzeler müdürü Hamit Koşay'ın umumi nezaretinde, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Arkeoloji bölümü profesör ve öğrencileri yönetiminde kazılara başlandı.

Bu araştırmalar sonucu olarak, Frig Çağı yerleşmesi izleriyle, Roma Çağı Hamam binası kesin olarak rastlandı ve tespit edildi.

1940-43 yıllarında, Türk Tarih Kurumu'nun verdiği ödenek ve yine Müzeler Müdürü Hamit Koşay'ın umumi nezaretinde, Arkeolog Necati Dolunay'ın yönetiminde kazılara tekrar devam edildi. Dört mevsim süren kazılar neticesinde, Hamam binası bütünüyle çıkarılmış oldu[20]. Bu devir kazılarında Etnografya Müzesi asistanlarından Arkeolog Cevriye Artuk ile Arkeolog Mahmut Akok da kazı heyetinde çalışmışlardır.

1944-47 yıllarında da, bu esere çevre olan iskan parsellerinde, yeni kurulan binaların temel kazıları sırasında görülen ve Hamam binasıyle çağdaş yapıların kalıntıları, Arkeolog Mahmut Akok ve iş arkadaşları tarafından, planları çizilmek ve fotoğrafları çekilmek suretiyle tespit edilmiş, bu çalışmaların bir kısmının sonucu da yayımlanmıştır[21].

Daha sonra David French araştırma yapmış, günümüzde ise Anadolu Medeniyetler Müzesi tarafından kazılar devam etmektedir.

2.2. Çankırı Kapı Örenyerinde Açığa Çıkarılan Arkeolojik Buluntular

Yapılan araştırmalarla, ören yerinde kesin şekilde iki çağı temsil eden buluntulara rastlanmıştır:

1- En üstte, Roma çağı (kısmen Bizans ve Selçuklu) ,

2- Onun altında; Frik çağı yerleşmesinin kalıntıları bulunmaktadır.

Sahanın ana toprağı, içinde küçük kireç parçaları olan açık kırmızı renge çalan bir kildir. Bunun üzerinde de tek tabakadan ibaret Frik yerleşmesinin, sade yapıda temelleri görülür.

[19] A. Remzi Oğuz, les Re'sultats de foreites a Ankara par la societe d'Histoire Turquie. Le Turquie kemaliste 20-26 sptembre, 1937, s.47-57.
[20] D. Necati, Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Çankırı Kapı Hafriyatı, Belleten sayı.19,1941, s.261
[21] A.Mahmut, Ankara Şehri İçinde Rastlanan İlk Çağ Yerleşmelerinden Bazı İzler ve Üç Araştırma Yeri, TTK Belleten, sayı.35, 1945

Bunun üstüne ve çok kere ilk yerleşmeyi tahrip ederek, Romalı binaların kurulduğu anlaşılmıştır[22] .

Çankırı Kapı ören yerinde, Roma Çağı binaları arasına iki ayrı tesis ile karşılaşmaktayız:

1- Antik Çağ şehrinin sütunlu yolundan bir kısım,

2- Roma Çağı Hamamı ve paleastra binalarıdır.

Bunların etrafında da, yine Roma Çağı'nın başka yapılarının parçalarına da rastlanmıştır.

2.2.1. Sütunlu Yol

Hamam binasının (Paleastranın) kısmen doğusunda görülen sütunlu yol, İlk Çağ Ankara'sının Hamam tesisine kadar ulaşan ana caddelerinden birinin ucudur. Burada 4 adet sütun kaidesi orijinal kaideleri üzerinde bulunmaktadır. Bunun da doğusunda, 4.50 metre genişlik gösteren ve poligonal şekilde yassı taşlarla kaplı bir kaldırım bulunmaktadır.

Yerinde bulunan sütunların karşı tarafları olan sıraları evvelce tahrip edildiğinden, araştırmalar sırasında bulunamamıştır. Çünkü sonradan çevrede yapılan araştırmada bu yolun çok yakınından, Bizans Çağına ait bir sur duvarı geçmektedir[23]. Bu duvar Roma Çağı yapılarını her tarafta tahrip ederek kurulmuştur.

Bugün Çankırı Kapı arkeolojik alanında görülen tarihi sütunlu yolun mimari düzenine tanıklık eden parçaların çoğu, açılmış olan yeni caddenin yarması içinden toplanan mimari takımlardır. Ve yerinde bulunanların karşısına istif edilmişlerdir.

Bu mimari parçalar, boz damarlı, kalın mermer bloklara işlenmiş, Korinth tipte başlıklar, keskin silmeli ve ince oymalı baştaban parçaları ve esaslı bir işçilik gösteren saçak kornişleridir.

Sütun sıraları, sokak kaldırımı seviyesinden 40-50 cm yükseklikte bir nevi tratuar mahiyetinde kalın mermerlerle yapılmış bir bordür üzerinde ve ortalama aksları 2.58- 2.62m olarak sıralanmıştır. Mermer sütunlar düz gövdelidirler. Çapları ortalama 60cm olarak ölçülmüştür.

[22] Ankara eski şehri iskan alanına rastlayan ve temel kazıları sırasında çok kere aynı şekilde Arkeolojik yerleşmelerin kalıntıları tespit edilmiştir.

[23] A. Mahmut, Ankara şehri içinde rastlanan İlk Çağ yerleşmesinden bazı işler ve üç yerleşme yeri, Belleten Sayı 35, resim:3-7-8.

Sütun kaideleri küp şeklinde ve 90cm yüksekliktedir. Başlık yüksekliği 80cm olup, alınlık ve ile saçak silmesinin toplam yüksekliği 130cm olarak ölçülmüştür. Bu suretle sütunlu yolun yüz yüksekliği 900cm dir.

2.2.2. Hamam binası

Ankaramızın tarihi Hamam binası buluntuları başarılı bir çalışma sonucu olarak, bütün ayrıntılarıyla 1933- 1944 senesinde yapılan kazılarla açığa çıkarılmıştır.

Bu mimari anıt, biri Paleastra, öteki kapalı Hamam kısımları olmak üzere iki bölümden ibarettir. Arkeolojik alanın diğer kısımlarında gerekli araştırmalar yapılmadığından, Hamam binasına komşu durumda olacak ve yine Roma Çağı'nın başka bina tesisleri henüz ortaya çıkarılamamıştır.

3. HAMAM BİNASININ YAPI MALZEMESİ VE KURULUŞ ŞEKLİ

Anakara'daki Roma Çağı büyük Hamamı'nın kazılarla açığa çıkarılan kısımları, çoğunlukla zemin döşemesinden alt seviyesindeki parçaları olduğundan, üst yapıya ait kısımlara pek az ölçüde rastlanılmıştır. Kazılarla çıkarılan kısımların yapı durumu şöyledir:

Etraf duvarları, kalın ve geniş, kireç harçlı taş duvar şeklindedir. Duvarların iç ve dış yüzleri, parke şeklinde küçük bloklar biçiminde dörderli sıralar halinde örülmüştür. Her grup taş sırası arasında yine dörder sıralı tuğla ile örülmüş hatıllar gelmektedir (Resim 1).

Cehennemlik geçitleri üst başlarının kemerleri, servis geçidi üst tonozları, banyo ve havuz kenar duvarları, tuğlalarla örülmüştür. Kazılar sırasında ele geçen salon ve odaların üst örtülerine ait parçalarında tuğla malzeme ile kemerler, tonoz ve kubbelerin yapıldıkları anlaşılmaktadır.

Cehennemlik iç kısmına rastlayan duvarların yüzleri bazı yerlerde, Horasan harçla sıvalı oldukları görülmüştür. Zemin katta olan salonların duvarlarının yüzeylerinin muayyen bir seviyeye kadar süslü ve düz mermerlerle kaplı oldukları, bulunan izlerden ve parçalardan anlaşılmaktadır (Resim 9).

Banyo zeminleri iri parça mermerlerle yapılmış mozaik şeklindedir. Salon tabanları muntazam mermer plakalarla kaplı idi (Resim 9). Kapı ve geçit kısımlarının söğe, lento ve eşikleri kalın mermer bloklarla yapılmıştır. Duvarlarının mermer kaplamalı yüzleri, iç dekoru süslü kılacak biçimde tertip edildiğinden, bu kısma ait süslü ve oymalı plaster başlıklarıyla, kabartma süslü plakalar ve çok sayıda mermerden silmeler ele geçmiştir. Duvarların iç kısımları yüzlerine kaplanmış mermerlerin kenet saplamaları hala yerinde görülmektedir. Üst örtüyü teşkil eden tonozlar, kemer yüz ve kaşlarının bir kısımlarında sıvalı olduğu zannedilmektedir.

Dam örtülerinin belirli kısımlarda kiremitlerle örtülü olduğu, kazılar sırasında ele geçen bol sayıda dam örtüsüne yarar kiremit parçalarından anlaşılmıştır.

Kapalı kısım Hamam binası kitlelerinin dış yüzlerinin taş araları harçla derzli olarak işlenmişti. Dış duvar köşeleri bazı kısımlarda Ankara taşıyla örülmüştür. Tuğla örgüleri, geniş derz yapacak şekilde kireç harçla örülmüştür. Kagir kalın taş duvarlar muntazam örgülü olup, iç dolguları da bol kireç harçlı ve taş örgülüdür.

4. HAMAM'IN PLANI VE ALANA YAYILIŞI

Hamam iki kısımdan oluşmaktadır.

4.1. Palaestra

Oyun ve spor yeri olarak bilinen Palaestra'nın, dört tarafı gölgelikle- revaklarla çevrili orta avlusunun yüz ölçüsü, 80x80= 6.400 m2 dir (Çizim 2).

Gölgelik kısmiyle birlikte, 110x140= 15.400 m2 olup, aşağı yukarı kare bir plana sahiptir. Oyun alanının kum ile döşeli olduğunu zannetmekteyiz. Etrafındaki gölgeliğin kenarını teşkil eden tretuarlar, geniş ve kalın mermerden yapılmış olup, avlu iç yüzündeki sütunlara kaidelik etmektedir (Çizim 1). Revakların alt zemin genişliği 8 m'dir. Revakların avlu yüzleri dört taraftan mermer sütunludur. Sütunlar düz gövdeli, küp kaidelidir. Başlıkları Korinth tarzda, gayet süslü, oymalı, baştaban ve saçak kirişleri de mermerdendir.

Şu hale göre, sütun kaidelerinin yüksekliği 88cm; sütunlar, 5 m ; başlıklar, 70 cm; baştaban ve saçak ölçüsü, 1.20 m olup, toplam yüksekliği 8 m'dir. Bu haliyle gayet gösterişli bir mimari anlam yaratmaktadır.

Avlunun bir kanadında, 32 sütun olmak üzere, bütün yüzünde 128 sütun bulunmakta olduğuna göre, Palaestra'nın mimari ihtişamını kabul etmek gerekir (Çizim 2).

İki sütun arasında aks açıklığı 2.5 m olarak tespit edilmiştir. Bütün avlunun yüzünü meydana getiren mermerler beyazdır. Revakların iç kısmındaki arka duvarların yüzleri de, sütunlu yüze uyacak şekilde mermer plakalarla kaplı olduğu, araştırmalar sırasında, izleriyle tespit edilmiştir. Bugün hala bu duvar yüzlerinde mermerleri tutan demir kenetlerin saplamaları, yerlerinde görülmektedir.

Revakların çatı kısmı, ağaç çatkılı ve kremit örtülü olması icap etmektedir. Bu husus, mermer cephe takımlarındaki kiriş kerkitlerinden ve yan duvarların incelenmesinden anlaşılmıştır.

Palaestra planının genel olarak incelenmesinden, üç tarafın revakları dışında, giriş ve çıkışlara yarar holler bulunduğu gibi, soyunma ve istirahat salonlarının da yer aldığı, anlaşılmaktadır. Batı taraftaki revaklı kısımdan 7 kapı ile hamamın kapalı yerlerine, yan avlulara ve başka kısımlara geçilmektedir. Revak altlarının büyük ölçüde yassı taşlarla döşeli olduğu buluntularla anlaşılmıştır.

4.2. Hamamın Kapalı Kısmı

Bu bina grubu Palaestraya bir bütün olarak bağlıdır. Kapalı Hamam kısmı, bu çağın büyük hamam binalarında olduğu gibi, başlıca üç ana bölümden meydana gelmektedir:

1- Frigidarium: Soğukluk kısmı,

2- Tepidarium: Ilık kısım,

3- Calidarium: Sıcak kısım.

Bunların dışında yan ve arka avluları ile külhan, servis kısımları, su tesisleri ve depoları da bu mimari külliyenin bütününü meydana getirirler (Plan 2). Kapalı kısmın ortalama yüzey ölçüsü 95x80= 7500 m2'dir.

4.2.1.Frigidarium: Soğukluk Kısmı

Tarihi hamamda Piscina (soğuk su havuzlu yıkanma yeri) (Resim 5), 15x35= 525m2; Apoditerium denilen soyunma yeri ve giriş holü de 56x15= 850m2 olmak üzere, yan yana iki salon halindedirler (Plan 2, 5, 8). (Genel plan 2 de 7 numaralı bölüm).

Piscina'da iki ucu yarım daire şeklinde planlı uzun ve oldukça büyük boy bir yüzme havuzu yer alır. Derinliği normal insan boyundadır. Tabanı iri taneli beyaz renkte mermer mozaiklidir. Kenar duvarları kademeli ve şekilli olup, muntazam mermer plakalarla kaplıdır.

Doğu ve batı yöndeki iki uzun duvarda köşeli ve yarım yuvarlak planlı nişler bulunmaktadır (Plan 8).

Köşeli nişlerden dört tanesinde, küçük gömme banyolar vardır. Bu kısma Paleastra'dan iki kapı ile girilir. Büyük havuz etrafının muntazam mermer plakalarla döşeli olduğu ve etrafındaki duvarların da yine mermerlerle kaplı bulunduğu izlerden anlaşılmıştır. Döşeme altında, etrafa taşan suları kanallara sevk eden geniş ve hesaplı bir kanal tesisinin bulunduğu da görülmektedir. Soğuk su havuzlu kısmın kuzey tarafından, iki kapı ile Apoditerium kısmına geçildiği gibi, güney köşesindeki bir kapı ile de çok banyolu salona ulaşılır. Piscina kısmının dam örtüsünün, takviye kemerli, uzun tonozlu olduğu anlaşılmaktadır (Plan 8).

4.2.2. Apoditerium: Giriş Holü Ve Soyunma Yeri

56 m. uzunluğunda olup, dikdörtgen planlıdır. Bu yerin doğu ve batı duvarlarında dik köşeli 18 niş bulunmaktadır. Bu nişlerden ikisinin hamam kısmının orta holüne geçen kapıları bulunur. Güney tarafında ve soğuk su havuzlu yere geçilen kısmında önü iki mermer sütunlu

antre holün bulunduğu zannedilmektedir. Bu kısma Paleastra'dan girilen ayrıca bir kapı da vardır (Plan 1, 2). (Genel plan 2 de 5 ve 6. bölüm), (Resim 2).

Apoditerium döşemesi altından ısıtılmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu kısmın külhanına, orta servisten bir tünel geçit ile ulaşılır. 850 m2'lik olan Apoditerium bir külhan ile ısıtılmaktadır (Plan 9).

4.2.3. Tepidarium: Ilık Kısım

Çeşitli ölçü ve biçimlerde ve birbirine kapı ve geçitlerle bağlı oda ve salonlar manzumesi şeklinde olan ılık kısmı, bir bakışta değerlendirilmek için yüz ölçülerine bir göz atmak faydalı olacaktır (Plan 2, 5) (Resim 6).

İki başı yarım daire planlı orta hol, 11x25= 300 m2; çok banyolu salon, 15x15= 225 m2; bir tarafı yarım daire planlı iki salonun biri, 11x25=270m2, diğeri 11x26= 286 m2'dir. Bunlardan başka, 225 m2, 150 m2, ve 100 m2'lik üç tane de salon ve ara holler bulunmaktadır ki, ılık ve yarı sıcak kısımlar ayrı ayrı biçimde on bölme şeklindedir. Bu salonları ısıtmak için on tane külhan ocağı da kurulmuştur. Orta kısma düşen salonları ısıtabilmek için, cehennemlik döşemeleri altından geçen tünelvari geçitler yapılmıştır (Resim 10).

Ilık kısmın tünelleri arasında, çok süslü tipte, holler bulunduğu gibi, çok banyolu salonlar ve buhar banyolu salonlar ve buhar banyosu yapmak için kısımlar da bulunmaktadır (Plan 10,11).

4.2.4. Calidarium: Sıcak Kısım

Genel plan 2'de 24 ve 25 numaralarla işaretlenen kısımlar, büyük Roma Hamamı'nın en sıcak bölümlerini gösterir. Her iki kısmın ortasında geniş bir açıklık yaratan büyük bir kemer ile her iki kısım, bir salon haline girer. Ortalama 25x20=500m2 lik bir alanı kaplayan Calidarium, Bizans Çağı'nda da kullanıldığı için çeşitli yapı özelliğiyle tadilatlar gördüğü anlaşılmıştır (Plan 2, 12, 13) (Resim 3).

Sıcak yıkanma salonu tam simetrik bir plana sahiptir. Kuzey ve güney yönlerinde yarım yuvarlak nişlere kısmen yerleştirilmiş, iki yuvarlak planlı, doğu ve batı yönü duvarı kenarlarında da, köşeli nişler içinde dört tane banyo yerleri vardır. Ilık kısımdan iki kapı ile bu yere girilmektedir. (Çizim 10).

Sıcak yıkanma yeri, doğu ve batı yönlerden ve dış kısımlardan dört büyük külhan ile ısıtılmaktadır. Altı tane büyükçe banyo yeriyle donatılmış 500m2 lik sıcak yıkanma yeri, toplu halde ve kalabalık gruplarla yıkanmaya müsait bir kısımdır. Bizans Çağı'da köşeli banyolar kaldırılarak kurnalar konulmuş ve banyo yerlerinde de sıcak ve soğuk su depoları kurulmuştur (Plan 13).

4.2.5. Külhan Ve Servis Yerleri

Roma Çağı hamam binalarında kullanma bakımından esaslı bir tesis, ısıtma şebekesinin kurulup işlenmesi olduğundan, bina ana planının tanziminde bu husus düşünülmüş ve kurulmuştur. Çeşitli bölmeler, tabanları altından ısıtan, 14 tane külhan dediğimiz ocaklar bulunur. Genel plan 2'de 16, 18, 20 ve 29 numaralarıyla gösterilen servis yerlerinde, bu külhanlar sıralanmıştır. Külhan önü servis kısımlarının üstleri, Dumaların rahat dağılması için açık olarak tertip edilmişlerdir. Bu yerlerde ayrıca müsait ölçüde külhan odaları bulunmaktadır. Kenar servis kısımlarından orta servis yerlerine ulaşmak için, üstteki salınların taban döşemeleri altından geçen tünelli geçitler vardır. Bu geçitler çok esaslı yapılardır.

Külhan kuruluş yapıları, gerek mimari ve gerek teknik yönünden dikkate şayan tesislerdir. Ağız kısımları, emniyetle kapatılabilmeleri için dar tutulmuştur. Taşan dumanları rahatça dışarı atmak için ön servis nişlerinde ayrıca, geniş bacalar bulunmaktadır.

Külhanların ateşliklerinin iç kısımları ottaşı – yanmaztaş- ile ayaklı ve kirişlidirler. Külhanlarda ısıtılan sıcak hava, doğrudan doğruya salonların tabanları altına yayılmakta veya salonların yan duvarlarının mermer kaplamaları arasındaki tütek denilen menfezlerden çekilerek, duvar yüzlerini de ısıtarak, dışarıya çıkmaktadır. Bu suretle salonlar, hem tabanlarından hem de duvarlarından mükemmel derecede ısınmış olmaktadır (Resim 10,11).

4.2.6. Salon Tabanları ve Cehennemlik Tesisleri

Kapalı hamam binasının, soğuk sulu banyo havuzlu kısmı hariç, diğer kısımların taban altları baştanbaşa cehennemlik şeklinde boşluklardır. Bu boşluklarda hizmet adamlarının istedikleri zaman dolaşabilmeleri için 1.25m kadar yükseklik bulunmaktadır. Salon tabanları, ortalarda yuvarlak, kenarlarda dört köşeli, tuğla ile örülmüş ayaklara oturtulmuştur. Tabanları taşıyan ayaklar 73x73 cm ölçüde ve santraçvari dizilmişlerdir (Çizim 6). Her dört ayak üstüne 6x72x72 cm ölçüde kare tuğla plakalar konulmuştur. Bunun da üstüne 10 cm kalınlıkta bir kireç harç dökülmüştür. Harcın üstüne de evvelki kalın tuğladan bir plak daha konulup bunun

da üzerine, 17 cm irice kumlu bir çeşit harçlı tabaka yerleştirildikten sonra ayrıca, 5 cm ince ve yapıştırıcı bir harç ile kalınca mermer plakalarla taban döşemeleri meydana getirilmişlerdir. Bu şekilde salon tabanlarının kalınlığı, 40-50 cm'yi bulur.
Tabanları taşıyan yuvarlak biçimli tuğlaların çapları 23cm'dir. Kalınlıkları da 5cm'dir. Dört köşeli tuğlalar 35x35x5cm'dirler. Taban plağı tuğlalar 72x72x6cm olarak hazırlanmışlardır.

Yuvarlak ayak tuğlalarının orta yerinde, çapı 5cm'e yaklaşan bir yuvarlak delik vardır. Bu delik yoluyla alt ve üst harçlar birbirine eklenirler.

Cehennemlik boşluğu içinde ve gerekli kısımlarda, üst salonlardaki pis suların ana kanallara ulaşması için, tali kanal veya dereler tesis edilmişlerdir. Cehennemlik zemini iki sıra halinde kalın bir blokaj taban halindedir. (Çizim 4, 5, 7, 8, 9), (Resim 2).

4.2.7. Su Deposu ve Kanal Tesisleri

Hamam'ın genel planında 12 numara ile işaretli yerde, yani Frigidarium il Calidarium arasındaki yan avlu içinde, 12 inşai ayak üstüne oturtulmuş bir yedek su deposu vardır. 10x6= 60m2 yüzölçüsünde olan bu depo, suların istenilen basınçta, yıkanma yerlerine verecek durumda yüksek olarak kurulmuştur (Resim 8).

Hamam binasının plan tertibi itibariyle, yapı kitlelerinin üstlerini örten damların çeşitli seviyelerde olmaları gerektiğinden, üzerlerine düşecek kar ve yağmur sularını toplayıp, kanallara götürecek yatay ve dikey dere ve oluk bacaları, yapı kuruluşuyla birlikte esaslı olarak planlanıp yapılmışlardır.

Hamam binasına gelen, kullanılan ve giden sular için esaslı bir kanalizasyon şebekesinin bulunduğu da görülmüştür. Bu tesisler, binanın kuruluş planı ile birlikte düşünülmüş ve halledilmiştir.

Hamam binasında sıcak ve soğuk su şebekesinin de fonksiyonuna uygun şekilde tanzimli olduğu muhakkaktır. Fakat kazılardan önce üst kat duvarlar toprak tesviyeleriyle kaldırılmış olduğundan bu hususu açıklığıyla görmeye imkân bulunamamıştır.

KATALOG

Katalog No : 1 (Levha 1-A)

Kazı Envanter No **:** 113.72.99 İ.III

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 70cm, Alt Gen.: 53cm, Yük.: 65cm.

Koruma Durumu **:** Genel anlamda yıpranmış bir eserdir. Abakusta ve kalathos yüzeyinde yoğun tahribat vardır.

Tanımı **:** İlk sıra akantus yaprakları aşınmıştır. Ancak bazı kısımlar bezeme yönünden bilgi verecek niteliktedir. Derin damarlar görülen yapraklar üçgen formludur ve birbirlerine yakın işlenmişlerdir. Yaprak uçları sert bırakılmıştır. İkinci sıradakiler ince uzun formludurlar. Yapraklarda oldukça derin olan kanallar vardır. Yaprak bitimleri kalındır. Kaulisler aşınmıştır ve helixlerin sadece konturları bellidir. Volütler de kırıktır. İki volüt arasında dalga şeklinde yatay duran yaprak motifi vardır. Kalathostan abakusa geçişte belli bir şerit kullanılmıştır. Burada abakus çiçeği varlığını gösterir ancak o da tahrip olmuştur. Abakus dar yapılmıştır. Kalathostan dışarıya pek fazla sarkmaz.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz 88/ 131) [24].

Tarihlendirme **:**İ.S. 140- 150

[24] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 7

Katalog No : 2 (Levha 1-B)

Kazı Envanter No **:** 113.90.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 45cm, Alt Gen.: 35cm, Yük.: 39cm.

Koruma Durumu **:** Kalathosun üst kısmından başlayarak, abakusun tamamı kırıktır.

Tanımı **:** Eser ters durmaktadır. Başlıkta sadece iki sıra akanthus yaprağı görülür. Buna göre; ilk sıradakiler üçgen formlu, birbirlerinden uzaktırlar. Yapraklar kalın damarlı, keskin profillidir. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında kalın bir tabaka görülür, gözler yoktur. İkinci sıradakiler, daha ince uzun görünümlü olup, uzun saplardan çıkmışlardır. Kalın ve derin damarlıdırlar ve yaprak uçlarında üçgen gözler vardır. Yaprak bitimleri kalındır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz88/131)[25].

Tarihlendirme **:** İ.S. 140- 150

[25] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 7

Katalog No : 3 (Levha 2-A)

Kazı Envanter No **:** 113.86.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 41cm, Alt Gen.: 88cm, Yük.: 69cm.

Koruma Durumu **:** Kırıkların ve aşınmaların fazlaca olduğu bir eserdir. Yağmur sularından olsa gerek, bezemelerin sadece konturları bellidir.

Tanımı **:** Derin kanalların görüldüğü başlıkta seçilebilen bezemeye göre sadece kaba işlenmiş yorumunu getirebiliriz.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz 88/ 131)[26].

Tarihlendirme **:** İ.S. 140- 150

[26] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 7

Katalog No : 4 (Levha 2-B)

Kazı Envanter No **:** 113.70.99 İ.IV

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 81cm, Alt Gen.: 46cm, Yük.: 61cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathhos yüzeyinde kırıklar ve bozulmalar vardır.

Tanımı **:** Başlık genelinde kaba bir işçilik söz konusudur. İlk sıradaki yapraklar, ikinci sıradakilere göre büyük işlenmişlerdir. Üçgen formlu ilk yapraklar birlerine yakındırlar ve keskin damarlı yapılmışlardır. Yaprak uçları birbirlerine sivri bir biçimde bağlanmışlardır. İkinci sıradaki yaprakların bitiminde kalınlaşma görülür. Kaulisler yoktur ve helixlerin sert konturları bellidir. Abakus çiçeği işlenmiştir ancak o da kırıktır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz 88/ 131)[27].

Tarihlendirme **:** İ.S. 140- 150

[27] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 7

Katalog No :5 (Levha 3-A)

Kazı Envanter No **:** 113.67.99 İ.V

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 43cm, Alt Gen.: 43cm, Yük.: 56.5cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun sol ve sağ tarafında kırıklar vardır.

Tanımı **:** Yaprakların birbirlerine yakın işlendiği başlıkta, işçilik çok ince değildir. Alt sıradaki yapraklar üçgen formlu, derin ve yuvarlak profilli damarlı, sivri uçludur. Yaprak bitimlerinde başlık yüzeyinden dışarıya doğru çıkıntı görülür. İkinci sıradaki yapraklar, kısa fakat derin oyuklu saplardan çıkmaktadırlar. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında ovallik görülür. Bunlar da başlık yüzeyine sonradan monte edilmiş gibidirler. Helix ve abakus çiçeğinin detayları bozulmuştur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz 88/ 131)[28].

Tarihlendirme **:** İ.S. 140- 150

[28] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 7

Katalog No : 6 (Levha 3-B)

Kazı Envanter No **:** 113.68.99 İ.VII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 63cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 56cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathos yüzeyinde kırıklar ve aşınmalar vardır.

Tanımı **:** Yüzeysel bir işçiliğin hakim olduğu başlıktaki ilk sıra yapraklar, birbirlerine yakın işlenmişlerdir ve üçgen formludurlar. Yaprak uçları sivri, damarlar yuvarlak profillidir. Kaulis ve helixler oldukça özensizdirler. Süliet görünümlü bu bezemelerde detaylar belli değildir. Helixler biraz da deforme olmuştur. Abakus yüzeyi dar bırakılmıştır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz88/131)[29].

Tarihlendirme **:** İ.S. 140- 150

[29] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 7

Katalog No : 7 (Levha 4-A)

Kazı Envanter No **:** 113.7.99 A.VI

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 74cm, Alt Gen.: 55cm, Yük.: 64cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun büyük bir kısmı tahrip olmuştur. Hatta hiçbir bezeme görülememektedir.

Tanımı **:** Tek sıra akanthus yaprağı görülen başlıkta kaba bir işçilik söz konusudur. Görüldüğü kadarıyla yapraklar birbirinden uzak işlenmiştir. Damarları derin olmamakla birlikte, yaprak uçarlının bağlantı noktalarında oval bir şekil görülür. Abakusta da çok fazla yıpranma vardır. Bu nedenle bezeme hakkında yorum yapmak olanaksızdır. Ancak kaba ve kalın bir işçilik vardır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz 89/ Ed.2)[30] ve Efes Vedius Gymnasiumu başlığına[31].

Tarihlendirme **:** İS. 140- 150

[30] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 8

[31] J.Keil, Öjh 24, 1929.Beibl.20 vd. :Res. 11-33; V.W. Strocha, Das Markttor von Milet (1981) 29, Res.55; V.İdil, Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları, Anadolu XX, 1976-77 (1984) , 22.Lev.10. 4. 11.1

Katalog No : 8 (Levha 4-B)

Kazı Envanter No **:** 113.5.99 A.V

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 65cm, Alt Gen.: 51cm, Yük.: 62cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun büyük bir kısmı tahrip olmuştur.

Tanımı **:** İki sıra Akanthus yaprağı görülen başlıkta, ince olmayan bir işçilik görülür. Yapraklar ince saplı, yuvarlak profilli damarlıdır. Yaprak uçları birbirlerine incelerek bağlanmışlardır. Kaulis köklerinden çıkan yapraklar mevcuttur ancak ne kaulis ne de helix deformeden dolayı görülebilmektedir. Bu yapraklar, yuvarlak bir kesit oluşturacak şekilde kıvrılıp, yukarıya doğru uzatılmışlardır. Abakus kalın işlenmiştir ve üzerinde abakus çiçeği mevcuttur. Ancak bu da bozulmuştur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 89/ Ed.2) [32] ve Efes Vedius Gymnasiumu başlığına[33] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 140- 150

[32] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 8

[33] J.Keil, Öjh 24, 1929.Beibl.20 vd. :Res. 11-33; V.W. Strocha, Das Markttor von Milet (1981) 29, Res.55; V.İdil, Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları, Anadolu XX, 1976-77 (1984) , 22.Lev.10. 4. 11.1

Katalog No : 9 (Levha 5-A)

Kazı Envanter No **:** 113.1.99 A.IV

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 78cm, Alt Gen.: 53cm, Yük.: 60cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun bir kısmı tahrip olmuştur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı, helix ve abakustan oluşmaktadır. Yapraklar, kalathos yüzeyine monte edilmiş gibidir ve üçgen formludurlar. Yapraklar kalın damarlı, damarlar yuvarlak profillidir. Yaprak uçları birbirlerine oval bir hat oluşturacak şekilde bağlanmışlardır. Helixler tahrip olmuştur, sadece dış konturları bellidir. Abakus kalın işlenmiştir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına benzemektedir (Kyz 88/ 131)[34] .

Tarihlendirme **:** İ.S.140- 150

[34] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res. 7

Katalog No : 10 (Levha 5-B)

Kazı Envanter No **:** 113.390.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Mermer

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 76cm, Alt Gen.: 30cm, Yük.: 30cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun sol tarafında kırık, kalathos yüzeyinde aşınmalar ve hafif kırıklar vardır.

Tanımı **:** Eser ters durmaktadır. Yapraklar keskin görünümlüdür. Başlık genelinde sert ifadeler mevcuttur. Üst üste iki yaprak birleştirilerek bir yaprak olarak işlenmiştir. Derin kanallı, keskin damarlı bu yapraklar, oval formludur. Kaulisler kalın işlenmiştir. Kılıf yapraklar yoktur. Helixler kalın işlenmiş, kabartma şeklindedir. Volütler kırıktır. Abakus çiçeği aşınmıştır. Abakus dar ve kalındır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 89/9)[35] ve Bergama Kızılavlu konsoluna[36] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S.150

[35] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.11

[36] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.4; V.İdil, Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları, Anadolu XX, 1976-77 (1984) ,Lev.8.3.

Katalog No : 11 (Levha 6-A)

Kazı Envanter No **:** 113.2.99 A.V

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 66cm, Alt Gen.: 51cm, Yük.: 59cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun bir kısmı tahrip olmuştur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı, helix ve abakustan oluşmaktadır. Yapraklar ince bir yapıyla başlamış uca doğru kalınlaşmıştır. Yapraklar oldukça kaba işlenmiş, birleşme noktalarında oval şekiller oluşturmuştur. Kalın damarlı ve kanallıdır. Helixin tahribattan dolayı sadece dış hatları görülmektedir. Abakus kalın ve kaba işlenmiştir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[37], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[38], Bergama Traian Tapınağı başlığına[39], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[40] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[41] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

[37] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[38] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[39] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[40] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[41] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 12 (Levha 6-B)

Kazı Envanter No **:** 113.3.99 A.V

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 67cm, Alt Gen.: 54cm, Yük.: 63cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun büyük bir kısmı tahrip olmuştur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı, helix ve abakustan oluşan başlıkta çok fazla tahribat olduğu için bezeme yönünden çok bilgi verilememektedir. En alttaki yaprak üçgen formlu, damarları yuvarlak profilli ancak kanal şeklindedir. Yaprak bitimleri, neredeyse arkası görülecek şekilde işlenmiştir. Yaprak uçları yer yer sivridir. Helix de çok tahrip olduğundan, fazla bir özellik görülememektedir. Abakus kalın ve kabadır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[42], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[43], Bergama Traian Tapınağı başlığına[44], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[45] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[46] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

[42] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[43] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[44] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[45] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[46] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 13 (Levha 7-A)

Kazı Envanter No **:** 113.4.99 A.V

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 65cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 64cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun büyük bir kısmı tahrip olmuştur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı ve abakustan oluşmaktadır. Deformelerden dolayı bezeme özellikleri pek fazla incelenememektedir. Yapraklar kalın ve kaba formlu, damarlı ve kanallıdır. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında oval şekil görülür. Yaprak bitimleri kaba işlenmiştir. Helix ve kaulisler bozulma sonucu yok olmuştur. Abakus da kalındır.

Kaşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[47], Aphrodisias Hamamı Korinth başlığına[48], Bergama Traian Tapınağı başlığına[49], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[50] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[51] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

[47] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[48] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[49] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[50] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[51] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 14 (Levha 7-B)

Kazı Envanter No **:** 113.6.99 A.VI

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 64cm, Alt Gen.: 51cm, Yük.: 57cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun büyük bir kısmı tahrip olmuştur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprakları kaba ve özensiz işlenmiştir. Yaprak uçları birbirlerine üçgen bir formla bağlanmıştır. Yapraklar kalın saplıdır ve doğallıktan uzaktır. Kalın ve derin damarlı yaprakların arasında kaulis çıkar ve bu kaulisten de helixler doğar. Ancak çok deforme olduğundan dolayı pek fazla detay görülmemektedir. Abakus çok aşınmıştır ve kalın işlenmişir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[52], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[53], Bergama Traian Tapınağı başlığına[54], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[55] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[56] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

[52] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[53] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[54] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[55] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[56] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 15 (Levha 8-A)

Kazı Envanter No **:** 113.88.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 65cm, Alt Gen.: 33cm, Yük.: 52cm.

Koruma Durumu **:** Eserin büyük bir çoğunluğunda kırıklar ve aşınmalar vardır. Bezemeye yönünden hiçbir ifade yoktur.

Tanımı **:** Birkaç yerde yapraklar üzerindeki damarlar görülebilmektedir. Buna göre, derin, gözler ise yuvarlaktır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[57], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[58], Bergama Traian Tapınağı başlığına[59], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[60] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[61] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

[57] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[58] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[59] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[60] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[61] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 16 (Levha 8-B)

Kazı Envanter No **:** 113.93.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 59cm, Alt Gen.: 35cm, Yük.: 57cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun sağ alt kısmı ve kalathosun yüzeyinde de yer yer kırıklar mevcuttur.

Tanımı **:** Doğallıktan uzak bir görünüm sergileyen başlığın ilk sırasındaki akanthus yaprakları, üçgen formludur ve birbirlerine yapışık işlenmişlerdir. Damarlar keskin olmamakla birlikte, derin oyulmuştur. Yaprak uçlarında kalın bir katman dikkati çeker. İkinci sırdaki yapraklar üç derin damarlı saptan çıkmışlardır. Yapraklarda derin oyulmuş gözler vardır. Yaprak bitimleri oldukça kalındır. Kaulisler, helixler ve volütler kırılarak yok olmuşlardır. Abakus da kalın ve dardır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[62], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[63], Bergama Traian Tapınağı başlığına[64], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[65] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[66] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

[62] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[63] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[64] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[65] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[66] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 17 (Levha 9-A)

Kazı Envanter No **:** 113.20.99 C.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 55cm, Alt Gen.: 48cm, Yük.: 57cm.

Koruma Durumu **:** Başlığın genelinde dökülmeler mevcuttur. Sadece ilk sıra yapraklar görülebilmektedir.

Tanımı **:** Bozulmadan dolayı yaprakların bir kısmı görülmektedir. İkinci sıra yaprağın bir tanesinin sapı belli olmaktadır. Buna göre; kalın ve kaba işçilik söz konusudur. Damarlı ve kalın profilli bir yapı görülür. Yaprakların birleşme noktalarında ovallik vardır. Abakus görüldüğü kadarıyla kalın ve kaba işlenmiştir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[67], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[68], Bergama Traian Tapınağı başlığına[69], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[70] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[71] benzemektedir.

Tarihlendirme **:**İS. 150

[67] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[68] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[69] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[70] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[71] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 18 (Levha 9-B)

Kazı Envanter No **:** 113.21.99 C.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 70cm, Alt Gen.: 61cm, Yük.: 66cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosta yer yer döküleme ve bozulma mevcuttur. Alt sıra yaprakların alt kısmında kırık vardır.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı, kaulisler, helix ve volüt sapından oluşan başlık, diğer örneklere göre iyi korunmuştur. İlk sıradaki yapraklar ikinci sıradakilere göre boyut olarak küçük işlenmiştir. İlk sıradakilerin sapları yoktur. Sadece birkaç tane yapraktan oluşmuşlardır. Yapraklara oldukça derin oyuklar işlenmiştir. Damarlar yuvarlak profilli, yaprak uçlarının birleşme noktaları ovaldir. İkinci sıradaki yapraklar, ilk sıradaki yaprakların arasındaki boşlukları dolduracak şekilde yerleştirilmiş, kalın ve derin oyuklu saplardan yukarıya doğru uzatılacak şekilde yapılmışlardır. Yapraklar birbirlerinden oldukça uzak işlenmiştir. Yaprak bitimlerinde kalathos yüzeyinden dışarı doğru taşan bir tabaka bırakılmıştır. Neredeyse yaprakların arka kısımları görülebilmektedir. Bu haliyle yapraklar, kalathos yüzeyine monte edilmiş gibi görülmektedir. İkinci sıra yaprakların arasından, kaulis kökleri çıkar ve buradan da sadece konturları hafif bir kabartma şeklinde olan helixler doğar. İki helixin arsından ise abakus çiçeğinin sapı geçer. O da oldukça ince bir yapıya sahiptir. Ancak kırılmalar sebebiyle abakus çiçeğini göremeyiz. Her iki helixin yan taraflarından ise volütler çıkar. Ancak kırılmadan dolayı volütlerin tamamını görmemiz olanaksızdır. Abakus da kalın işlenmiştir ve oldukça deforme olmuştur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[72], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[73], Bergama Traian Tapınağı başlığına[74], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[75] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[76] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

---

[72] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10

[73] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.

[74] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.

[75] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.

[76] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 19 (Levha 10-A)

Kazı Envanter No **:** 113.22.99 C.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 70cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 54cm.

Koruma Durumu **:** Başlık genelinde yoğun bozulma mevcuttur.

Tanımı **:** İki sıra yaprağın dış konturları bellidir ancak onlar da bezeneme yönünden pek fazla bilgi vermemektedir. Damarlar ince ve derin işlenmiştir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/32)[77], Aphrodisias hamamı Korinth başlığına[78], Bergama Traian Tapınağı başlığına[79], Aizonai Zeus Tapınağı başlığına[80] ve Euromos Zeus Tapınağı Korinth başlığına[81] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150

[77] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.10
[78] C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.4.
[79] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) Lev. 26.3, 27.1; C.F.Leon, Die Bauornamentik des Trajanforums (1971), 239, Lev. 92.3.
[80] R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizonoi (1979) 12 vd, Lev. 66f.
[81] W.D. Heilmeyer, Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970) 101,Lev. 38.1.; E.Akurgal, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978) 246, Lev.78a.

Katalog No : 20 (Levha 10-B)

Kazı Envanter No **:** 113.8.99 A.VI

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 51cm, Alt Gen.: 63cm, Yük.: 55cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun büyük çoğunluğu tahrip olmuştur ve yer yer kalathos yüzeyinde de bozulmalar vardır.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı görülen başlıkta, yapraklar kalın bir sap etrafından çıkar. Yapraklar birbirlerine yakın işlenmiştir ve yaprak uçarlı sivri işlenmiştir. Yaprak uçlarının bağlantı noktalarında yer yer ovallik görülürken bazı kısımlarda dörtgen form görülür. Damarlar derin olmamakla birlikte yivli bir yapıya sahiptir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[82] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[83] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[82] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[83] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 21 (Levha 11-A)

Kazı Envanter No **:** 113.23.99 D.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 96cm, Alt Gen.: 71cm, Yük.: 72cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun bazı kısımlarında bozulmalar ve dökülmeler mevcuttur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı vardır ve bu yapraklar birbirlerine oldukça yakın işlenmişlerdir. Yapaklar kısa ancak ince işlenmiş saplardan çıkarlar. Derin olmayan oyuklar mevcuttur. Damarlar ince, sert profilli, yaprak uçları ince bir hat şeklindedir. Yaprakların birbirlerine bağlandıkları noktalarda üçgen şekiller oluşmuştur. Yaprak bitimleri kalın bırakılmıştır. İkinci sıradaki yapraklar ilk sıra yaprakların arasına oturtulmuş ve kısa bırakılmıştır. Kaulis kökleri oldukça kalın işlenmiş, kaulis düğümleri de iki sıra konturla belli edilmişlerdir. Kılıf yapraklar kırılmıştır. Sadece hatları bellidir. Helixler de deforme olduğundan sadece konturlarını görebilmekteyiz. Helixlerin her iki tarafından çıkan volütlerin sadece başlangıç noktaları bellidir. Diğer kısımları kırılmıştır. Abakus çiçeği mevcuttur ancak çok fazla detay seçilememektedir. Abakus kalındır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[84] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[85] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[84] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[85] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 22 (Levha 11-B)

Kazı Envanter No **:** 113.73.99 İ.III

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 77cm, Alt Gen.: 55cm, Yük.: 70cm.

Koruma Durumu **:** Abakus yüzeyinde ve kalathosun üst kısmında aşınmalar vardır.

Tanımı **:** Sert işlendiği gözlenen başlıkta, yapraklar tüm kalathos yüzeyini kuşatmıştır. Oldukça derin kanallar ve sivri yaprak uçları vardır. Alt sıradaki yapraklar üçgen formlu ve birbirlerine yakındırlar. Yaprak bitimleri kalındır. Yapraklar oldukça set görünümlüdürler. Matkap kendini hissettirmektedir. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında üçgen gözler görülür. Kaulisler ve kılıf yapraklar aşınmıştır. Helixlerin de kaba işlendiği gözlenir. Helixlerin üzerinde kabartma şeklinde helixe benzer bir motif daha vardır. Volütler kırıktır. Abakus çiçeği de aşınmıştır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[86] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[87] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[86] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[87] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 23 (Levha 12-A)

Kazı Envanter No **:** 113.66.99 İ.V

Adı **:**Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 48cm, Alt Gen.: 48cm, Yük.: 60cm.

Koruma Durumu **:** Oldukça yıpranmış bir eserdir. Başlık genelinde yoğun bozulmalar vardır.

Tanımı **:** İlk sıradaki yapraklar diğer bezeme öğelerine göre az da olsa iyi korunduğu için bir tek onun hakkında yorum getirebiliriz. Yapraklar birbirlerine yakındır ve sivridirler. Derin kanallı ve yaprak uçları sivridir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[88] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[89] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 150-160

[88] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[89] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 24 (Levha 12-B)

Kazı Envanter No **:** 113.38.99 D.II

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Mermer

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 48cm, Alt Gen.: 30cm, Yük.: 36.5cm.

Koruma Durumu **:** Abakusta ve kalathosun çok az bir kısmında kırık vardır.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı özenli olmakla birlikte kabadır. İlk sıradakiler, ikinciye göre uzun işlenmiştir. İnce uzun formlu ilk sıradaki yapraklar, ince fakat derin oyuklu saplardan çıkarlar. Yapraklar birbirlerinden uzak işlenmiş, uçarlı sivri bırakılmıştır. Bağlantı noktalarındaki dişler sivridir. Damarlar keskin profilli ve sert görünümlüdür. İkinci sıradakiler oldukça kısa işlenmiş, sadece yapraklardan ibarettir, sap yoktur. Üç adet derin oyuktan oluşan yapraklarda kalın bir işçilik göze çarpar. Yaprak bitimleri kalın bir tabaka halinde bırakılmıştır. Deformeden dolayı kaoulis köklerindeki ayrıntı görülememektedir. Helixlerin konturları bellidir ve abakusa oldukça yakın işlenmiştir. Abakus, kalathosun dışına taşacak şekilde yapılmıştır ve abakus çiçeği bulunmaktadır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[90] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[91] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[90] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[91] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 25 (Levha 13-A)

Kazı Envanter No **:** 113.24.99 D.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 66cm, Alt Gen.: 54cm, Yük.: 57cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun üst kısmı tahrip olmuştur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı sert görünümlüdür. Yapraklar bodur işlenmiştir. Kısa saplardan çıkan yaprakların, derin ve yuvarlak profilli damarları mevcuttur. Yapraklar birbirlerine yakın işlenmiş, uçları sivri bırakılmıştır. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında üçgen şekliler oluşmuştur ve bunlar da derin işlenmiştir. Yaprak bitimlerinde kaba bir işçilik vardır. Kalathos yüzeyine tomar halinde yapıştırılmış gibi bir izlenim bırakmaktadır. İkinci sıra yapraklar da kısa saplıdır. Bunlardan sonra kaulis kökleri ve düğümleri görülür. Derin damarlı ve sert profilli kaulislerden çıkan helixler, kırılma sonucu bozulmuşlar ve bezeme yönünden tanınmaz hale gelmişlerdir. Tepedeki abakus çiçeğinin de sadece varlığı görülür. Ancak onun da detayları hakkında yorum yapılamaz.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[92] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[93] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[92] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[93] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 26 (Levha 13-B)

Kazı Envanter No **:** 113.75.99 İ.III

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 76cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 70cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun ve kalathosun belli yerlerinde kırıkları vardır.

Tanımı **:** Derin kanalların çoğunlukta olduğu başlığın genelinde sert bir ifade hakimdir. İlk sırada bulunan akanthus yaprakların, üçgenimsi bir formu vardır. Derin ve keskin damarlı, yaprak uçları sivridir. Yapraklar birbirlerinden uzaktır. Yaprak bitimleri kalındır. İkinci sıradakiler demet halinde, uzun saplardan çıkmışlardır. Yaprakların birleşme noktalarındaki gözler üçgendir. Kaulisler bozulmuştur. Helixler kalın işlenmiş, volütler kırılmıştır. Abakus, bir şeritle iki parçaya bölünmüş, ortasına abakus çiçeği işlenmiştir. Ancak kırıktır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[94] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[95] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[94] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[95] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 27 (Levha 14-A)

Kazı Envanter No **:** 113.208.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 42cm, Alt Gen.: 27cm, Yük.: 64cm.

Koruma Durumu **:** Tek sıra akanthus yaprağı kalmıştır. Kalathos yüzeyi oldukça aşınmıştır. Abakus da kırıktır.

Tanımı **:** İlk sırada betimlenen akanthus yaprakları sert görünümlüdür. Yapraklar üçgen formlu, derin ve keskin damarlıdır. Birbirlerine yakın işlenmiştir. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında ince derin oval gözler görülür. Yer yer üçgen bir hal alan bu gözler ikinci sıradaki yaprakların alt kısımlarında yoğunlaşmıştır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[96] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[97] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[96] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[97] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 28 (Levha 14-B)

Kazı Envanter No **:** 113.25.99 D.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 71cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 67cm.

Koruma Durumu **:** Abakus kenarlarında ve kalathosun üst kısımlarında yoğun kırıklar mevcuttur.

Tanımı **:** Üçgen formlu iki sıra akanthus yaprağı mevcut olan başlıkta, kaba bir işçilik vardır. Yapraklar kalın ve derin oyuklu damarlı, yaprak uçları sivriye yakın formludur. Yaprakların birleşim noktalarında üçgen dişler mevcuttur. Yaprak bitimleri kalın dudaklıdır. Yapraklar birbirlerine yakın işlenmişlerdir. İkinci sıradaki yapraktan sonra kaulis kökleri görülür ancak deforme olmuştur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[98] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[99] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[98] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.

[99] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 29 (Levha 15-A)

Kazı Envanter No **:** 113.63.99 İ.VI

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 49cm, Alt Gen.: 70cm, Yük.: 61cm.

Koruma Durumu **:** Başlık genelinde yoğun bozulma ve dökülmeler vardır.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı vardır ancak aşırı deformeden dolayı bezeme yönünden sağlam bilgiler verilememektedir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[100] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[101] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[100] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.
[101] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 30 (Levha 15-B)

Kazı Envanter No **:** 113.26.99 D.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 68cm, Alt Gen.: 53cm, Yük.: 57cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathos yüzeyinde yer yer kırık ve dağılmalar görülür.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı üçgen formlu olup, yapraklar birbirlerine yakın işlenmiştir. Kısa boylu yapılan yapraklarda, pek fazla derin olmayan damarlar vardır. Damarlar düz profilli, yaprak uçları sivridir. Yapraklar kalın bitimlidir ve kalathos yüzeyinden oldukça dışa doğru sarkmaktadır. Helixler bozulmuştur ve kaulisler de görülmemektedir. Volütler kalathostan dışarı sarkmaktadır ancak kırılmışlardır. Abakus diğer örneklere nazaran dar tutulmuştur ve üzerindeki abakus çiçeği deforme olmuştur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed. 3)[102] ve Milet Pazar Kapısı Korinth Başlığına[103] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İS. 150-160

[102] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.12.
[103] E. Weigand, Jdl 29, 1914, 58.Lev.2.14; H. Knackfuss, Milet 1,7 (1924) 126. Res. 131-132; R.Naumann- S. Kantar, IstFrosche 17 (1950) 108; C. Börker, Blattkelchkapitelle (1967) 1276; G. Kleiner, Das Römische Milet (1970) 126. Lev.8.

Katalog No : 31 (Levha 16-A)

Kazı Envanter No **:** 113.39.99 D.II

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Mermer

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 53cm, Alt Gen.: 38cm, Yük.: 41cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun üst kısmında kırıklar bulunmaktadır.

Tanımı **:** Çok kaba bir işçilik göze çarpan başlıkta, tek sıra akanthus yaprağı vardır. Yapraklar oldukça büyük işlenmiştir. Üçgen formlu yapraklar derin oyuklu, sert profilli damarlıdır be bağlantı noktalarında üçgen şekiller görülmektedir. İki yaprak arasında geniş bir mesafe görülmektedir. Başlıktan bir kıvrımla dışarı taşan volütler vardır. Yüzeyi oldukça özensiz işlenmiştir ve çıkış noktalarındaki kaulis ve helixler yoktur. Ağır görünümlü başlığın dışarı doğru taşan abakusu vardır ve abakus çiçeği bulunmaktadır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına **(**Kyz 89/ Ed.5)[104] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 160

[104] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.15.

Katalog No : 32 (Levha 16-B)

Kazı Envanter No **:** 113.89.99

Adı **:** Krointh Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 72cm, Alt Gen.: 36cm, Yük.: 60cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun üst kısımlarında ve sağ alt tarafında kırıklar vardır.

Tanımı **:** Yüzeysel işlenmiş, doğallıktan uzak, sade görünümlü, özensiz bir eserdir. Üçgen formlu alt sıradaki akanthus yaprakları birbirlerinden uzak işlenmişlerdir. Yapraklar kalındırlar ve damarları derin, yuvarlak profillidir. Yaprak uçları yuvarlaktır. İkinci sıradaki yapraklar, ince uzun saplardan çıkmışlardır. Oldukça derin kanalları ve kalın yaprak bitimleriyle dikkat çekerler. Bunlardan hemen sonra kaulisler gelir. Kısa ve özensiz olan kauisler, kalındırlar. Helixler ve volütler kırıktır. Abakus kalaındır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/133)[105] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 170

[105] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.16.

Katalog No : 33 (Levha 17-A)

Kazı Envanter No **:** 113.9.99 A.VII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 45cm, Alt Gen.: 62cm, Yük.: 62cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathos da bozulmalar vardır.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı olan başlıkta, yapraklar üçgen formludur ve birbirlerine yakın işlenmişlerdir. Yapraklarda çok ince olmamakla birlikte güzel bir işçilik vardır. Damarlar oval profilli, yaprak uçlarının birleşme noktaları ise üçgen şeklinde yapılmışlardır. Yaprak sapları diğer örneklere göre ince yapılmıştır. İkinci sıradaki yapraklar birinci sıradakilere birleşik olarak işlenmişlerdir. İki sıra yaprak arsında, kalathos yüzeyinde volüt için üçgen bir alan bırakılmıştır. Bu alanda volütten başka bir motif yoktur. Kalathostan yukarıya doğru çıkan volütün detayları belli değildir. Bitiş noktası yok olmuştur. Volütün başlama noktasında b şeklinde bir motif görülür. Sadece kıvrımın bitiş noktasında yaprak benzeri bir desen vardır. O da kabadır ve üç damarlıdır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[106] benzemektedir .

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[106] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 34 (Levha 17-B)

Kazı Envanter No **:** 113.60.99 İ.VII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 69cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 63cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun ve kalathosun bazı yerlerinde kırılmalar vardır.

Tanımı **:** Kaba bir işçiliğin olduğu başlıkta yapraklar kalathos yüzeyine yayılmış şekildedir. Alttaki yapraklar üçgen formlu, birbirlerine yakın işlenmişlerdir. Kalın ve derin oyuklu saplardan dağılan yapraklar, yuvarlak profilli damarlıdır. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında yer yer üçgen şekiller görülür. İkinci sıradaki yapraklar kalın işlenmiş saplardan yükselmektedir. Yapraklar kısa bırakılmış, bitimlerinde kalın bir dudak bırakılmıştır. Kaulisler yıpranmıştır, helixlerin dış hatları bellidir. Abakus kalın işlenmiştir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[107] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[107] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 35 (Levha 18-A)

Kazı Envanter No **:** 113.69.99 İ.IV

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 60cm, Alt Gen.: 53cm, Yük.: 57cm.

Koruma Durumu **:** Abakusta biraz kırık vardır.

Tanımı **:** Üçgen formlu ve birbirlerine bitişik işlenen ilk sıradaki yaprakların derin ve keskin damarları vardır. Yaprakların birleşme noktalarındaki gözler üçgen şeklindedir. İkinci sırada tek yaprak işlenmiştir ve kaulisin yerine oturtulmuştur. Helix de yoktur. Sağ ve soldan volütler çıkar anacak kırıktırlar. İki volüt arasında kabartma şeklinde işlenmiş yaprak motifi vardır. Abakus ince yapılmıştır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[108] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[108] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 36 (Levha 18-B)

Kazı Envanter No **:** 113.71.99 İ.IV

Adı **:** Sütun Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 63cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 66.5cm.

Koruma Durumu **:** Abakusta kırıklar, kalathos yüzeyinde çok fazla aşınma vardır. Bezemelerin üzeri yontulmuş gibidir. Sadece konturları bellidir.

Tanımı **:** İri işlenmiş ilk sıra akanthus yaprağı üçgen formludur ve oval profilli damarlara sahiptir. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında oval gözler oluşmuştur. Yapraklar birbirlerine yakın işlenmişlerdir hatta yer yer iki yaprağın birbirlerine birleştiği görülür. Helixler ve kaulisler yoktur. Volütlerin de sadece varlığı bellidir ancak detay hakkında yorum getirilemeyecek kadar aşınmıştır. Abakus kalın yapılmıştır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[109] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[109] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 37 (Levha 19-A)

Kazı Envanter No **:** 113.64.99 İ.VI

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 41cm, Alt Gen.: 44cm, Yük.: 70cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosta yoğun bozulma vardır.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağından oluşan başlığın genelince ince olmayan bir işçilik görülür. Üçgen formlu alt sıradaki yaprakların damarları yuvarlak profilli, derin oyukludur. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında oval şekil görülür. Yaprak bitimleri kalın tutulmuştur ve yapraklar birbirlerine yakın işlenmiştir. İkinci sıradakilerin sapları kısa derin damarlıdırlar. Başlığın diğer kısımlarındaki bezemeden söz etmek şu durumda olanaksızdır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[110] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[110] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 38 (Levha 19-B)

Kazı Envanter No **:** 113.65.99 İ.V

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 71cm, Alt Gen.: 50cm, Yük.: 62cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun alt kısmı ve kalathosun sağ üst kısmı kırıktır.

Tanımı **:** Özensiz bir işçilin söz konusu olduğu başlıktaki ilk sıradaki yapraklar, birbirlerine oldukça yakın işlenmişlerdir ve üçgen formludurlar. Yaprak uçarlının birleşme noktalarındaki gözler yüzük şeklindedir. Damarları yuvarlak profilli olup, yaprak bitimleri kalın bir kitle halinde işlenmişlerdir. İkinci sıradaki yapraklar, kısa boyludurlar ve derin oyuklara sahiptirler. Kaulisler bozulduğu için bezeme yönünden detay verilemezler. Helixlerin çok özenli olmadığı göze çarparken, abakus dar bırakılmıştır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[111] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[111] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 39 (Levha 20-A)

Kazı Envanter No **:** 113.83.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 73cm, Alt Gen.: 55cm, Yük.: 62cm.

Koruma Durumu **:** Abakusta ve kalathos yüzeyinde yer yer kırıklar ve aşınmalar mevcuttur.

Tanımı **:** Üçgen formlu, derin kanallı ve birbirlerine yakın işlenen ilk sıradaki yaprakların birleşme noktalarındaki gözler üçgendir. Yaprak bitimleri kalın yapılmıştır. İkinci sıradaki yapraklar bodurdur. Derin kanallı saptan doğmuştur. Yaprak bitimleri doğallıktan uzak, oldukça kalın işlenmişlerdir. Kaulisler kısa, damarlar keskindir. Helixlerin gözleri bellidir, kabartma şeklinde yüzeysel işlenmiştir. Volütler kırıktır. Abakus çiçeği de kırıktır. Abakus kalındır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[112] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[112] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 40 (Levha 20-B)

Kazı Envanter No **:** 113.78.99 İ.II

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 54cm, Alt Gen.: 54cm, Yük.: 64cm.

Koruma Durumu **:** Eserin sağından sol taraf aşağıya doğru derin bir kırık vardır. Kalathos yüzeyi de aşınmıştır. Bezemeler çok canlı değildir.

Tanımı **:** Yapraklar derin damarlı, üçgen formlu ve birbirlerine yakındırlar. Yaprak bitimleri kalın değildir. İkinci sıradakiler ince uzundurlar ancak hantal işlenmişlerdir. Kaulisler bozulmuştur. Helixler ince işlenmiş, bitimlerinde hemen abakusun altında yatay s motifi vardır. Volütler, abakus çiçeği ve abakus kırıktır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[113] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[113] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 41 (Levha 21-A)

Kazı Envanter No **:** 113.14.99 B.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 66cm, Alt Gen.: 54cm, Yük.: 69cm.

Koruma Durumu **:** Abakus ve kalathosun büyük çoğunluğu deforme olmuştur. Sadece tek sıra yaprak detayı görülebilmektedir.

Tanımı **:** Yüzeysel işlenen yapraklar özensizdir. Damarları incedir sadece konturları bellidir. Yaprak uçları sivri bırakılmıştır. Yaprak bitimleri kabadır, bir kitle halinde dışa sarkmaktadır. Abakus yüzeyi oldukça bozulmuştur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[114] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[114] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 42 (Levha 21-B)

Kazı Envanter No **:** 113.15.99 B.VIII

Adı **:**Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 67cm, Alt Gen.: 54cm, Yük.: 72cm.

Koruma Durumu **:** Abakus yüzeyinde ve kalathosun sağ ve sol tarafında dökülmeler ve bozulmalar mevcuttur.

Tanımı **:** İki sıra akanthus yaprağı kalathos yüzeyine sonradan monte edilmiş gibidir. Kaba bir işçilik söz konusu olan başlıkta yapraklar üçgen bir formludur. Kalın bir sar etrafından yapraklar çıkmaktadır. Damarları derin oyuklu ve sert profillidir. Yaprak uçlarının birleşme noktalarında üçgen şekiller oluşmuştur. Yaprak uçları sivri bırakılmış, sert bir görünüme sahiptir. İkinci sıra yaprak dizisi, ilk sıradaki yaprakların birleşme noktalarında oluşan boşluklara yerleştirilmiştir. Bu yapraklar ilk sıradakilere göre sivri işlenmişlerdir. Yukarıya doğru uzatılmışlardır. Yaprak bitimlerinde, arkası görülecek şekilde bir katman görülür. Kaulislerden helixler çıkarılmıştır, ancak bunlarda da bozulmadan dolayı fazla bezeme özelliği görülememektedir. Sadece dış konturları görülmektedir. Kalathosla abakusu ayıran set bir kontur mevcuttur ve abakus oldukça kalın ve kaba işlenmiştir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[115] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[115] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 43 (Levha 22-A)

Kazı Envanter No **:** 113.19.99 C.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 75cm, Alt Gen.: 53cm, Yük.: 73cm.

Koruma Durumu **:** Abakusta ve kalathosun üst kısmında oldukça yoğun bozulma ve kırılma vardır.

Tanımı **:** Üçgen formlu iki sıra yaprak mevcuttur. Bunlar birbirlerine yakın işlenmişlerdir. Kalın damarlıdır ve oyuklar vardır. İnce olmayan bir işçilik söz konusudur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[116] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[116] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 44 (Levha 22-B)

Kazı Envanter No **:** 113.94.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 61cm, Alt Gen.: 30cm, Yük.: 56cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun alt kısmında ve kalathos yüzeyinde yoğun aşınmalar ve kırıklar vardır.

Tanımı **:** İlk sıradaki akanthus yaprakları üçgen formlu, birbirlerine yakın işlenmişlerdir. Yapraklar derin olmakla birlikte keskin olmayan damarlara sahiptir. Yuvarlak profilli bu damarların uçlarında yer yer üçgen gözler vardır. İkinci sıradaki yapraklar uzundur ve derin oyukları vardır. Yaprakların detaylarında matkap kendini oldukça hissettirmektedir. Yaprak bitimleri kalın bir kütle halinde bırakılmıştır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/132)[117] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 195-200

[117] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.22.

Katalog No : 45 (Levha 23-A)

Kazı Envanter No **:** 113.273.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 72cm, Alt Gen.: 40cm, Yük.: 60cm.

Koruma Durumu **:** Genel anlamda iyi korunmuş bir eserdir. Abakusun sağ tarafına kırık vardır.

Tanımı **:** Tek sıradan oluşan akanthus yaprakları oldukça iridir. Üçgen formlu bu yapraklar yan yana birleşik işlenmiştir. Bunun sonucunda, birleşme noktalarında üçgen gözler oluşmuştur. Bu gözler oldukça derindir. Yaprakların genelinde keskin ve set bir görünüm hâkimdir. Yapraklarda derin damarlar vardır. Yaprak uçları keskin dişlidir. Yaprak bitimleri doğala yakın bir görünümdedir. Bu yapraklardan sonra kaulisler gelir. Helixler yoktur. Kalın işlenmiş volütler vardır. Abakus kendi içinde bir şeritle ikiye ayrılmıştır. Tam kare formlu olmayan abakusun orta kısmına abakus çiçeği yerleştirilmiştir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/111)[118] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 200- 210

[118] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.24.

Katalog No : 46 (Levha 23-B)

Kazı Envanter No **:** 113.74.99 İ.III

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 78cm, Alt Gen.: 65cm, Yük.: 78cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun büyük çoğunluğu ve kalathosun üst kısımlarında aşınma vardır.

Tanımı **:** Doğallıktan uzak bir görünümü olan başlığın akanthus yaprakları, üçgen formlu, derin kanallı ve birbirine yakın işlenmiştir. Yaprak uçlarındaki gözler ovaldir. Yaprak bitimleri yumuşaktır. İkinci sıra yaprakların boyları daha kısadır. Kısa bir saptan çıkarlar. Kaulisler derin üç kanaldan yapılmıştır. Helixler abakusun hemen altındadır vve ince işlenmiştir. Bezeme yönünden yavandır. Volütler kırılmıştır sadece sınırları bellidir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[119] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[119] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 47 (Levha 24-A)

Kazı Envanter No **:** 113.76.99 İ.III

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 68cm, Alt Gen.: 44cm, Yük.: 66.5cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun üst kısmı aşınmıştır, kalathosun ise sağ ve solunda kırılmalar vardır.

Tanımı **:** Yüzeysel işlenen başlığın genel görünümünde doğallık yoktur. Yapraklar iri, birbirlerine yakın, kanalları keskin, gözleri üçgendir. İkinci sıradaki yapraklar alttakine göre daha uzun saplardan çıkmışlardır. Yaprak bitimleri kalındır. Helixler ve volütler tahrip olmuştur. Abakus çiçeği de kırıktır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[120] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[120] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 48 (Levha 24-B)

Kazı Envanter No **:** 113.96.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 64cm, Alt Gen.: 30cm, Yük.: 66cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun sol alt kısmı ve kalathosun alt kısmı kırıktır.

Tanımı **:** Alt sıradaki yapraklar kırıktır. İkinci sıradakiler ince uzun formlu, doğallıktan uzaktır. Oldukça yoğun matkap işçiliği vardır. Damarlardaki oyuklar derin ve profilleri keskindir. Yaprak uçları keskindir. Yaprak bitimleri kalındır. Bu sıradan sonra kaulisler vardır. Kaulisler de derin damarlı, kılıf yapraklar kalın işlenmiştir. Helixler kabartma şeklinde yapılmıştır. Volütler kırıktır. Abakus çiçeği de kırıktır. Abakus bir şeritle ikiye bölünmüştür.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[121] benzemektedir .

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[121] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 49 (Levha 25-A)

Kazı Envanter No **:** 113.101.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 65cm, Alt Gen.: 43cm, Yük.: 55cm.

Koruma Durumu **:** Eserin yarısından fazlası kırıktır.

Tanımı **:** Eser ters durmaktadır. Görünümü oldukça serttir. Yaprakların doğallıkla alakası yoktur. Kabadır. Oyuklara parmak rahatlıkla girebilir. Matkap kendini iyice hissettirmektedir. İlk sıradaki yapraklar kalathos yüzeyine sonradan monte edilmiş gibidir. Yaprak uçları oldukça keskindir ve birleşme noktalarında tam bir üçgen oluşmuştur. Damarlar derin olmamasına rağmen ışık gölge iyidir. İkinci sıradaki yapraklara derin bir kanaldan sonra geçilir. Üç dört tane damardan doğarlar ve keskin yaprak uçarlı vardır. Kaulisler ve volütler kırıktır. Helixler keskin kabartma şeklinde işlenmişlerdir.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[122] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[122] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 50 (Levha 25-B)

Kazı Envanter No **:** 113.251.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 60cm, Alt Gen.:? , Yük.: 60cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun üst kısmında kırık, kalathos yüzeyinde aşınmalar vardır.

Tanımı **:** Sert görünümün hakim olduğu başlıkta yapraklar doğallıktan uzaktır. Sonradan monte edilmiş gibi bir hava veren yapraklarda derin ve keskin profilli damarlar vardır. Yaprak bitimleri kalındır. Yapraklar birbirlerinden uzak işlenmişlerdir. Kaulisler, kaulis düğümleri vardır. Kılıf yapraklar serttir. Helixler keskin profilli kabartma şeklinde işlenmiştir. Volütler kırıktır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[123] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[123] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 51 (Levha 26-A)

Kazı Envanter No **:** 113.279.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 68cm, Alt Gen.: 42cm, Yük.: 68cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun kenarlarında ve kalathos yüzeyinde aşınmalar vardır.

Tanımı **:** İlk sırada betimlenen akanthus yaprağı üçgen formlu, birbirlerine yakın işlenmişlerdir. Derin kanallı, yuvarlak profilli damarları vardır. Yaprak uçarlında sivri dişler görülür. Yaprak bitimleri kalındır. İkinci sıradakiler daha ince uzun formlu olup, derin bir saptan çıkmışlardır. Yaprak uçlarındaki üçgen gözler oldukça derin oyulmuştur. Yaprak bitimleri kalındır. Kaulisler ve kılıf yaprakların konturları belli olurken, helix ve volütler kırılarak ve aşınarak yok olmuştur. Abakus kalındır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[124] benzemektedir .

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[124] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 52 (Levha 26-B)

Kazı Envanter No **:** 113.283.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 78cm, Alt Gen.: 46cm, Yük.: 62cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun çevresinde kırıklar, kalathos yüzeyinde aşınmalar vardır.

Tanımı **:** Alt sıradaki yapraklar üçgen formlu, derin kanallıdır. Kalın bir saptan çıkar. Derin ve keskin damarların var olduğu bu yaprakların uçlarında, sivri dişler vardır. Yaprak bitimleri kalındır. İkinci sıradaki yapraklar daha uzun saptan çıkarlar. Oldukça derin kanallar vardır. Yaprak uçlarında üçgen gözler vardır. Yaprak bitimleri kalındır. Kaulisler kalathos yüzeyinden dışa doğru sarkmış şeklide yapılmıştır. Ancak aşınmışlardır. Helixlerin konturları belli olurken, volütler yok olmuştur. Abakus çiçeği de kırıktır. Detay verilemez.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[125] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[125] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 53 (Levha 27-A)

Kazı Envanter No **:** 113.84.99 İ.VII

Adı **:**Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 57cm, Alt Gen.: 33cm, Yük.: 60cm.

Koruma Durumu **:** Başlığın yarıdan fazlası kırıktır. Abakusun sadece yüzeyinden bir parçası kalmıştır. Kalathosun alt kısmı aşınmıştır.

Tanımı **:** Kalan kısımlardaki bezemeye göre, kalathosun ortasında bir sıra akanthus yaprağı vardır. Yapraklar oldukça iridir. Yapraklar yan taraf uçlara doğru incelmiştir. Buna göre de ince oval gözler oluşmuştur. Damarlar sert görünümlü, keskin profillidir. Yaprak bitimleri kalındır.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[126] benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 210-220

[126] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 54 (Levha 27-B)

Kazı Envanter No : 113.404.99

Adı : Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde : Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri : Üst Gen.: 50cm, Alt Gen.: 34cm, Yük.: 48cm.

Koruma Durumu : Abakusun bazı kısımlarında ve kalathosun alt kısımlarında kırıklar, kalathos yüzeyinde aşınmalar vardır.

Tanımı : Eser ters durmaktadır. İki sıra akanthus yaprağı vardır ve oldukça sert görünümlüdürler. Yapraklar birbirlerine yakın işlenmiştir. Keskin işlenen yaprakların, derin olmayan damarları vardır ancak yaprakların birleşme noktalarındaki gözler üçgendir. Sert bir oyukla ikinci sıradaki yapraklara geçilir. Bunlar, ilk sıradakilere göre daha uzundurlar. Kaulis, helix ve volütler yok olmuştur. Abakus oldukça kalındır.

Karşılaştırma : Kyzikos başlığına (Kyz 88/ Ed.9)[127] benzemektedir.

Tarihlendirme : İ.S. 210-220

[127] C.Başaran, Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI (Ankara -1997), res.27.; F.W. Hasluck, Cyzikus, (1910), 189; R.M. Ertüzün, Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964),40; C.Başaran, Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990) 56-71, 60 vd.

Katalog No : 55 (Levha 28-A)

Kazı Envanter No **:** 113.399.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Mermer

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 38cm, Alt Gen.: 24cm, Yük.: 36cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun büyük bölümünde ve kalathosun alt kısmı ile yan tarafında kırıklar ve aşınmalar vardır.

Tanımı **:** Kalan kısımlara göre; eser doğallıktan uzak, kaba görünümlüdür. İlk sıradaki yaprakların sadece birinin yarısı kalmıştır. İkinci sıradaki yapraklar, oldukça derin kanallıdır. Yaprak uçları sivri dişlidir. Yapraklar birbirlerine uzaktır. Kaulisler kalın, düğümleri derin damarlıdır. Helixler oldukça büyük yapılmıştır. Volütler yok olmuştur.

Karşılaştırma **:** Kyzikos başlığına (Kyz 88/139) benzemektedir.

Tarihlendirme **:** İ.S. 230

Katalog No : 56 (Levha 28-B)

Kazı Envanter No **:** 113.37.99 C.I

Adı **:** İon Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Mermer

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Uz.: 51cm, Gen., 42cm, Yük., 18.5cm.

Koruma Durumu **:** Polster kısmı ve volütler tahrip olmuştur.

Tanımı **:** Bezemesiz abakusu mevcut olan başlığın kanalisindeki ion kymationu üç yumurtalıdır. Volütler kenar bantsız olup, echinus ve kanalisin birleştiği yerden, echinusa doğru birer köşe palmeti çıkmaktadır. Üç kıvrım yapan volüt kuşakları keskin hatlıdır. Völütler derinlemesine konik bir form oluşturmaktadır. Kabuklardan derin bir oyukla ayrılan yumurtalar, aşağıya doğru sivrilmektedir.

Tarihleme **:** Başlık bu ön yüz elemanlarıyla, O.Bingöl'ün sınıflandırmasına göre, C3a grubuna dahil edilebilir. Yatay üç yumurtalı kymationlu başlıklar, yarı bezemeli tip, bezemesiz abakus, bantsız volütler ve sütun üst parçasız başlıklar şeklinde. İon kymationun stilistik özelliklerini taşıyan benzer İon başlıklarını İ.S. 3.yy'a tarihlenen Yalvaç, Ephesos, Perge ve Pergamon örneklerinde görmekteyiz. Başlığın, İ.S.3.yy'a tarihlenen Burdur örnekleri ile Yalvaç örneğinde görülen ion kymationundaki stil özellikleri İ.S.2. ve 3. yy'larda görülen genel özelliklere uymaktadır.[128]

[128] M. Karaosmanoğlu, Roma Çağı Yumurta Dizisi, 1996, s. 57

Katalog No : 57 (Levha 29-A)

Kazı Envanter No **:** 113.58.99 İ.VII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 62cm, Alt Gen.: 51cm, Yük.: 64cm.

Koruma Durumu **:** Başlığın genelinde**,** oldukça yoğun bozulma ve dökülmeler mevcuttur.

Tanımı **:** Kaba işçiliğin görüldüğü başlıkta bezeme açısından bilgi verebilecek ayrıntılar görülememektedir. Yapraklarda kalın damarlar ve derin oyuklar mevcuttur. Abakus oldukça kalın ve kaba işlenmiştir.

Tarihleme **:** ?

Katalog No : 58 (Levha 29-B)

Kazı Envanter No **:** 113.59.99 İ.VII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 68cm, Alt Gen.: 54cm, Yük.: 61cm.

Koruma Durumu **:** Kalathos yüzeyinde kırıklar ve buna bağlı olarak bozulmalar mevcuttur. Abakusta da bozulmalar vardır.

Tanımı **:** Yapraklar derin oyukludur. Helixlerin konturları bellidir. Abakus kalındır.

Tarihleme **:** ?

Katalog No **:** 59 (Levha 30-A)

Kazı Envanter No **:** 113.81.99 İ.II

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 68cm, Alt Gen.: 38cm, Yük.: 56.5cm.

Koruma Durumu **:** Eserin tamamı aşınmıştır.

Tanımı **:** Bodur ve hantal olan bu eserin bezemelerinin sadece şekilleri bellidir. Detayları yok olmuştur.

Tarihleme **:** ?

Katalog No : 60 (Levha 30-B)

Kazı Envanter No **:** 113.17.99 B.VIII

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 72cm, Alt Gen.: 60cm, Yük.: 66cm.

Koruma Durumu **:** Başlığın tamamına yakınında bozulma vardır.

Tanımı **:** Hiçbir bezeme görülememektedir.

Tarihleme **:** ?

Katalog No : 61 (Levha 31-A)

Kazı Envanter No **:** 113.87.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 76cm, Alt Gen.: 27cm, Yük.: 66cm.

Koruma Durumu **:** Çok aşınmıştır. Bezeme yönünden oldukça yetersiz kalacak derecede yıpranmıştır.

Tanımı **:** Görülebildiği kadarıyla, iki sıra akanthus yaprağı vardır. Abakus orta kısımda oval bir hal almıştır, tam dörtgen değildir. Abakus çiçeğiyle betimlenmiştir.

Tarihleme **:** ?

Katalog No : 62 (Levha 31-B)

Kazı Envanter No **:** 113.91.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 39cm, Alt Gen.: 31cm, Yük.: 34cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun tamamı ve kalathosun üst kısmı yoktur. Ayrıca yüzeyi çok aşınmıştır.

Tanımı **:** Eser ters durmaktadır. İki sıra akanthus yaprağından başka bir şey yoktur. Oldukça özensiz olan eserin yaprakları, doğallıktan uzaktır. Bezeme yönünden yavandır. İlk sıradaki yaprakların kısa oldukları ve üzerlerinde yuvarlak profilli damarların varlığı göze çarpmaktadır. İkinci sıradaki yapraklar ilkine göre daha uzun işlenmişlerdir. Yaprak bitimleri kalındır. Birkaç tane damar etrafında toplanmıştır.

Tarihleme **:** ?

Katalog No : 63 (Levha 32-A)

Kazı Envanter No **:** 113.287.99

Adı **:** Korinth Başlığı

Yapıldığı Madde **:** Kalker

Müzede Bulunduğu Yer: Roma Hamamı, Palaestra.

Ölçüleri **:** Üst Gen.: 80cm, Alt Gen.: 48cm, Yük.: 69cm.

Koruma Durumu **:** Abakusun kenar kısımlarında kırıklar, kalathos yüzeyinde aşınmalar vardır.

Tanımı **:** Alttaki yapraklar kısadır. Derin oyuklar başlık geneline hakimdir. Yapraklar gözleri ovaldir. Yaprak bitimleri kalındır. İkinci sıradakiler ince uzun işlenmiştir. Derin damarlı, üçgen gözlüdür. Yaprak bitimleri kalındır. Kulisler, helixler ve volütler kırılarak yok olmuştur. Abakus kalındır.

Tarihleme **:** ?

SONUÇ

Büyük mimari tesisler şeklinde kurulmuş olan bu hamam binaları, çağının gerektirdiği bir yaşantıya karşılık tuttuğu bir gerçektir. Büyük şehirlerde oturan veya konuk olarak şehre gelmiş bulunan, muteber kişilerin bu yerlerden faydalandıkları da bir gerçektir. Bu binalardan, eğlenme, temizlenme, istirahat ve tedavi edilmeler şeklinde yararlanıldığı muhakkaktır.

Yukarıda sıraladığımız bu işlerin bir düzen içinde ve sıralı bir şeklide görülebilmeleri için, muayyen rejimler ve kaidelerle hareket edilmesi gereği de anlaşılmaktadır.

Romalı büyük şehirlerinde kurulmuş tarihi büyük hamam binalarında Palaestra; oyun yerleriyle birlikte kurulmuşlardır. Bazı Palaestra'lar yanında Gymnasium'lar da yer alırlar. Ankara Roma Hamamı'nda Palaestra'nın yanında Gymnasium tesisi bulunmamaktadır. Bir taraftan da hamamın kapalı yeri, tam simetrik bir plan esasından alınmış olduğu halde, sanki yalnız bir kısmı tatbik edilmiş gibi durmaktadır. Çünkü tanıdığımız bir çok büyük hamam binaları simetrik kurulmuşlardır.

Roma Çağı'nın büyük hamam binalarına kadın ve erkeklerin bir arada girdikleri gibi, yalnız kadınlara ve erkeklere tahsis edildikleri de olmuştur.

Palaestra'larda; sporlar, yarışlar ve açık eğlenceler, şenlikler, yapılar ve satıcılar bulunurdu.

Frigidarium'ların; bir kısmının önleri açıktır, güneş ile direk temasta olanları bulunur. Buralarda küçük ve büyük soğuk sulu yüzme havuzları yer alırlar.

Tepidarium'lar; orta derecede ısıtılmış kısımlardır, buralarda soyunulur. Vücutlar hafif terlemeye tabi tutulurlar. Yağlanarak masajlanırlar.

Calidarium'lar, ekseriyetle kullanma bakımından çeşitli kısımlara ayrılırlar.

A. En sıcak kısmın sıcak sulu havuzları ve banyoları derincedir. Birçoklarına kademelerle çıkılır ve setlerle inilir, basmak veya setlerde oturularak yıkanılır, ekseriyetle boy banyosu derinliğindedir.

B. Salonların ortaları soğuk veya ılık sulu şadırvanlarla donatılmış Lamberium denilen kısım daha vardır ki, buralarda hem sıcak hem de ılık sulardan istifade edilirler.

C. Bazı Roma Hamamlarında Cadatiune denilen ve altında kuvvetle ısıtılan terleme odaları bulunur. Buralarda kuru sıcak hava ile banyo yapılır.

D. Lokonikum denilen aslında Yunanlılardan alınmış olan bir kısım yer daha vardır ki, burası terleme ile banyo yapılan mahaldir, bunun orta kısmında, sıcak hava çıkan yeri vardır.

Büyük hamamlarda ve çok defa kapalı kısımlarda, oyun yerleri, lüks eğlence kısımları ve şarkı söylenen kısımlar bulunur.

Büyük hamam tesislerinden, sıhhatli, hasta, yaşlı ve genç kimseler usulünce istifade ettirilirler.

Sıhhatli bir insan, evvela sıcak havalı terleme odasına alınır. Buradan sıcak banyolara geçer, oradan da ılık kısma alınarak krem ve masaj tatbik edilerek kurulanır. Yalnız soğuk su ile banyo yapıp çıkmakta mümkündür.

Yalnız terlemek suretiyle banyo yapıp ayrıca ılık kısımlarda krem, masaj ve kurutulurlar.

Herhangi bir kimse sıcak sularla banyo yaptıktan sonra ve banyodan önce vücudunu yağlatmak isterse onun sağlık durumu kontrol edilir. Yağlama daima masaj ile birlikte olur. Eğer bir kimse, büyük bir heyecan geçirmiş ise, vücudu yağlanmadan banyolara giremez, yani şahıslar bir nevi dinlenmeye tabi tutulur.

Banyolardan sonra da vücutları esaslı bir şekilde dinlendirmek ve kurutmak ve bilhassa, teravet içinde yağlama ve masaja tabi tutmak gerekmektedir.

Hasta bir insan, evvela soğuk veya ılık bir kısma giyimli veya üstü örtülü olarak alınır ve burada uzunca bir süre dinlendirilir. Buradan daha sıcak bir yere taşınır. Burada soyundurularak, ılık bir yağ ile vücudu yağlanır ve hafif masajlanır. Bundan sonra da daha sıcak bir odaya alınır ve rutubet tesisleri ayarlıdır. İçinde sıcak su bulunan banyolarda, hastalar ölçülü zaman bulundurulurlar.

Hastaların banyolardan çıkışlarında da, girişlerde olduğu gibi çeşitli derecedeki sıcaklıktaki yerlerde dinlendirilerek, istirahatlarına dikkat edilir.

Bu büyük hamamlara gelen varlıklı Romalılar, kendilerine hizmet ve bakım için yanlarında esirlerini ve hizmetçilerini de birlikte getirirlerdi. Yukarıda saydığımız istirahat, masaj veya yağlanma, yıkanma ve kurulanmada, bu kişiler yardımda bulunurlar.

Bu itina isteyen işler için hamamlarda, çeşitli ihtisaslarda yetiştirilmiş bir personel kadrosu bulundurulurdu. Bu büyük hamamların rahatça işlemeleri için de ayrıca bina dışında çalıştırılan ve yine yetiştirilmiş işçiler bulunmakta idi. Ayrıca hamam binalarında müştemilat olacak ayrı binalarda bu kişiler barındırılırdı.

Ankara Roma Hamamı döneminin ünlü yapıları arasında olup, ihtişamlı mimarisiyle dikkat çekmektedir. Hamam İS. 3. yy'da Roma İmparatoru Caracalla döneminde (İS.212-217), tanrı Asklepion adına yaptırılmıştır.

Araştırmamda, Ankara Roma Hamamı bahçesinde sergilenen ve benim tezime dahil ettiğim 64 adet sütun başlığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler ve karşılaştırmalar sonucunda başlıklara tarihlendirme yapılmıştır. Sadece 1 adet İon Başlığı vardır, geriye kalan eserler Korinth Başlığı'dır. Buna göre, Geç Hadrian döneminden (İS.140) başlamak üzere, İS. 230 yılına kadar tarihlenen eserler mevcuttur. Ayrıca, tahribattan dolayı 7 adet esere tarihlendirme yapılamamıştır.

Yukarıda ayrıntılarıyla incelenen başlıkların, kentte özellikle İS.2. yy başlarından İS.3. yy. ortalarına kadar süren bir mimari yapılanmanın varlığını açıkça ortaya koymaktadır.

Benzer eserleri, Kyzikos, Aphrodisias, Bergama, Aizonai, Euromos ve Milet'te görmekteyiz. Bu da her dönemde olduğu gibi, araştırma alanımıza giren bu dönemlerde de Anadolu şehirlerinde bir kültür etkileşimi olduğunu göstermektedir.

Belirlenen ters çan biçimli yalın kalathos formu, bazı değişiklikle her evrede kullanılmıştır. Başta birbirlerine belli bir aralıkla işlenen ilk sıra akanthus yaprakları, İS.150'lerde birbirlerine yaklaşmaya başlamış ve 2. yy'ın sonlarından itibaren bitişik işlenmiştir. Buna bağlı olarak, ilk başlarda yaprak uçlarında yüzük formu görülürken, yapraklar birleştikten sonra bu form üçgen bir hal almıştır. Bunun içindir ki, başlık, doğallıktan uzaklaşıp, basma kalıp bir düzene oturtulmuştur. Matkabın yoğun kullanımıyla, başlıklarda sert bir görünüm olmuştur. Metalliğe doğru uzanan bu görünüm, Caracalla döneminin sert ve tutucu yönünü vurgular gibidir.

KAYNAKÇA

- Akçura, T., Ankara(Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkenti Hakkında Monografik Bir Araştırma), ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Yayın No:16, (Ankara, 1971).
- Akok, M., Ankara Şehri İçinde Rastlanan İlk Çağ Yerleşmelerinden Bazı İzler ve Üç Araştırma Yeri, TTK Belleten, sayı.35, (1945).
- Akok, M., Ankara Şehrindeki Roma Hamamı, Türk Arkeoloji Dergisi, sayı 17-1, (1968), s.5-37.
- Akurgal, E., Ancient Civilizations and Ruins of Turkey (1978).
- Akurgal, E., Anadolu Uygarlıkları, (İstanbul,2000).
- Arık, R.M., les Re'sultats de foreites a Ankara par la societe d'Histoire Turquie. Le Turquie kemaliste 20-26 sptembre, (1937).
- Başaran, C., Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi, Kyzikos Turizm Yıllığı 1988/89 (1990).
- Başaran, C., Kyzikos Korinth Başlıkları, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI, (Ankara, 1997).
- Bittel, K., Archölogiseher Anzeiger (1931- 1932), Praehist.Frosch.Kleinas.
- Börker, C., Blattkelchkapitelle, (Berlin, 1967).
- Buluç, E., Ankara'daki Antik Devir Hamamının Müessisi, III.TTK, (Ankara, 1943).
- Darkot, B., '' Ankara'' İslam Ansiklopedisi, cilt1, (İstanbul, 1943).
- Dolunay, N., Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Çankırı Kapı Hafriyatı, Belleten sayı.19 (1941).
- Ertüzün, R.M., Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar (1964).
- Erzen, A., İlkçağda Ankara, (Ankara, 1943).
- Gordion Kazıları ve Müzesi Rehberi, (1975).
- Gordion, The Princeton Encyclepedia of Classical Sites, (1976).
- Hasluck, F.W., Cyzikus, (1910).
- Heilmeyer, W.D., Korintische Normal Kapitalle, Studien zur Gescihcte der Römischen Archiekturdekoration, RM Erg, H 16 (1970).
- İdil, V., Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları, Anadolu XX, 1976-77 (1984).

- J.Keil, Öjh 24, (1929).Beibl.20 vd.
- Karaosmanoğlu, M., Roma Çağı Yumurta Dizisi, (Erzurum-1996).
- Kleiner, G., Das Römische Milet (1970).
- Knackfuss, H., Milet 1,7 (1924).
- Krencker, D. – Schede,M., Der Tempel in Ankara, (Berlin, 1936).
- Leon, C.F., Die Bauornamentik des Trajanforums (1971).
- Naumann, R,.- Kantar, S., IstFrosche 17 (1950).
- Naumann, R., Der Zeustempel zu Aizonoi (1979).
- Strocha, V.W., Das Markttor von Milet (1981) 29.
- Weigand, E., Jdl 29, (1914).
- Young, R., The Royal Tomb at Gordion's Royal Tomb,Archaeology,11, (1957).

LEVHA 1

A.

B.

LEVHA 2

A.

B.

LEVHA 3

A.

B.

LEVHA 4

A.

B.

LEVHA 5

A.

B.

LEVHA 6

A.

B.

LEVHA 7

A.

B.

LEVHA 8

A.

B.

LEVHA 9

A.

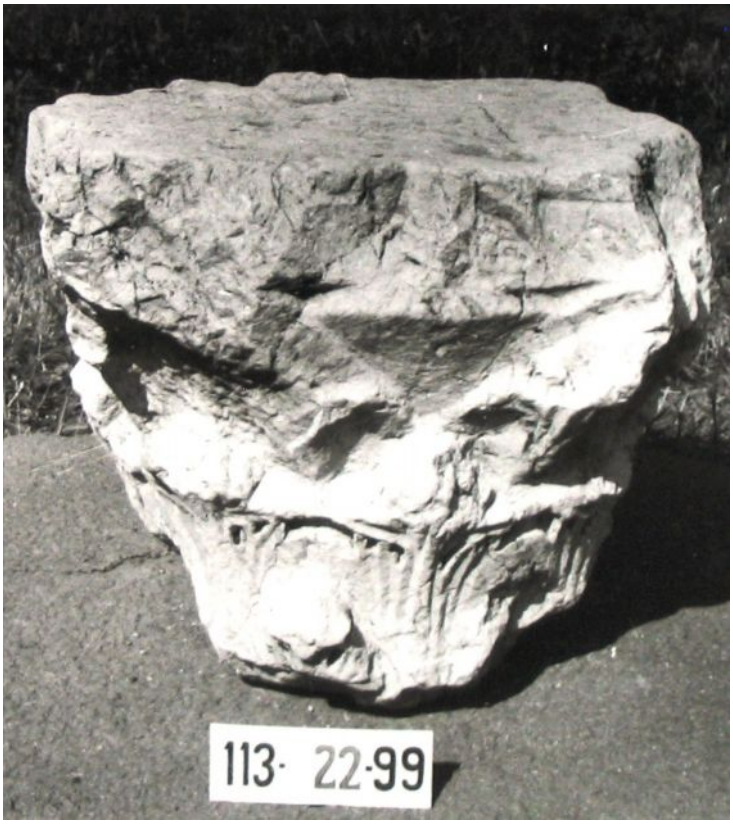

B.

LEVHA 10

A.

B.

LEVHA 11

A.

B.

LEVHA 12

A.

B.

LEVHA 13

A.

B.

LEVHA 14

A.

B.

LEVHA 15

A.

B.

LEVHA 16

A.

B.

LEVHA 17

A.

B.

LEVHA 18

A.

B.

LEVHA 19

A.

B.

LEVHA 20

A.

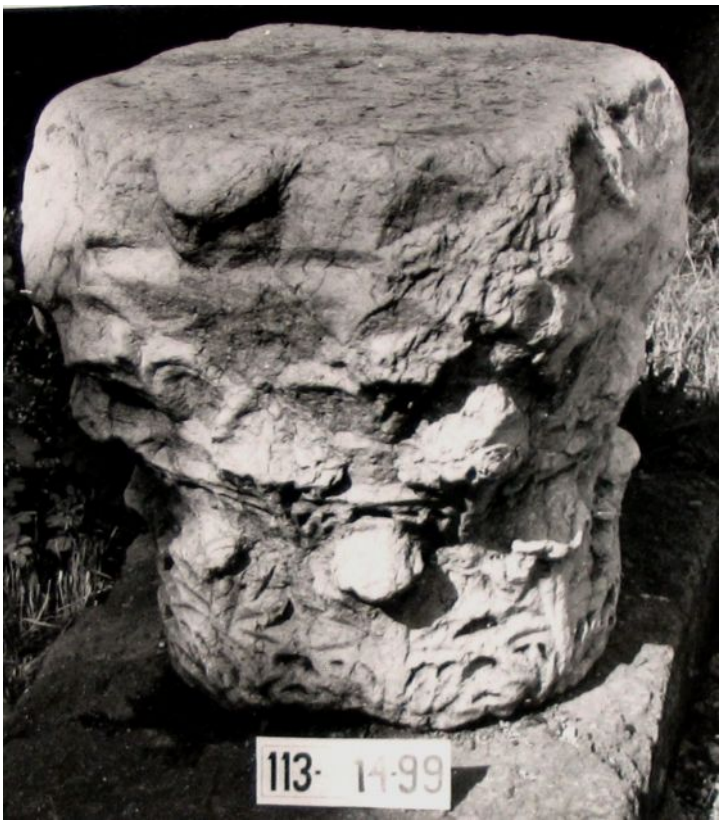

B.

LEVHA 21

A.

B.

LEVHA 22

A.

B.

LEVHA 23

A.

B.

LEVHA 24

A.

B.

LEVHA 25

A.

B.

LEVHA 26

A.

B.

LEVHA 27

A.

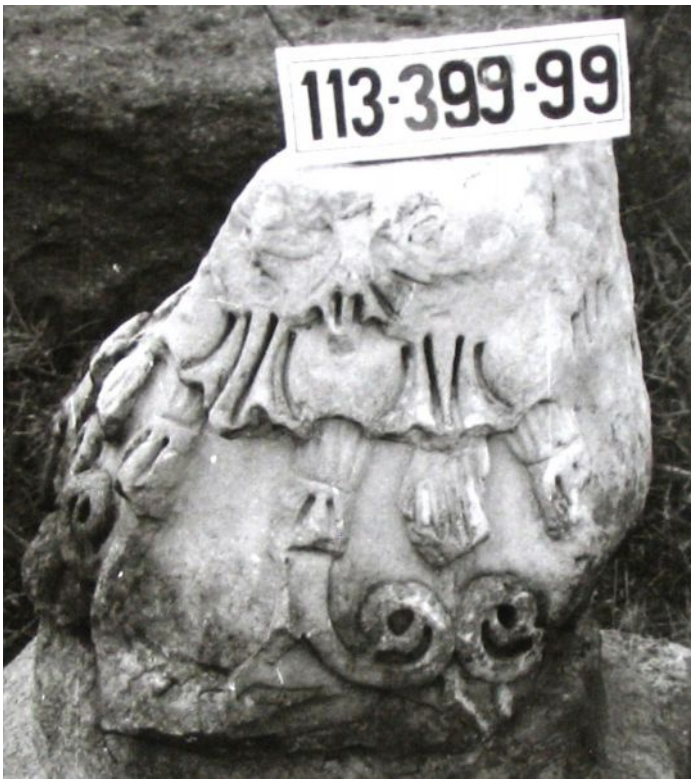

B.

LEVHA 28

A.

B.

LEVHA 29

A.

B.

LEVHA 30

A.

B.

LEVHA 31

A.

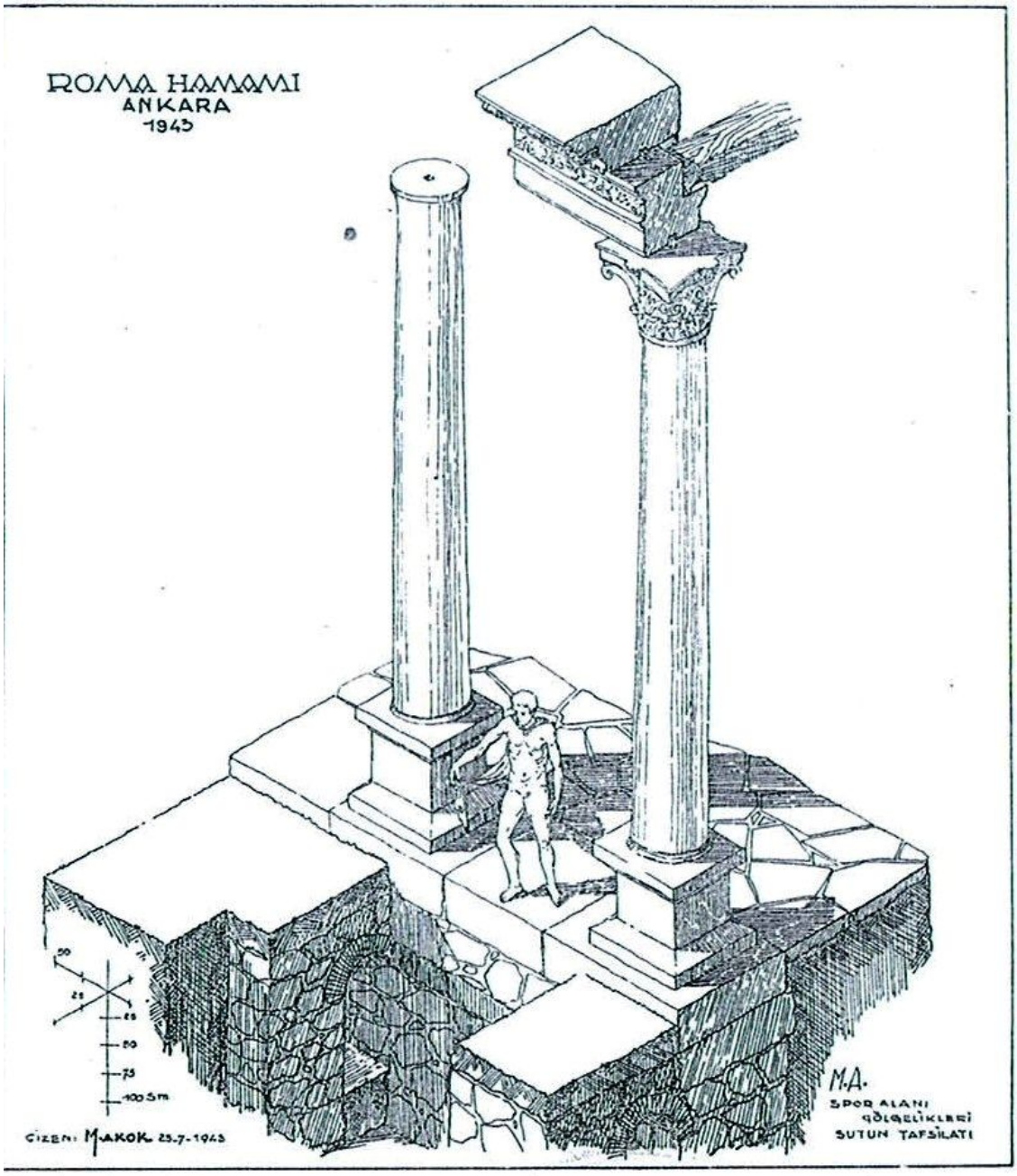
B.

LEVHA 32

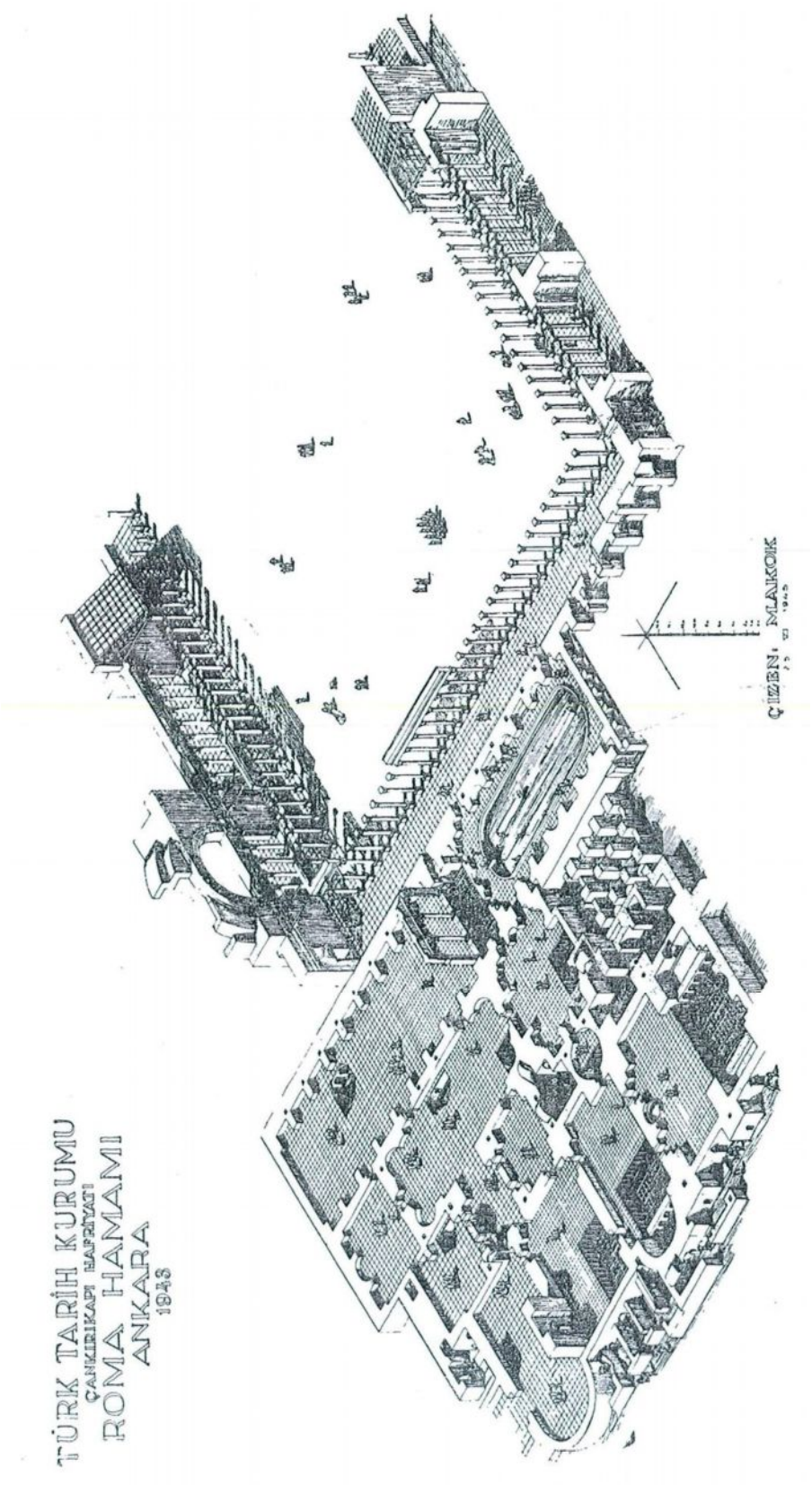
A.

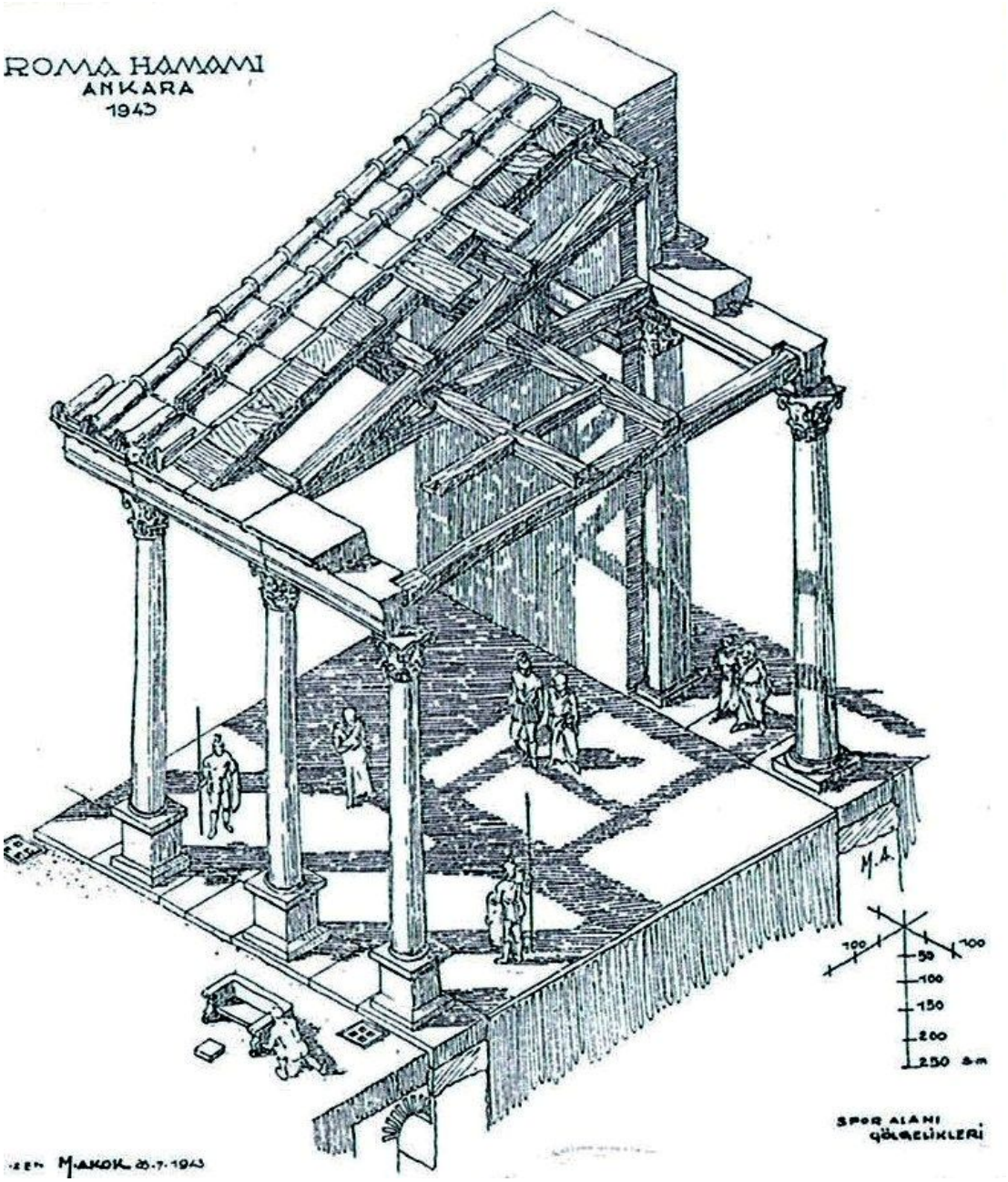
Çizim 1

Ankara Roma Hamamı, Palaestra avlu yüzü, mermer kolon sırası ve kanal krişi.

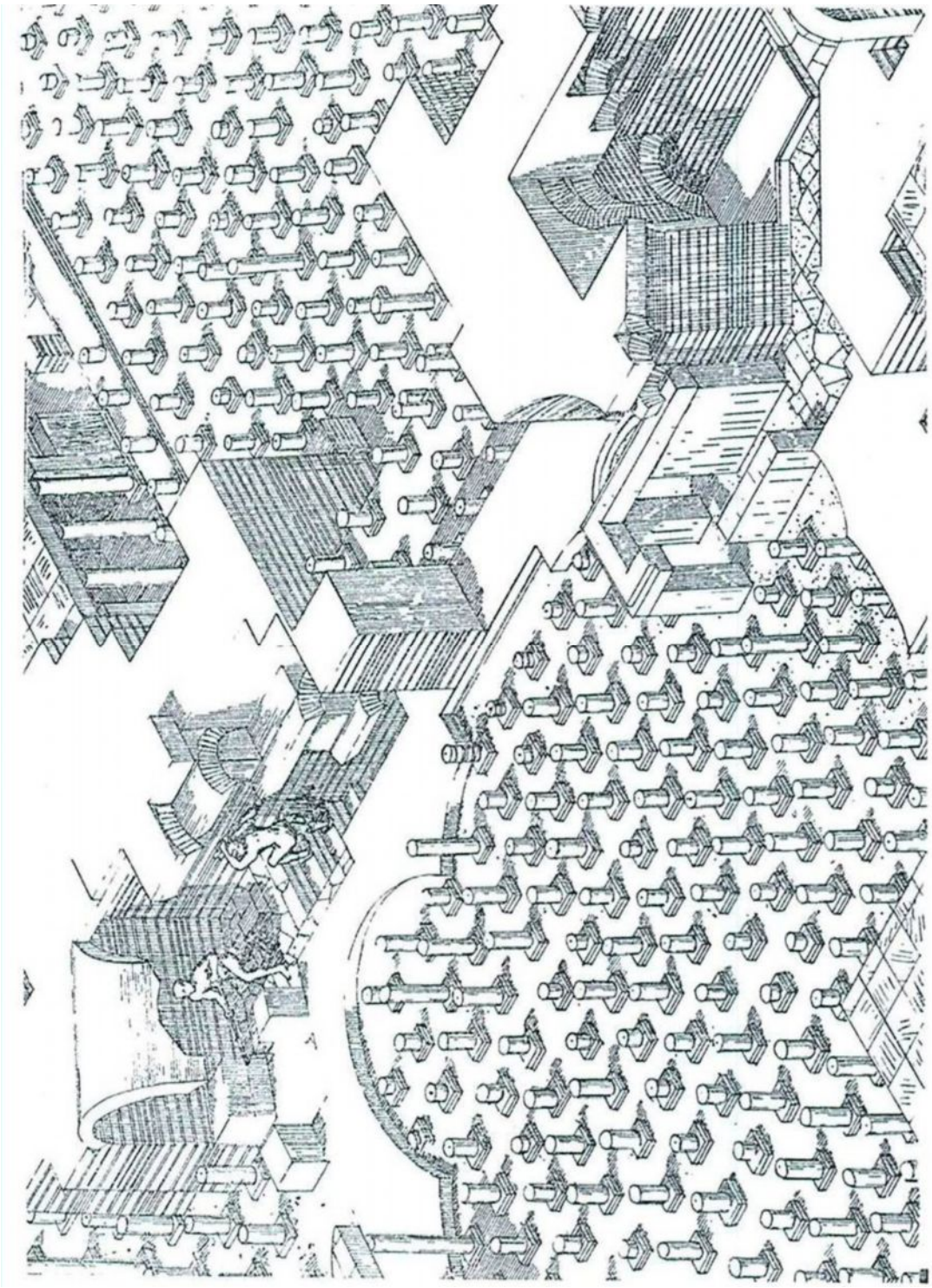
Çizim 2

Ankara Roma Hamamı Palaestra ve kapalı yıkanma yerlerinin genel görünüşü.

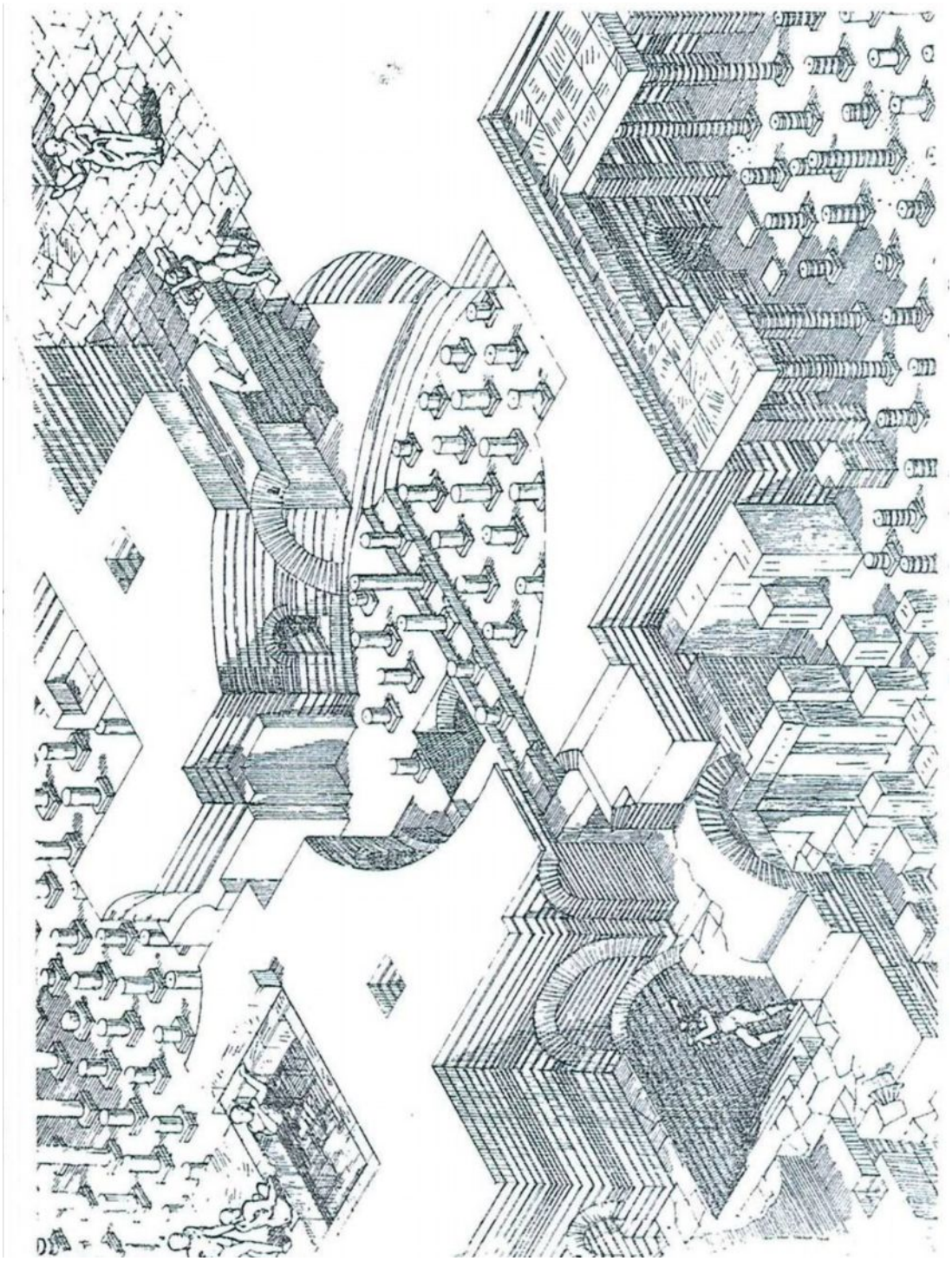
Çizim 3

Ankara Roma Hamamı Palaestra revakları kolon ve dam çatkısı.

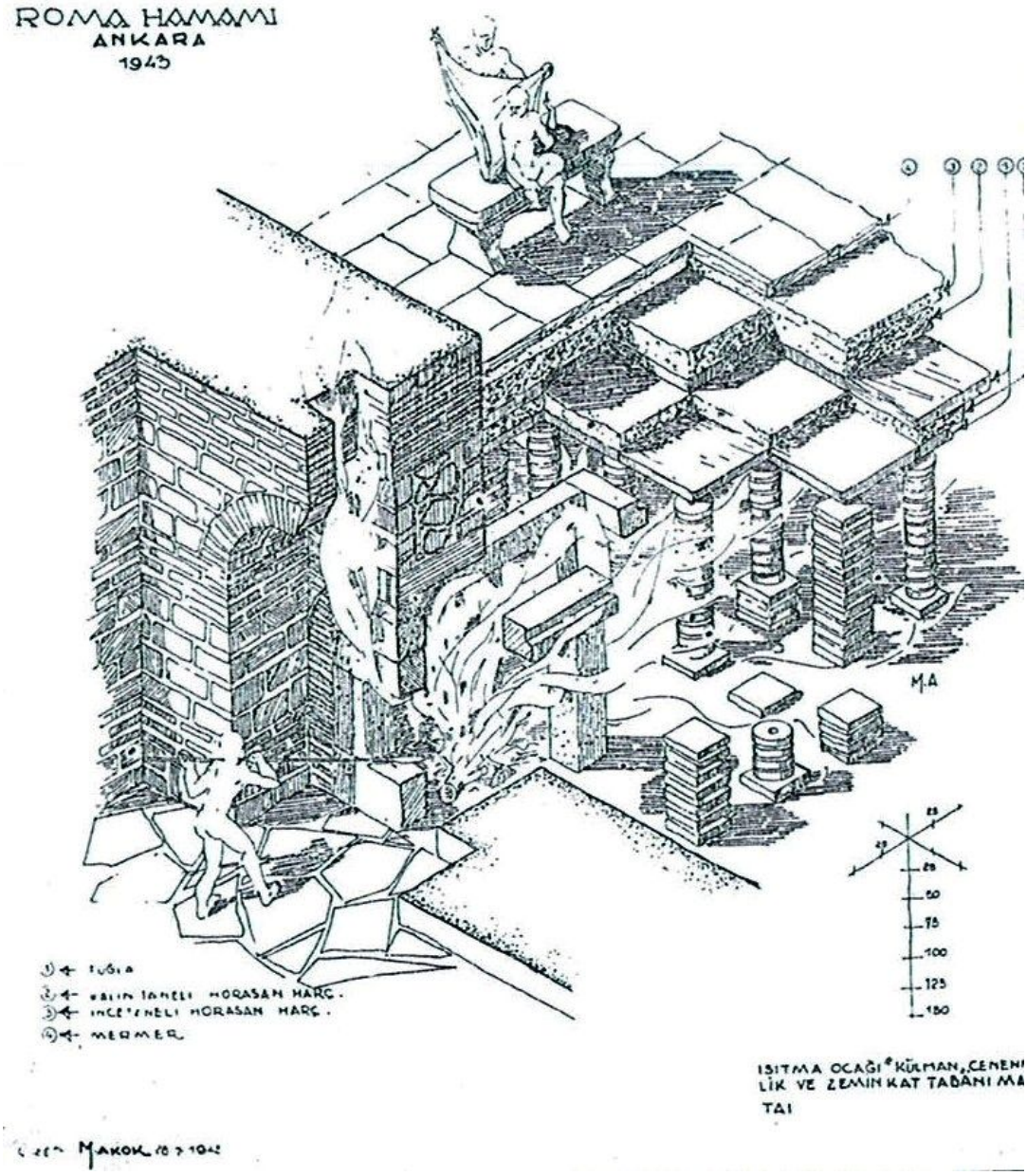
Çizim 4

Ankara Roma Hamamı orta salonlar altından geçen ve külhanlara ulaşan tünelli servis geçitleri.

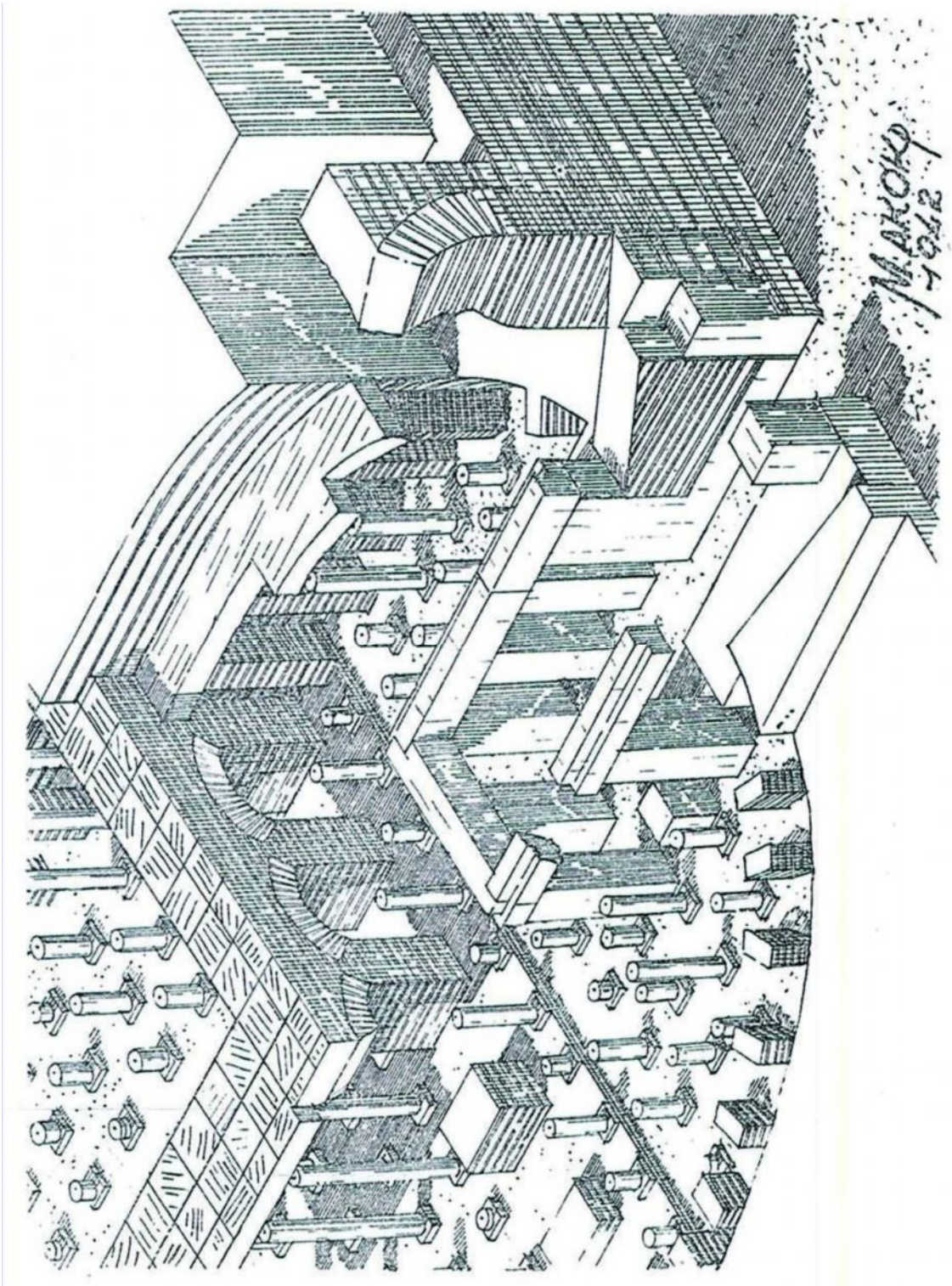
Çizim 5

Ankara Roma Hamamı salon tabanları altından geçen servis yolları.

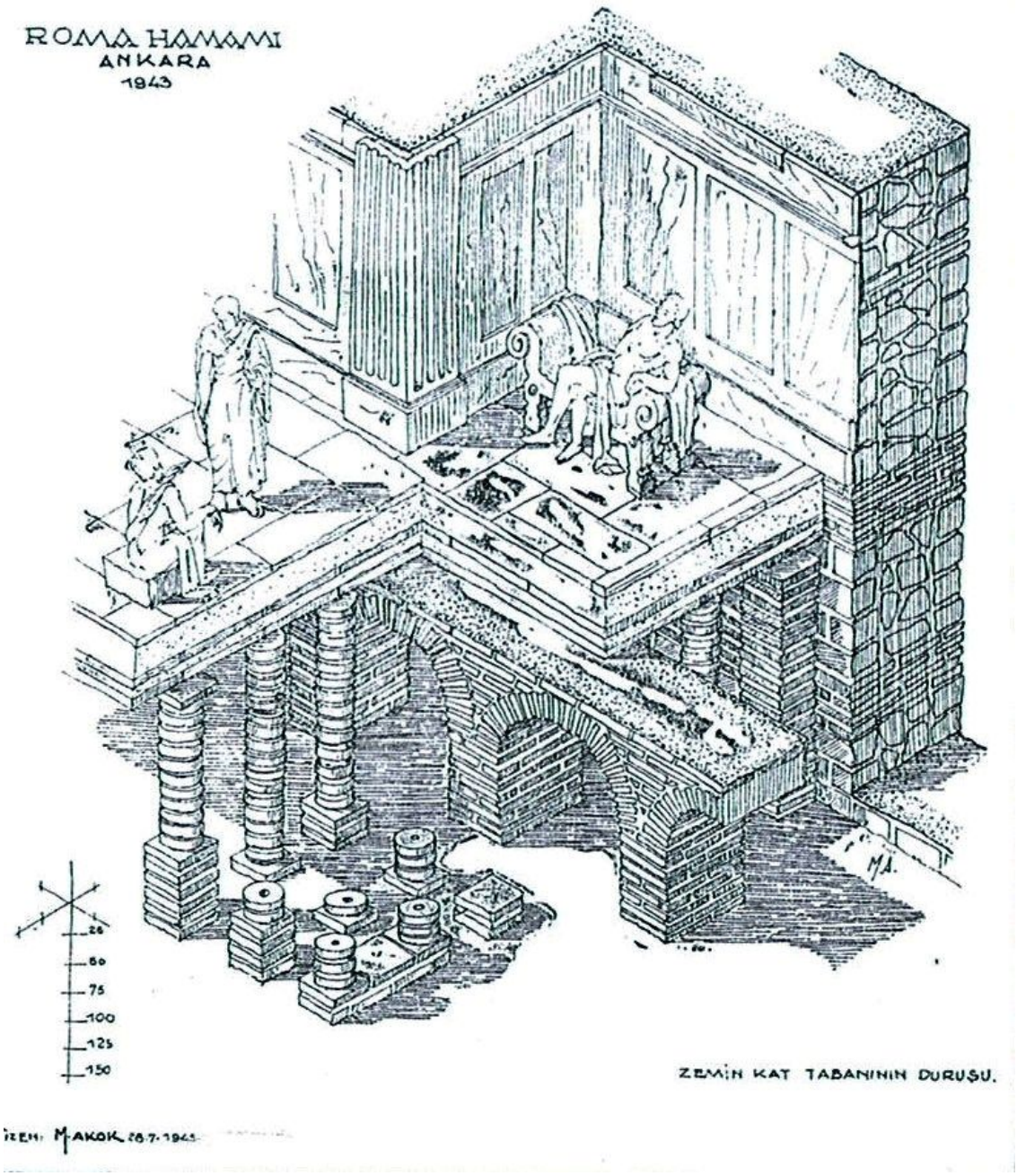
Çizim 6

Ankara Roma Hamamı Külhan ocağı ve salon taban bölmesi kuruluşu.

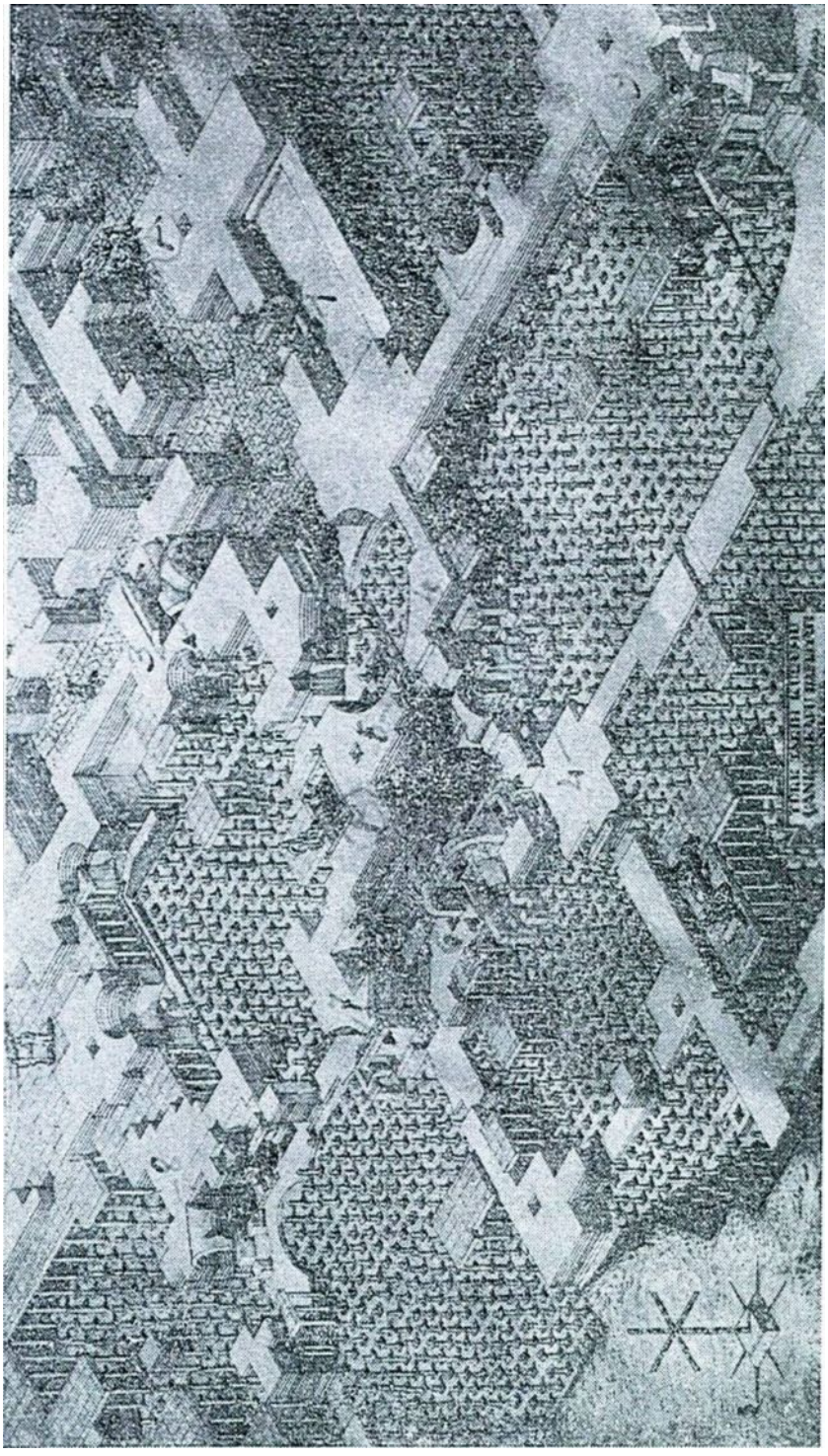
Çizim 7

Ankara Roma Hamamı bir külhan çatkısı ve cehennemlik ayakları.

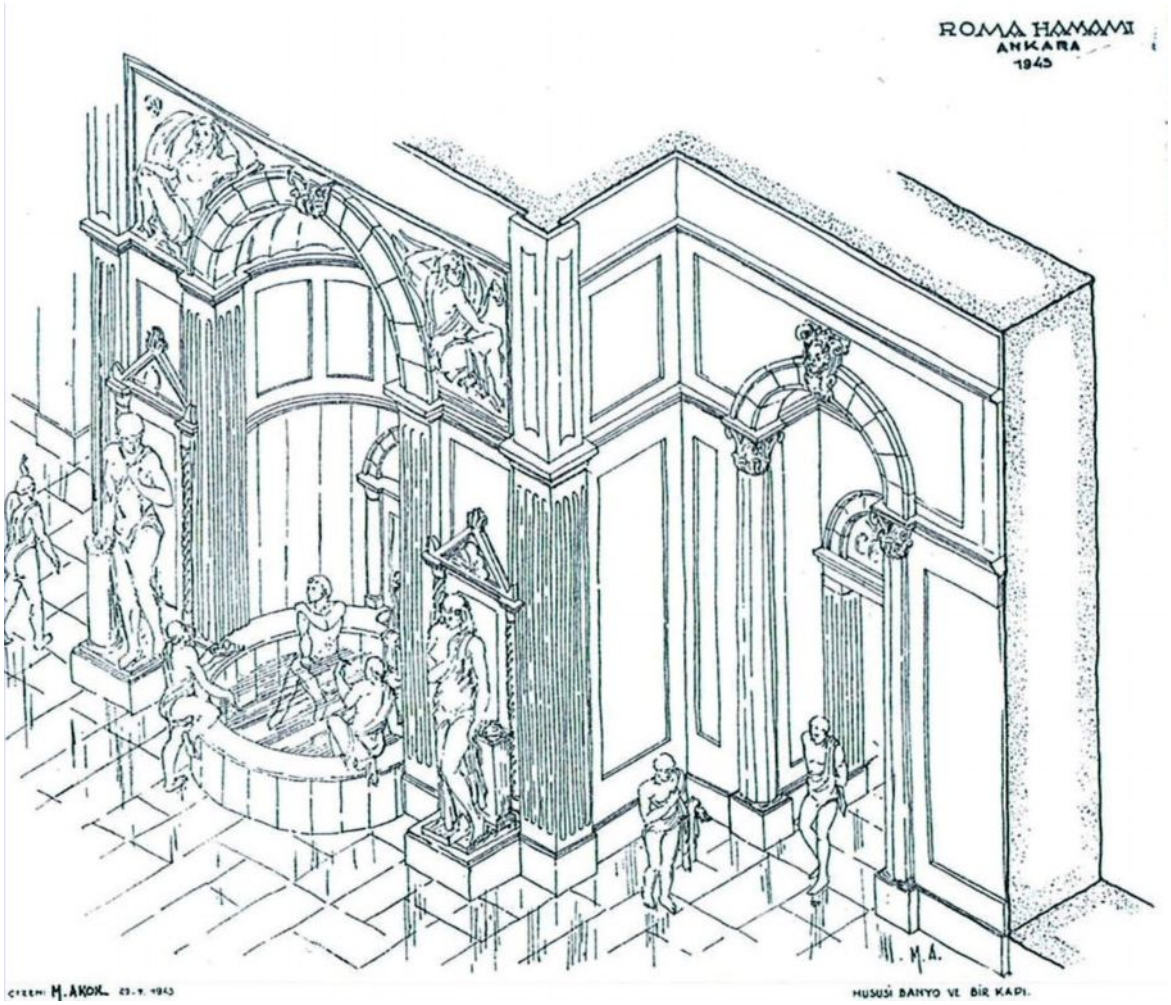
Çizim 8

Ankara Roma Hamamı salonlarda taban çatkısı.

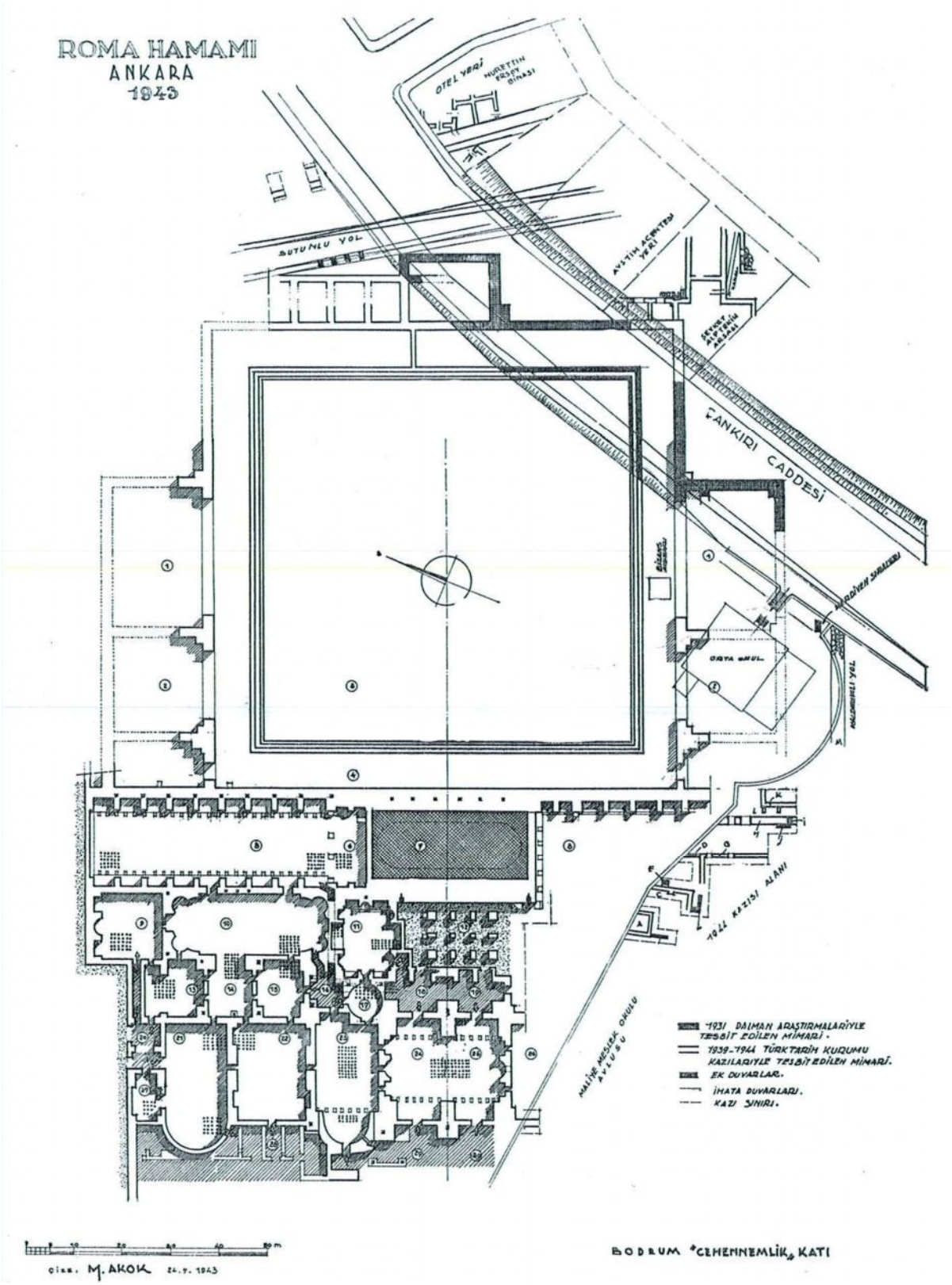
Çizim 9

Ankara Roma Hamamı cehennemlik ve servis geçitleri genel görünüşü.

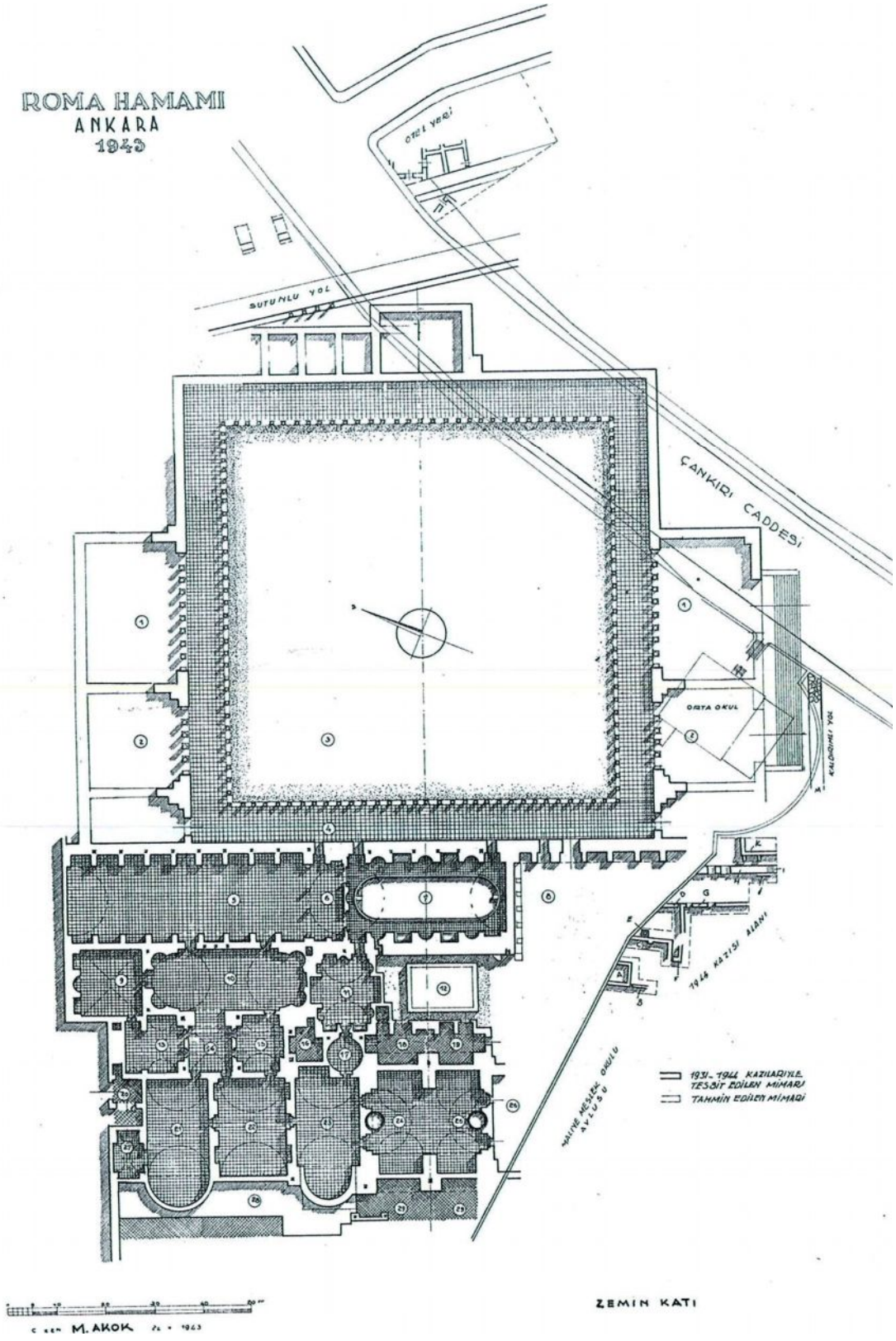

Çizim 10

Ankara Roma Hamamı calidariumda bir banyo yeri.

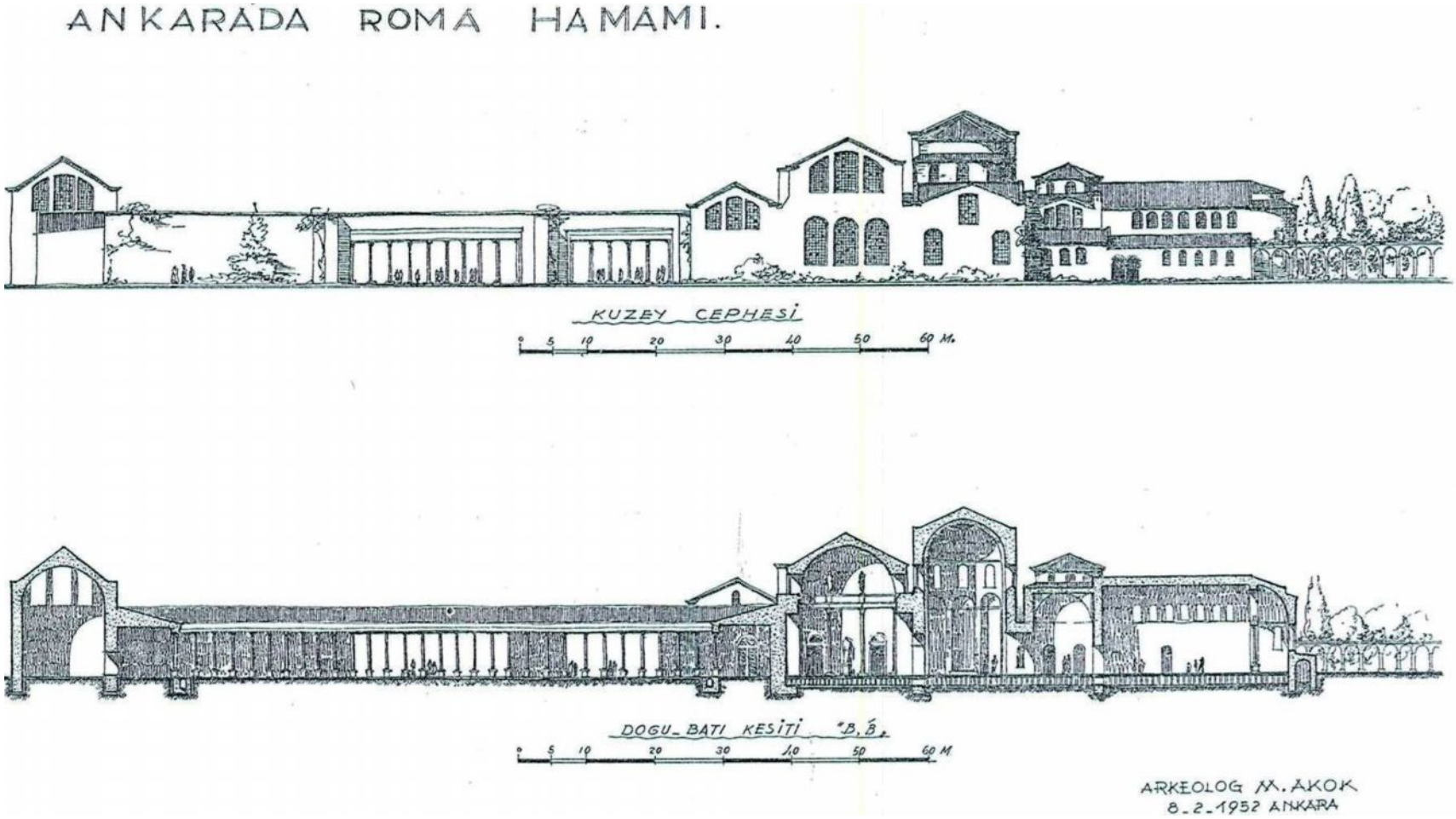

ROMA HAMAMI
ANKARA
1943
OTEL YERİ
SÜTUNLU YOL
ANKIRI CADDESİ
ORTA ÖNÜL
1931 DALMAN ARAŞTIRMALARIYLE TESBİT EDİLEN MİMARİ.
1939-1944 TÜRK TARİH KURUMU KAZILARIYLE TESBİT EDİLEN MİMARİ.
EK DUVARLAR.
İHATA DUVARLARI.
KAZI SINIRI.
BODRUM "CEHENNEMLİK" KATI
çizn. M. AKOK 24.7.1943

Plan 1

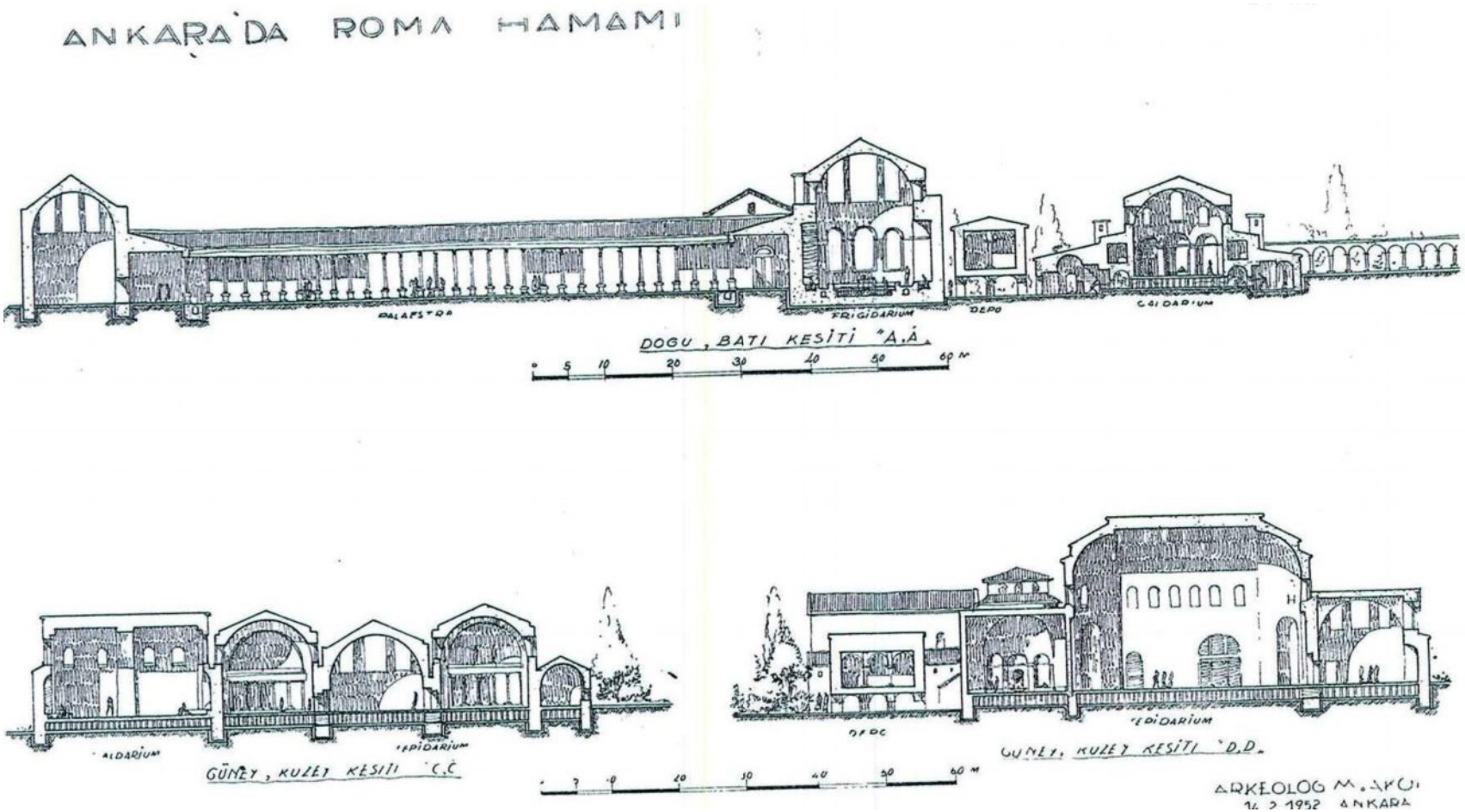

ROMA HAMAMI
ANKARA
1943
SUTUNLU YOL
ÇANKIRI CADDESİ
ORTA OKUL
KALDIRIMLI YOL
1944 KAZISI ALANI
1931-1944 KAZILARIYLE TESBİT EDİLEN MİMARİ
TAHMİN EDİLEN MİMARİ
ZEMİN KATI
M. AKOK

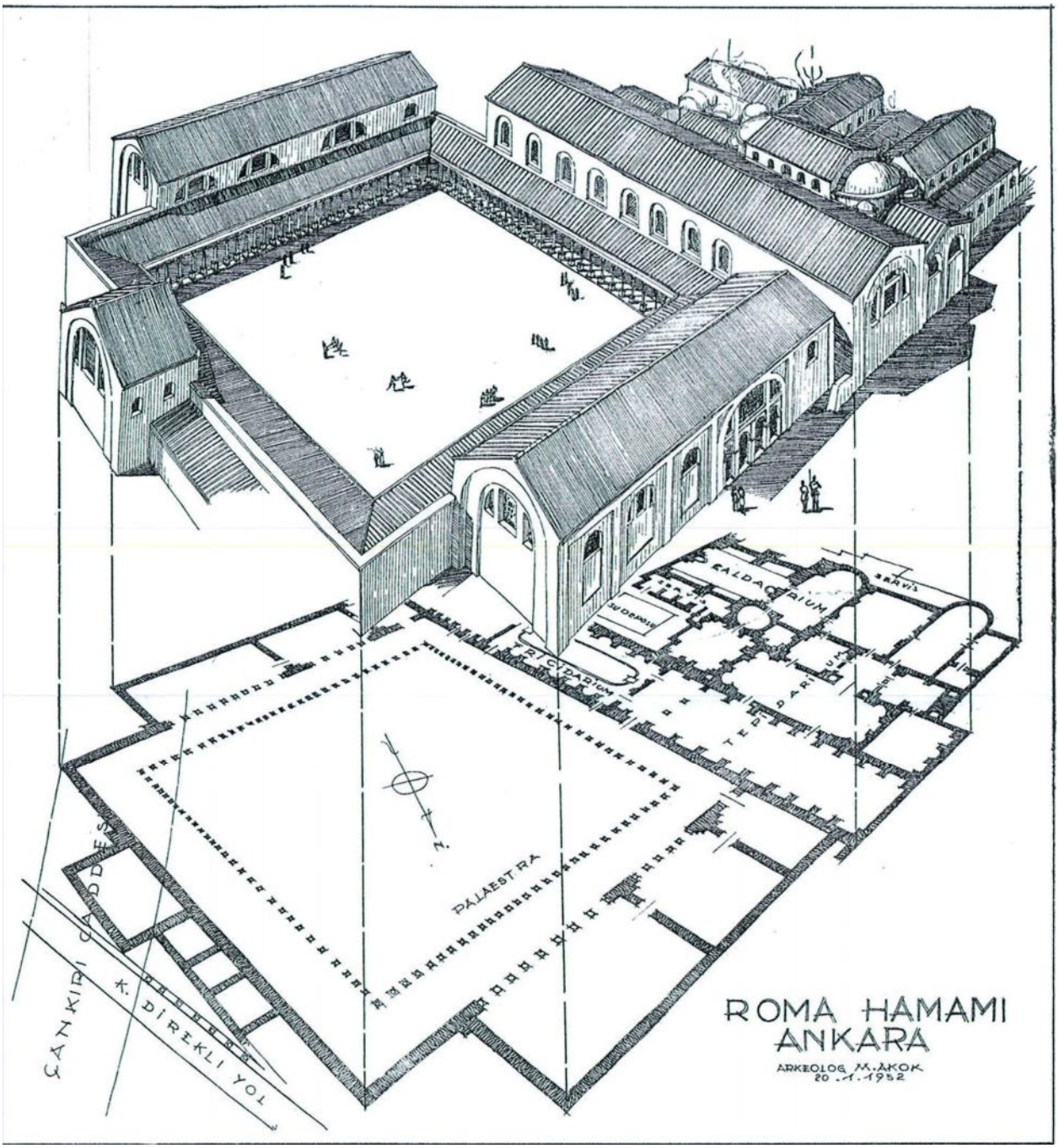
Plan 2

Plan 3

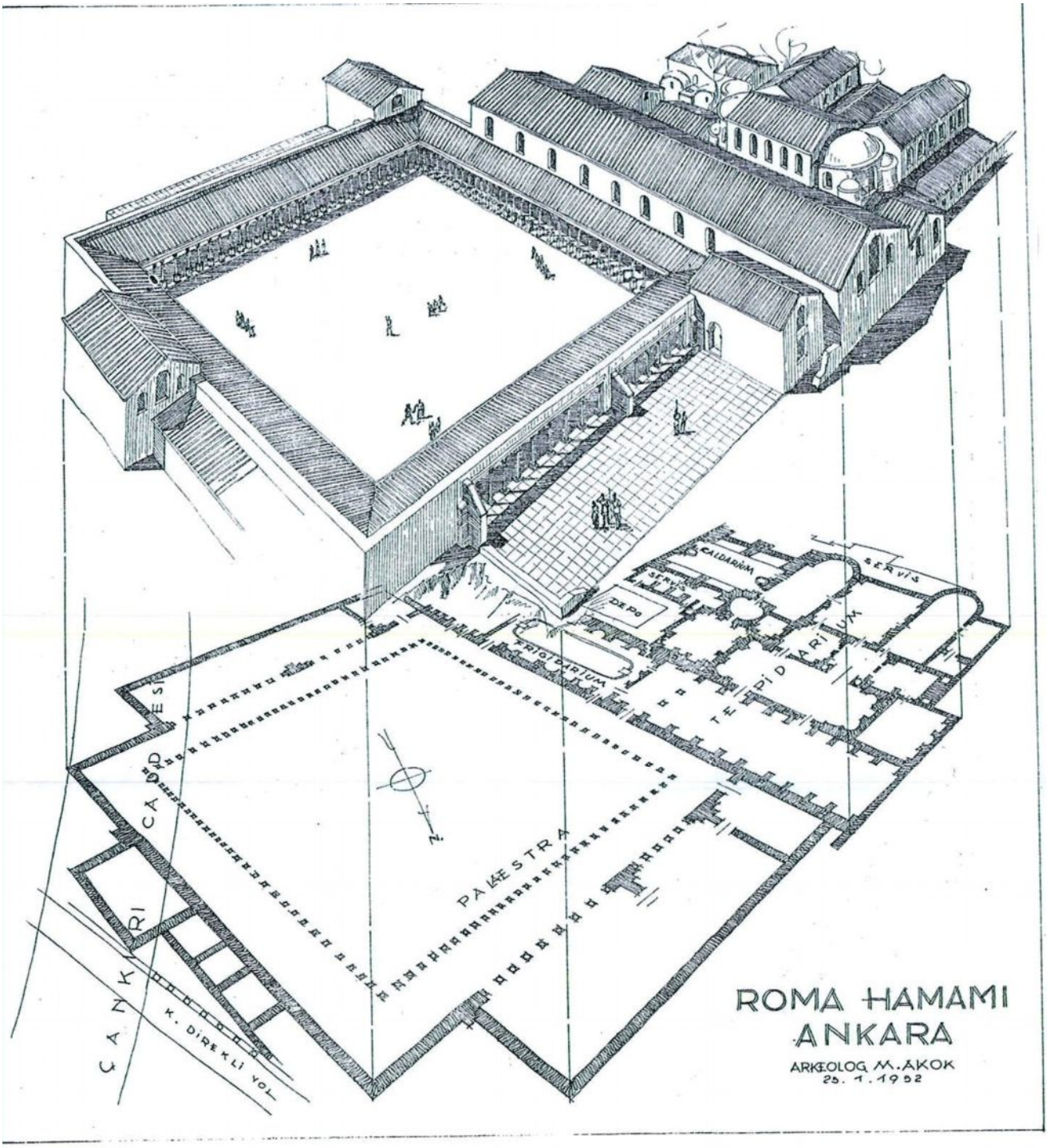

ANKARADA ROMA HAMAMI.
KUZEY CEPHESİ
0 5 10 20 30 40 50 60 M.
DOGU-BATI KESİTİ "B,B,
0 5 10 20 30 40 50 60 M
ARKEOLOG M. AKOK
8-2-1952 ANKARA

Plan 4

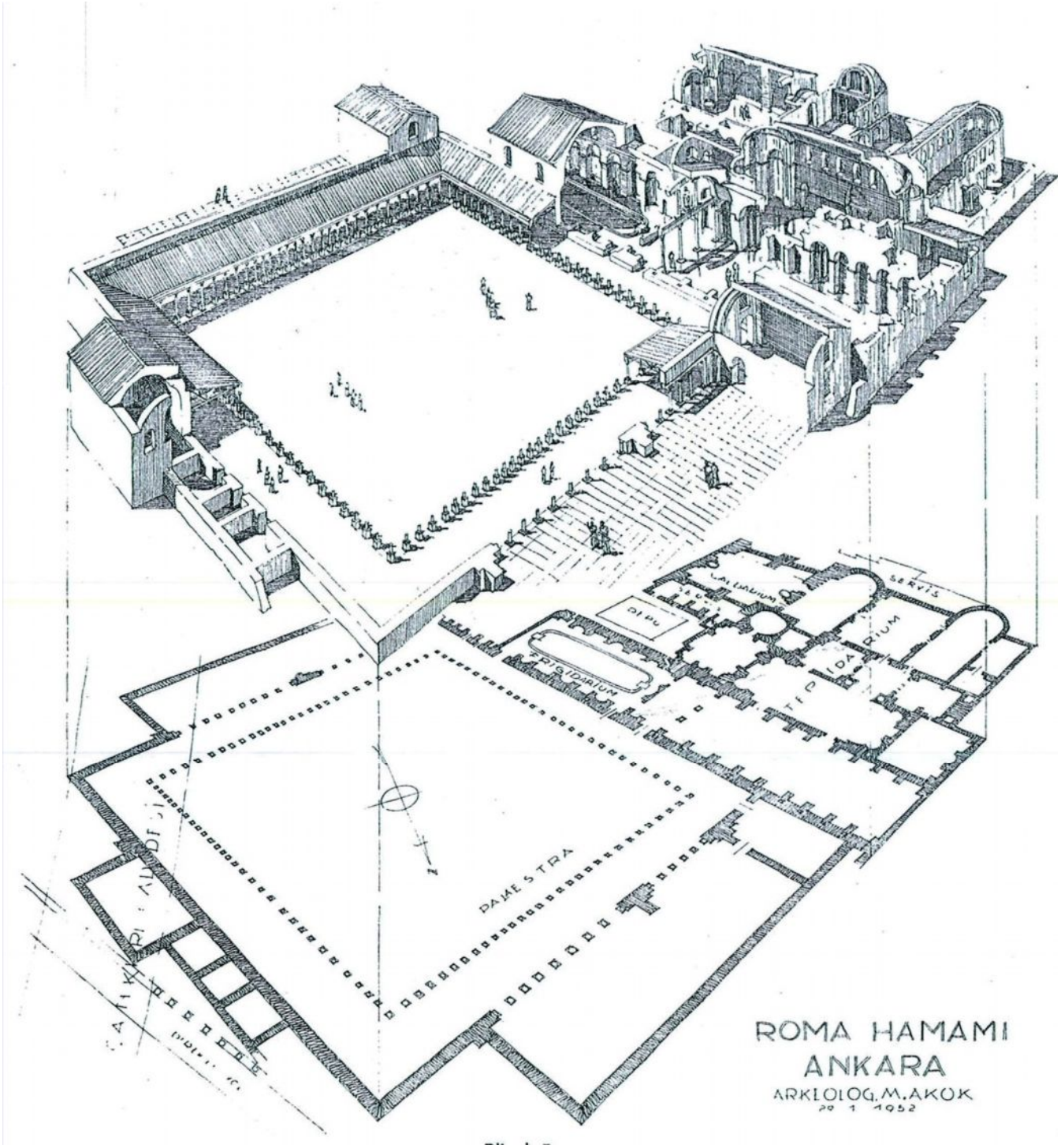

ANKARA'DA ROMA HAMAMI
PALAESTRA
FRIGIDARIUM
DEPO
CALIDARIUM
DOGU, BATI KESİTİ A.A.
0 5 10 20 30 40 50 60 M
ALDARİUM
TEPİDARİUM
GÜNEY, KUZEY KESİTİ C.C
DEPO
TEPİDARİUM
GÜNEY, KUZEY KESİTİ D.D.
0 10 20 30 40 50 60 M
ARKEOLOG M.AKO
14.2.1952 ANKARA

FRIGIDARIUM
PALAESTRA
ÇANKIRI CADDESİ
K. DİREKLİ YOL
ROMA HAMAMI
ANKARA
ARKEOLOG M.AKOK
20.11.1952

Plan 5

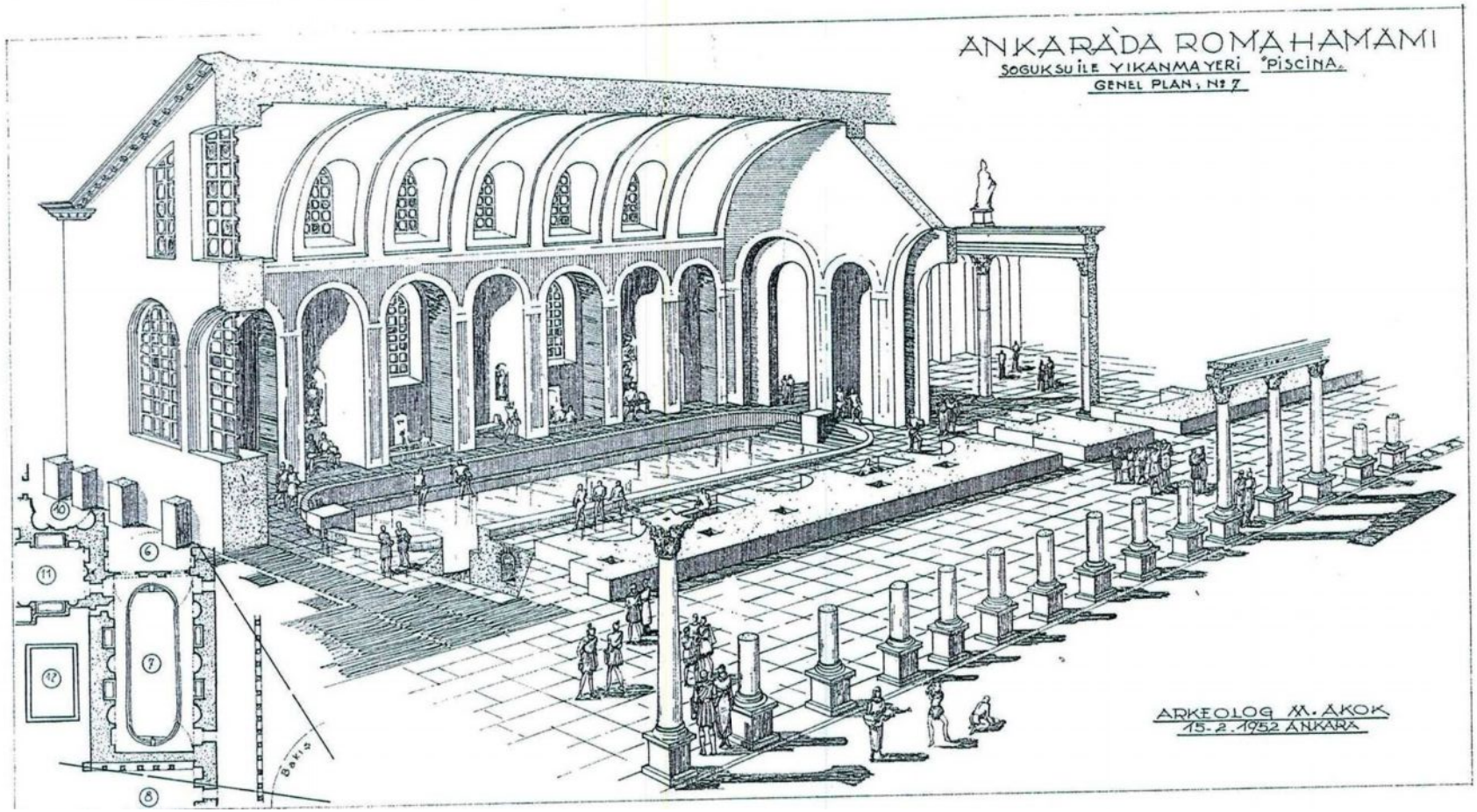

ROMA HAMAMI
ANKARA
ARKEOLOG M. AKOK
25. 1. 1952
PALESTRA
FRIGIDARIUM
CALDARIUM
DEPO
SERVIS
CANKIRI CADDESI
K. DIREKLI YOL

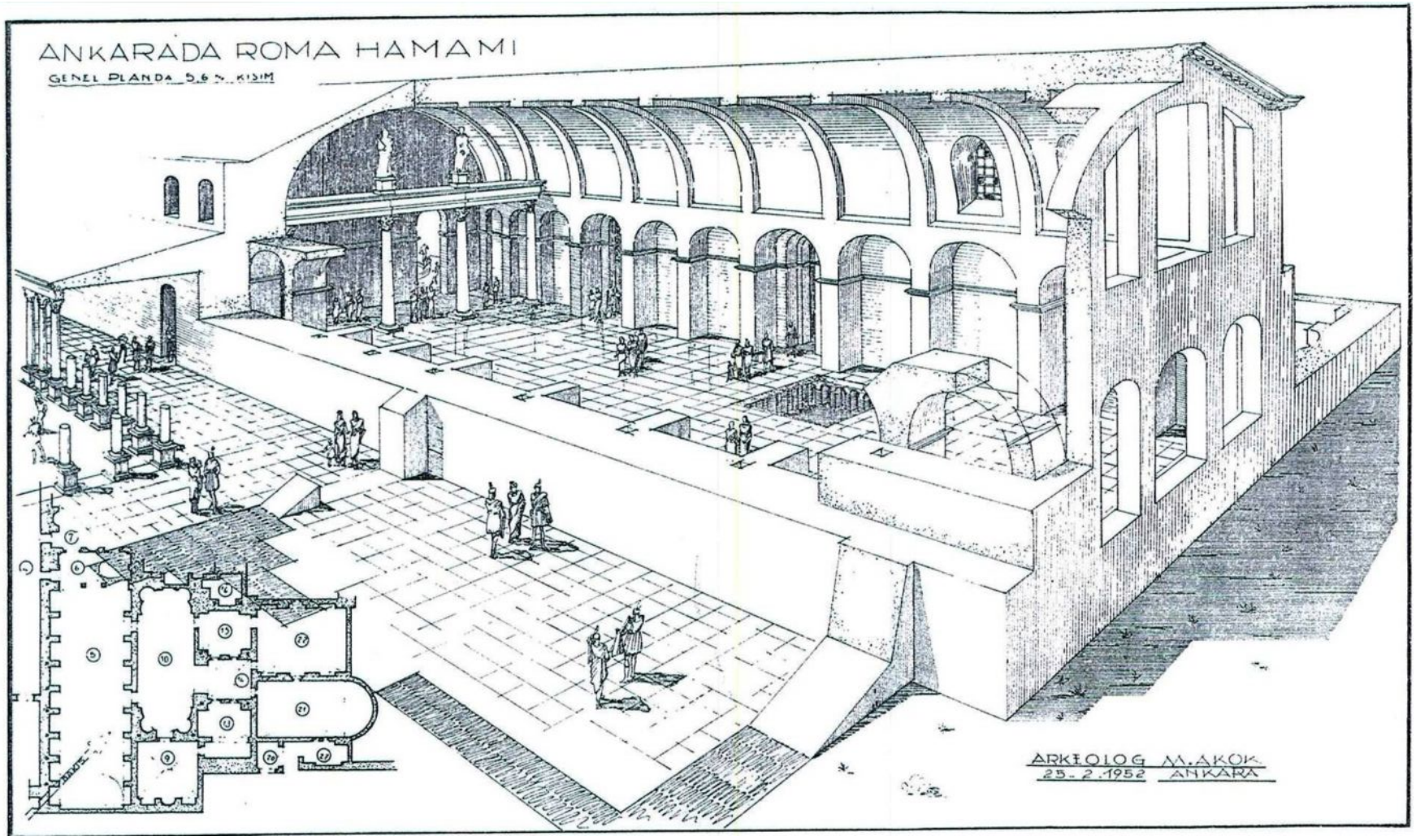
Plan 6

Plan 7

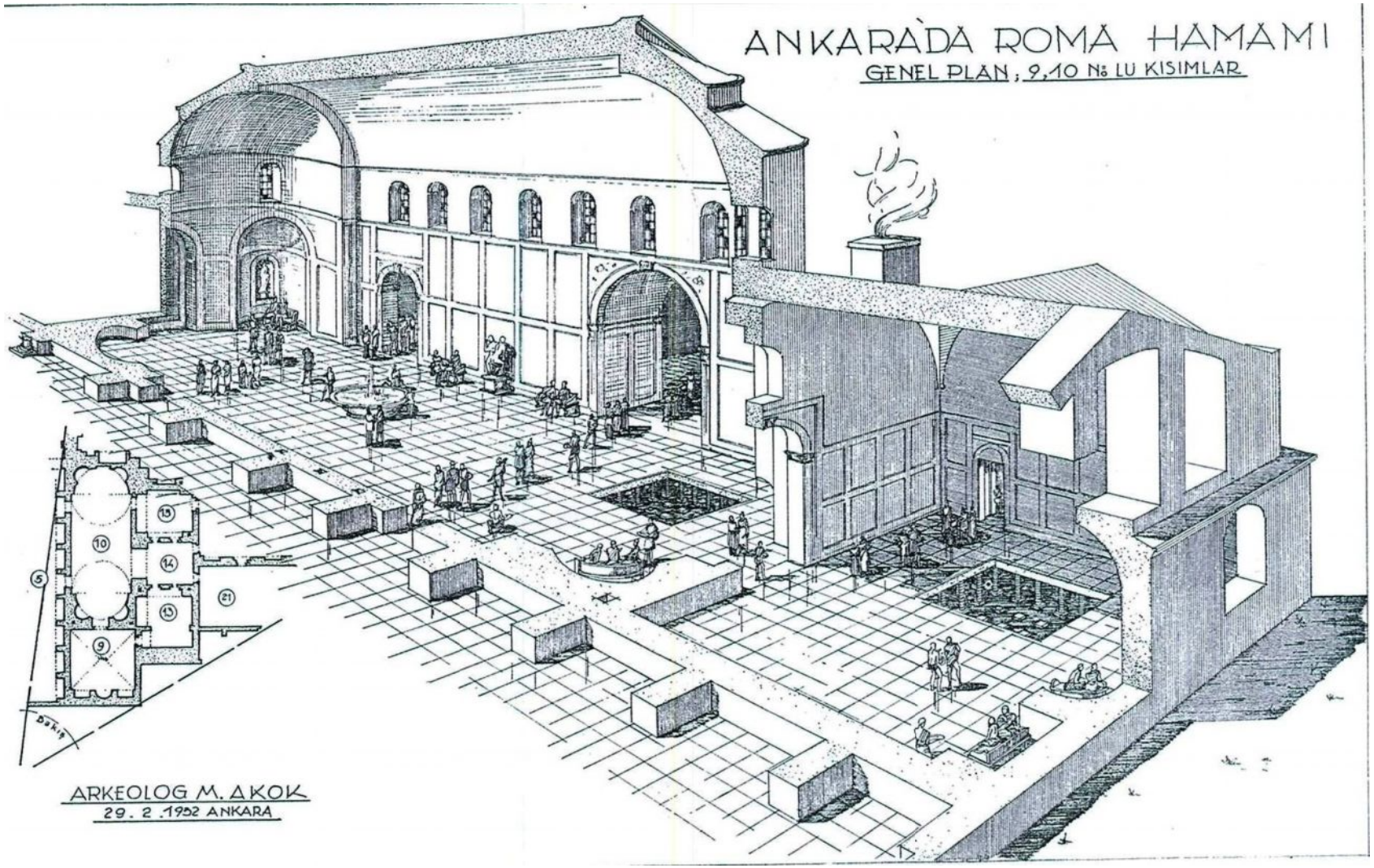
Plan 8

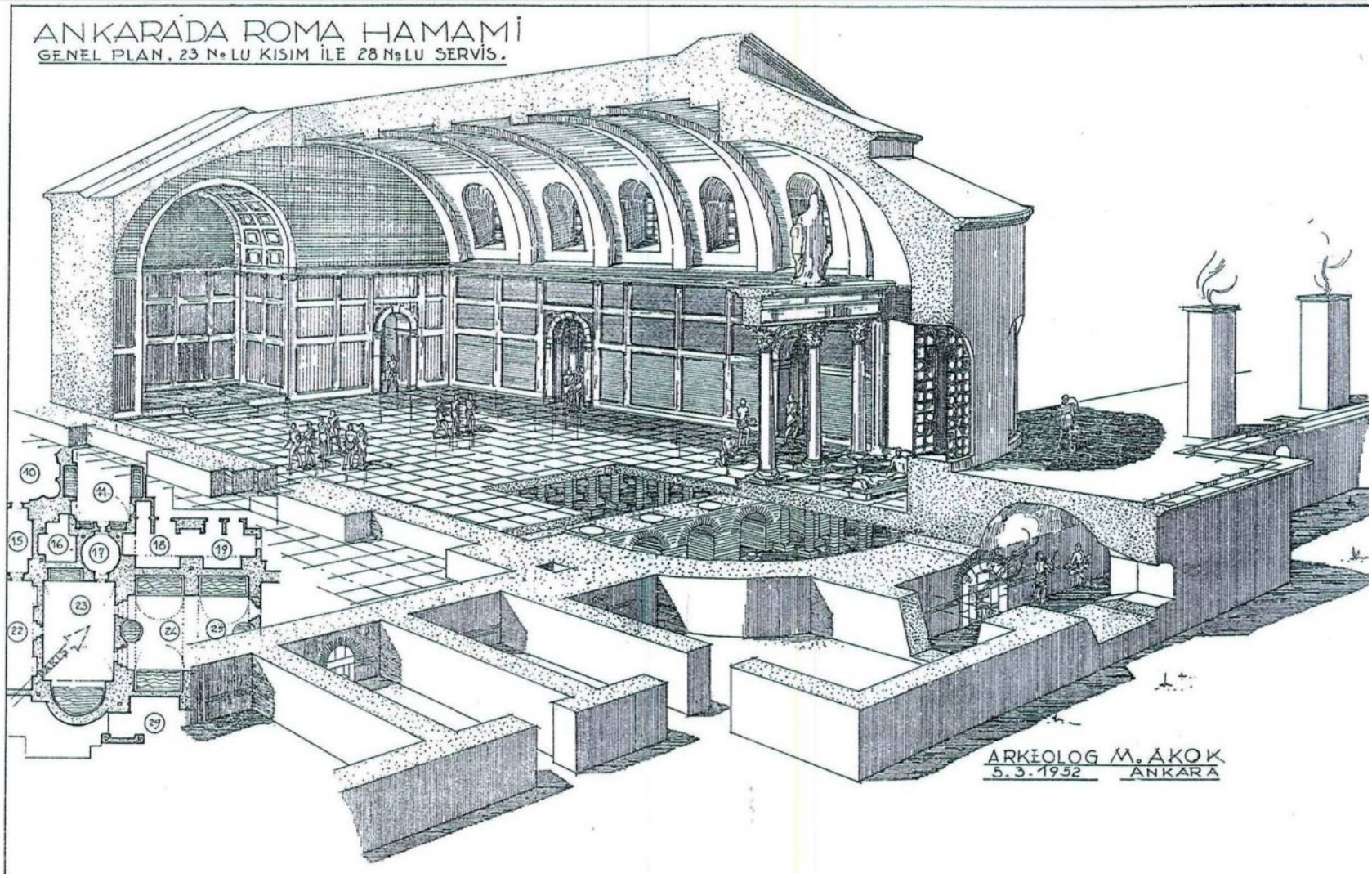

ANKARA'DA ROMA HAMAMI
SOĞUK SU İLE YIKANMA YERİ "PİSCİNA.
GENEL PLAN ; No 7
ARKEOLOG M. AKOK
15.2.1952 ANKARA

ANKARADA ROMA HAMAMI
GENEL PLANDA 5,6 N. KISIM
ARKEOLOG M.AKOK
25.2.1952 ANKARA

Plan 9

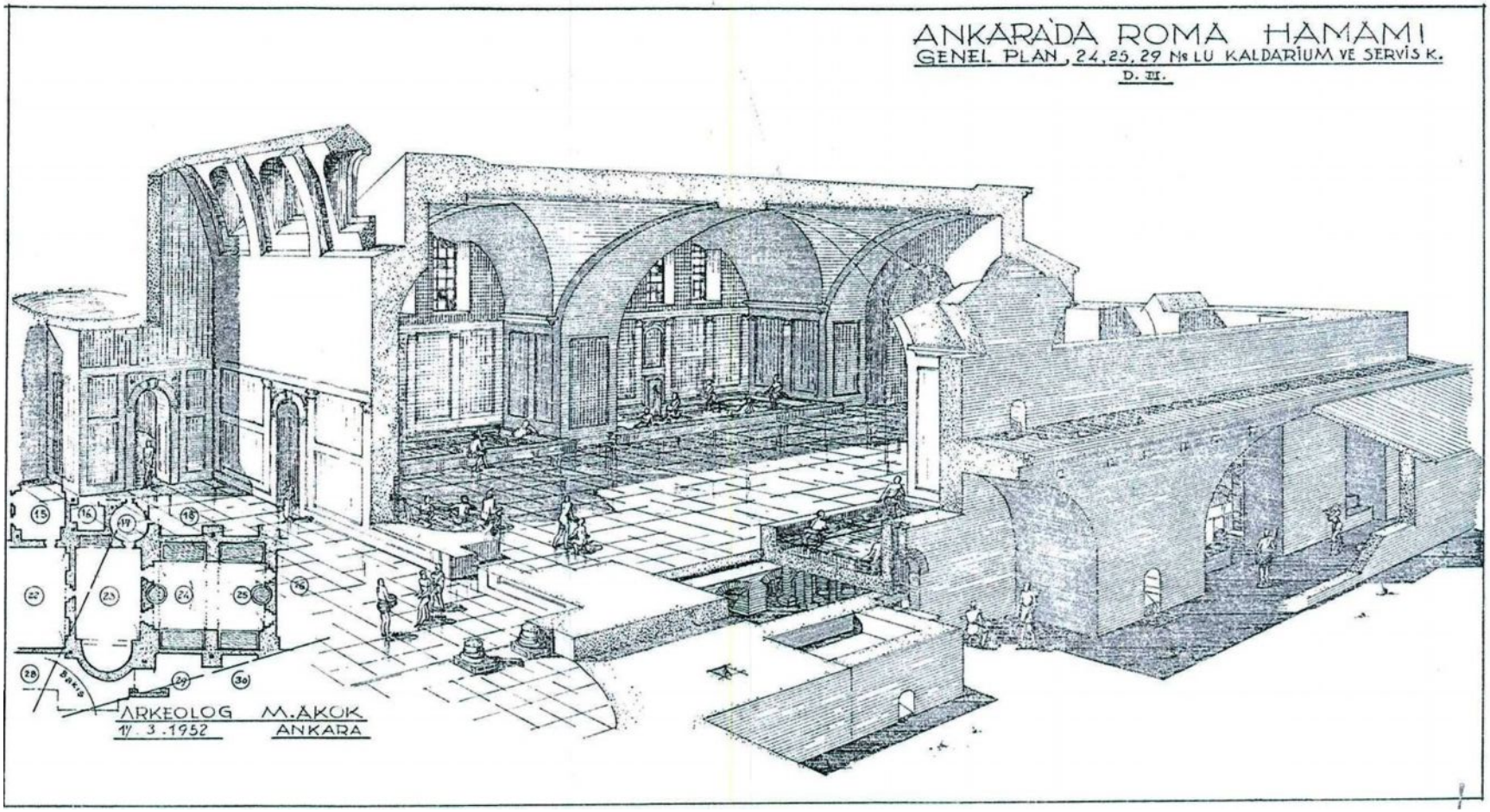
Plan 10

ANKARADA ROMA HAMAMI
GENEL PLAN ; 9,10 Nº LU KISIMLAR
ARKEOLOG M. AKOK
29 . 2 .1952 ANKARA

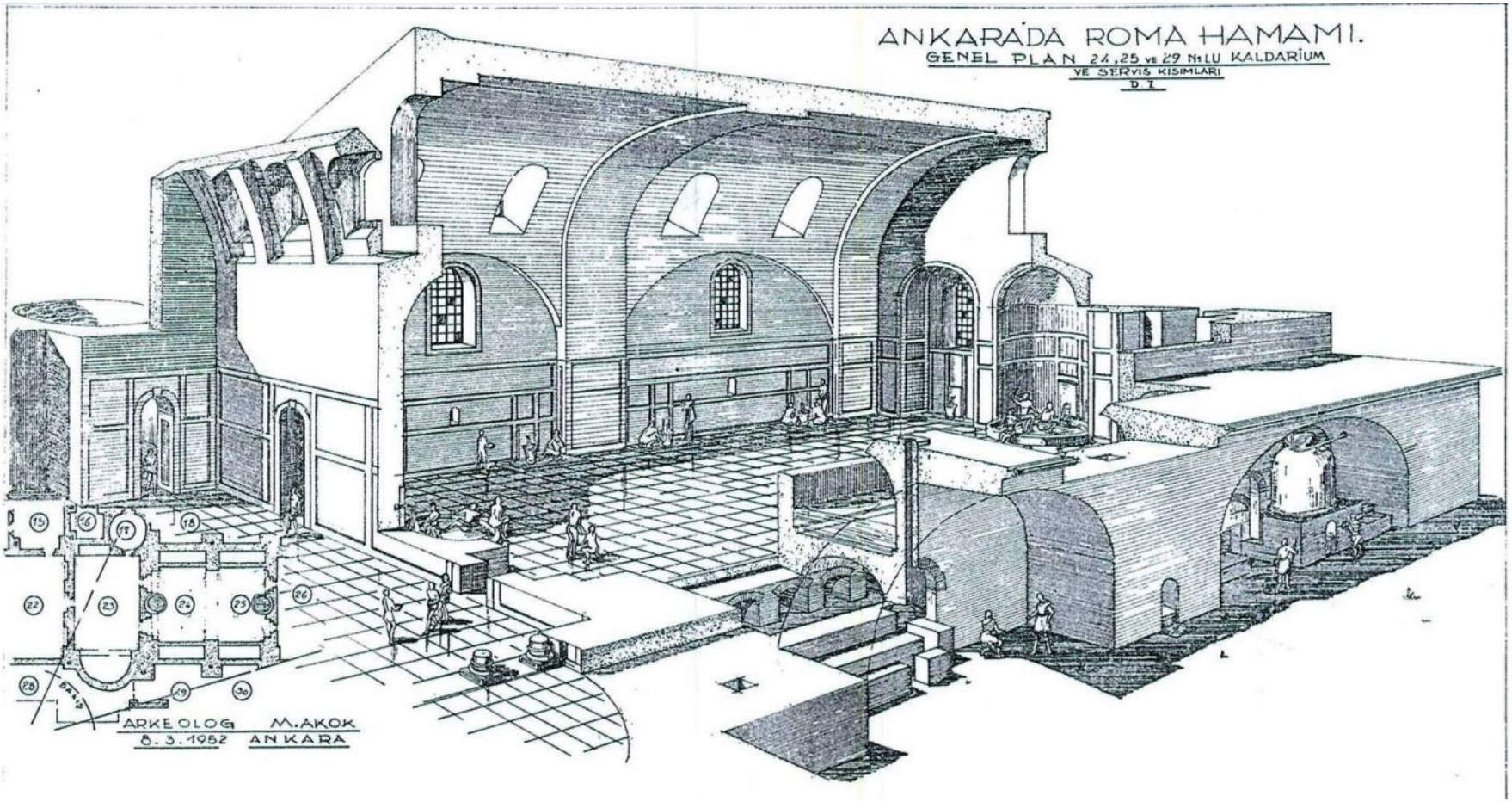

ANKARADA ROMA HAMAMİ
GENEL PLAN. 23 N.LU KISIM İLE 28 N.LU SERVİS.
ARKEOLOG M. AKOK
5.3.1952 ANKARA

Plan 11

Plan 12

ANKARADA ROMA HAMAMI
GENEL PLAN, 24, 25, 29 Nº LU KALDARİUM VE SERVİS K.
D. III.
ARKEOLOG M.AKOK
1/ 3.1952 ANKARA

Plan 13

ANKARADA ROMA HAMAMI.
GENEL PLAN 24,25 ve 29 NOLU KALDARİUM
VE SERVİS KISIMLARI
D I
ARKEOLOG M.AKOK
8.3.1952 ANKARA

Resim 1

Resim 2

Apoditerium

Resim 3

Calidarium

Resim 4

Hypacaust

Resim 5

Piscina

Resim 6

Tepidarium

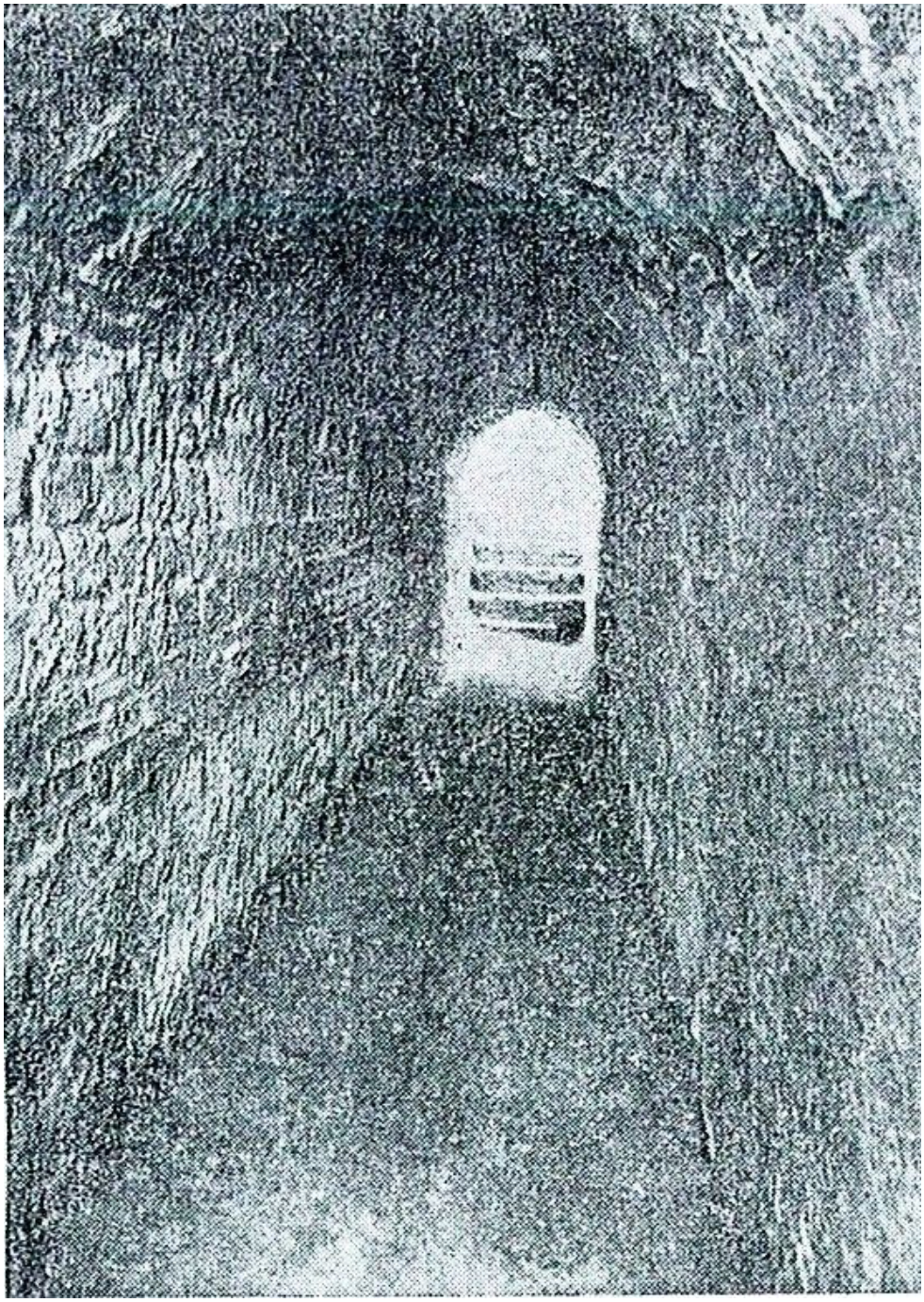
Resim 7

Servis Tünelleri

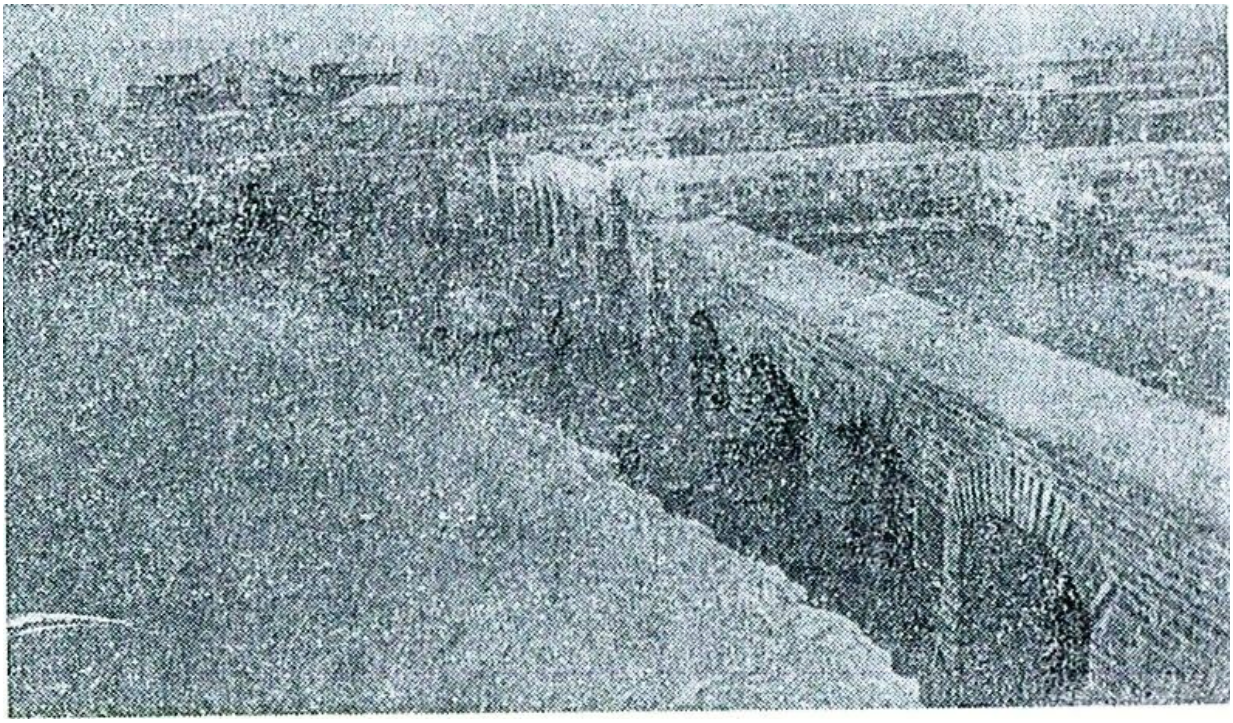
Resim 8

Su Deposu

Resim 9

Ankara Roma Hamamı tünel şeklindeki servis geçidi.

Resim 10

Ankara Roma Hamamı salon altından geçen ve külhanlara ulaşan tünelli servis geçitleri.

Resim 11

Ankara Roma Hamamı salon altından geçen ve külhanlara ulaşan tünelli servis geçitleri.